

T.C.
AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI
YL 2022-0072

**ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARININ KUŞAKLARARASI
DÖNGÜSÜNÜN DUYGU DÜZENLEME BECERİLERİ,
EBEVEYN ZİHİNSELLEŞTİRMESİ, EBEVEYNLİK
STİLLERİ VE ÇOCUK DAVRANIŞLARI AÇISINDAN
İNCELENMESİ**

**BÜŞRA KARADENİZ SARISAKAL
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**DANIŞMAN
Doç. Dr. Cennet ŞAFAK ÖZTÜRK**

AYDIN- 2022

KABUL VE ONAY

T.C. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programı çerçevesinde Büşra KARADENİZ SARISAKAL tarafından hazırlanan “Çocukluk Çağı Travmalarının Kuşaklararası Döngüsünün Duygu Düzenleme Becerileri, Ebeveyn Zihinselleştirmesi, Ebeveynlik Stilleri ve Çocuk Davranışları Açısından İncelenmesi” başlıklı tez, aşağıdaki jüri tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Savunma Tarihi: 04 /07/2022

Üye (T.D.) : Doç. Dr. Cennet ŞAFAK ÖZTÜRK Aydın Adnan Menderes
Üniversitesi

Üye : Doç. Dr. Mehmet ŞAKİROĞLU Aydın Adnan Menderes
Üniversitesi

Üye : Doç. Dr. Zümrüt GEDİK İzmir Kâtip Çelebi
Üniversitesi

ONAY:

Bu tez Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca yukarıdaki jüri tarafından uygun görülmüş ve Sağlık Bilimleri Enstitüsünün tarih ve sayılı oturumunda alınan nolu Yönetim Kurulu kararıyla kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Süleyman AYPAK

Enstitü Müdürü

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimim boyunca değerli birikiminden faydalandığım, tez dönemindeki zorlu süreci kolaylaştıran, sabırla sorularımı yanıtlayan ve her anlamda bir yol gösterici olan değerli danışmanım Doç. Dr. Cennet ŞAFAK ÖZTÜRK'e bu süreçteki akademik katkıları ve desteği için teşekkür ederim.

Tez jürimde yer almayı kabul ederek çalışmaya önemli katkılar sunan değerli hocalarım Doç. Dr. Zümrüt GEDİK ve Doç. Dr. Mehmet ŞAKİROĞLU'na değerli önerileri ve destekleri için teşekkür ederim.

Klinik psikolog olma serüvenimde kendilerinden çok şey öğrendiğim ve süpervizyonlarıyla mesleki anlamda beni büyüten değerli hocalarım Prof. Dr. Ferhan DEREBOY, Prof. Dr. Çiğdem DEREBOY, Prof. Dr. Hacer HARLAK, Doç. Dr. Cennet ŞAFAK ÖZTÜRK ve Doç. Dr. Mehmet ŞAKİROĞLU'na teşekkür ederim.

Yüksek lisans eğitimim boyunca her aşamada destekleriyle yanımda olan Berke ESKİN ve İrem ÖZGÜNER DOKUZLU'ya beraber çıktığımız bu yoldaki arkadaşlıkları için teşekkür ederim. Bu sürecin bana kattığı en güzel dostluklardan biri olan Merve DEMİR'e zorlukları göğüslerken, başarıları kutlarken ve ihtiyacım olduğu her anda yanımda olduğu için teşekkür ederim.

Hayatımın her döneminde olduğu gibi bu dönemde de benimle olan ve desteklerini esirgemeyen sevgili dostlarım Ayşegül CELAP YILDIRIM, İrem Tuğçe MORAY ve Başak Semay KURT'a teşekkür ederim.

Eğitim hayatım boyunca beni her zaman destekleyen ve yüreklendiren çekirdek aileme ve geniş ailemin üyelerine, tezin veri toplama sürecinde benimle heyecanlanan ve çabalayan canım annem Ayşe MAVİ KARADENİZ'e teşekkür ederim.

Yüksek lisans sürecimin gerek sancılı gerek heyecanlı tüm anlarında özveri, sabır ve şefkatle yanımda olan, akademik hayallerimin en büyük destekçisi sevgili eşim Özkan SARISAKAL'a teşekkür ederim.

Son olarak, masa başında geçen uzun gündüz ve gecelerde, online toplantılarda bazen masanın üstüne bazen ayağımın ucuna kıvrılan can dostum Duman'a teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
TEŞEKKÜR	ii
İÇİNDEKİLER.....	iii
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	vii
ŞEKİLLER DİZİNİ	viii
TABLolar DİZİNİ.....	ix
ÖZET	x
ABSTRACT	xii
1. GİRİŞ.....	1
2. GENEL BİLGİLER	5
2.1. Çocukluk Çağı Travmaları	5
2.1.1. Tanımı	5
2.1.2. Yaygınlık.....	6
2.1.3. Çocukluk Çağı Travma Deneyimlerinin Türleri.....	7
2.1.3.1. Fiziksel İstismar.....	7
2.1.3.2. Cinsel İstismar	8
2.1.3.3. Duygusal İstismar	9
2.1.3.4. Çocuk İhmali	11
2.1.4. Çocukluk Çağı Travmalarının Kuşaklararası Döngüsü	12
2.1.4.1. Çocukluk Çağı Travmalarının Kuşaklararası Döngüsünü Açıklayan Modeller	12
2.1.4.2. Çocukluk Çağı Travmalarının Kuşaklararası Döngüsünü İnceleyen Araştırmalar ..	14
2.2. Duygu Düzenleme	16
2.2.1. Tanımı	16

2.2.2. Duygu Düzenlemenin Gelişimi	17
2.2.3. Duygu Düzenlemede Güçlükler	18
2.2.4. Duygu Düzenleme ve Çocukluk Çağı Travma Yaşantıları	19
2.3. Zihinselleştirme	20
2.3.1. Ebeveyn Zihinselleştirmesi	21
2.3.2. Zihinselleştirme ve Çocukluk Çağı Travma Yaşantıları İlişkisi	22
2.3.3. Zihinselleştirme ve Duygu Düzenlemede Güçlükler İlişkisi.....	23
2.4. Ebeveynlik Stilleri	24
2.4.1. Schaefer'in Ebeveynlik Kuramı	25
2.4.2. Ebeveynlik Stilleri ve Çocukluk Çağı Travma Yaşantıları İlişkisi	26
2.4.3. Ebeveynlik Stilleri ve Duygu Düzenlemede Güçlükler	27
2.4.4. Ebeveynlik Stilleri ve Zihinselleştirme	28
2.5. Çocuk Davranışları	29
3. GEREÇ VE YÖNTEM.....	31
3.1. Gereç.....	31
3.1.1. Örneklem	31
3.1.2. Veri Toplama Araçları.....	34
3.1.2.1. Sosyodemografik Bilgi Formu	34
3.1.2.2. Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇÇTÖ).....	34
3.1.2.3. Duygu Düzenlemede Güçlükler Ölçeği (DDGÖ)	35
3.1.2.4. Ebeveyn İçsel Düşünme İşlevselliği Ölçeği	35
3.1.2.5. Çok Boyutlu Ebeveynlik Stilleri Değerlendirme Ölçeği (Ebeveyn Formu) (ÇESDÖ).....	36
3.1.2.6. Güçler ve Güçlükler Anketi (GGA).....	37
3.1.2.7. Kontrol Soruları.....	37
3.2. Yöntem	37

3.2.1. İşlem	37
3.2.2. Veri Analizi	38
4. BULGULAR	40
4.1. Ölçeklerin Betimsel İstatistikleri	40
4.2. Değişkenler Arasındaki İlişkiler: Korelasyon Analizleri	40
4.3. Değişkenlerin Sosyodemografik Özellikler Açısından İncelenmesi: Çok Değişkenli Varyans Analizi (MANOVA) Sonuçları	45
4.4. Değişkenlerin İhmal ve İstismar Türleri Açısından İncelenmesi: Çok Değişkenli Varyans Analizi (MANOVA) Sonuçları	50
4.5. Çocuğun Güçlük Seviyesini Yordayan Değişkenlerin Belirlenmesi: Regresyon Analizi	55
4.6. Çocukluk Çağı Travmaları ile Çocuğun Güçlük Puanı Arasında Duygu Düzenleme Güçlüklerinin, Zihinselleştirme Öncesi Düzeyinin ve Olumsuz Ebeveynlik Uygulamalarının Aracı Rolünün İncelenmesi: Aracılık Analizleri	56
4.6.1. Çocukluk Çağı Travmaları ile Çocuğun Güçlük Puanı Arasında Duygu Düzenleme Güçlüklerinin Aracı Rolü	57
4.6.2. Çocukluk Çağı Travmaları ile Çocuğun Güçlük Puanı Arasında Ebeveynin Zihinselleştirme Öncesi Düzeyinin Aracı Rolü	58
4.6.3. Çocukluk Çağı Travmaları ile Çocuğun Güçlük Puanı Arasında Olumsuz Ebeveynlik Uygulamalarının Aracı Rolü	60
5. TARTIŞMA	62
5.1. Değişkenlerin Korelasyon Analizi Sonuçlarının Tartışılması	62
5.2. Değişkenlerin Sosyodemografik Özellikler Açısından Farklılaşmasına Dair Sonuçların Tartışılması	63
5.3. Değişkenlerin İhmal ve İstismar Türüne Göre Farklılaşmasına Dair Sonuçların Tartışılması	66
5.4. Çocuğun Güçlük Seviyesini Yordayan Değişkenlerin Belirlenmesi: Regresyon Analizi Sonuçlarının Tartışılması	69
5.5. Çocukluk Çağı Travmaları ile Çocuğun Güçlük Puanı Arasında Duygu Düzenleme	

Güçlüklerinin, Zihinselleştirme Öncesi Düzeyinin ve Olumsuz Ebeveynlik Uygulamalarının Aracı Rolünün İncelenmesi: Aracılık Analizlerinin Sonuçlarının Tartışılması.....	76
5.6. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	77
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	79
KAYNAKLAR	81
EKLER	107
Ek 1. Sosyodemografik Bilgi Formu.....	107
Ek 2. Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği	110
Ek 3. Duygu Düzenlemede Güçlükler Ölçeği	112
Ek 4. Ebeveyn İçsel Düşünme İşlevselliği Ölçeği.....	114
Ek 5. Çok Boyutlu Ebeveynlik Stillerini Değerlendirme Ölçeği	116
Ek 6. Güçler ve Güçlükler Anketi	117
Ek 7. Etik Kurul Kararı	118
Ek 8. Bilgilendirilmiş Onam Formu.....	119
Ek 9. Ölçek İzinleri.....	120
BİLİMSEL ETİK BEYANI	121
ÖZGEÇMİŞ.....	122

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

APA	:	American Psychiatric Association
ÇÇTÖ	:	Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği
ÇESDÖ	:	Çok Boyutlu Ebeveynlik Stilleri Değerlendirme Ölçeği
DDGÖ	:	Duygu Düzenlemede Güçlükler Ölçeği
DSÖ	:	Dünya Sağlık Örgütü
EİDİÖ (ZK)	:	Ebeveyn İçsel Düşünme İşlevselliği Ölçeği / Zihinsel Durumların Keskinliği Alt Boyutu
EİDİÖ (ZÖ)	:	Ebeveyn İçsel Düşünme İşlevselliği Ölçeği / Zihinselleştirme Öncesi Alt Boyutu
EİDİÖ	:	Ebeveyn İçsel Düşünme İşlevselliği Ölçeği
GGA	:	Güçler ve Güçlükler Anketi
L- HPA	:	Limbik-hipotalamik-hipofiz-adrenal eksen
MANOVA	:	Multivariate analysis of variance
MAOA	:	Monoamin oksidaz A
NE-SAM	:	Norepinefrin-sempatik-adrenal-medüller
Ort.	:	Ortalama
SS	:	Standart Sapma

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Schaefer'in ÇBESDÖ'nün alt boyutları ile genişletilmiş Ebeveyn Davranışları Modeli	26
Şekil 2. Aracılık modellerindeki yollar.....	57
Şekil 3. Çocukluk çağı travmaları ile çocuğun güçlük puanı arasında duygu düzenleme güçlüklerinin aracı rolü.	58
Şekil 4. Çocukluk çağı travmalar ile çocuğun güçlük puanı arasında ebeveynin zihinselleştirme öncesi düzeyinin aracı rolü.	59
Şekil 5. Çocukluk çağı travmaları ile çocuğun güçlük puanı arasında olumsuz ebeveynlik uygulamalarının aracı rolü.	61

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1. G*Power analiz sonuçları.	31
Tablo 2. Katılımcıların sosyodemografik özellikleri.	33
Tablo 3. Katılımcıların değerlendirdiği çocukların sosyodemografik özellikleri.....	34
Tablo 4. Ölçeklerin betimsel istatistikleri.	40
Tablo 5. Değişkenler arasındaki korelasyon analizi sonuçları.....	42
Tablo 6. Değişkenlerin alt boyutları arasındaki korelasyon analizi sonucu.....	44
Tablo 7. Değişkenlerin cinsiyetlere göre farklılaşması.	45
Tablo 8. Değişkenlerin eğitim durumuna göre farklılaşması.....	47
Tablo 9. Değişkenlerin medeni duruma göre farklılaşması.	48
Tablo 10. Değişkenlerin sosyoekonomik düzeye göre farklılaşması.....	49
Tablo 11. Değişkenlerin tedavi gerektiren bir ruhsal sorun olup olmamasına göre farklılaşması.	50
Tablo 12. Değişkenlerin ihmal ve istismar türleri açısından farklılaşması.....	53
Tablo 13. Çocuğun güçlük seviyesini yordayan değişkenlerin hiyerarşik regresyon analizi sonuçları	56

ÖZET

ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARININ KUŞAKLARARASI DÖNGÜSÜNÜN DUYGU DÜZENLEME BECERİLERİ, EBEVEYN ZİHİNSELLEŞTİRMESİ, EBEVEYNLIK STİLLERİ VE ÇOCUK DAVRANIŞLARI AÇISINDAN İNCELENMESİ

Karadeniz Sarısakal, B., Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Klinik Psikoloji Programı, Yüksek Lisans Tezi, Aydın, 2022.

Amaç: Bu çalışmada çocukluk çağı travma yaşantılarının kuşaklararası döngüsünün duygu düzenleme güçlükleri, ebeveynin zihinselleştirmesi, ebeveynlik stilleri ve çocuk davranışı açısından incelenmesi amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem: 6 Kasım 2021 ve 23 Mart 2022 tarihleri arasında çevrimiçi ortamda Google Surveys üzerinden gerçekleştirilen araştırmaya 4-17 yaş arasında çocuğu olan 225 kişi katılmıştır. Veriler, Sosyodemografik Bilgi Formu, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği, Duygu Düzenlemede Güçlükler Ölçeği, Ebeveyn İçsel Düşünme İşlevselliği Ölçeği, Çok Boyutlu Ebeveynlik Stilleri Değerlendirme Ölçeği ve Güçler ve Güçlükler Anketi ile toplanmıştır. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler, Pearson korelasyon analizi, Çok Değişkenli Varyans Analizi (MANOVA), hiyerarşik regresyon ve aracılık analizi kullanılmıştır.

Bulgular: Korelasyon analizi sonuçları araştırmanın değişkenlerinin birbiriyle anlamlı ilişkileri olduğunu göstermiştir. Değişkenler cinsiyet ve medeni duruma göre farklılaşmamış; eğitim durumu, sosyoekonomik düzey, tedavi gerektiren ruhsal bir sorunun olup olmaması, maruz kalınan ihmal ve istismar türlerine göre farklılaşmıştır. Regresyon analizi sonuçları, çocukluk çağı travmatik yaşantıları, duygu düzenlemede güçlükler, zihinselleştirme öncesi puanlar, zihinsel durumların keskinliği, ve olumlu ve olumsuz ebeveynlik puanlarının çocuğun güçlük puanındaki varyansın %42'sini açıkladığını göstermiştir. Aracılık analizi sonuçlarına göre, ebeveynin çocukluk çağı travma yaşantıları

ile çocuklarının güçlük puanları ilişkisinde, duygu düzenlemede güçlükler, zihinselleştirme öncesi düzeyi ve olumsuz ebeveynlik uygulamalarının tam aracı rol oynadığı saptanmıştır.

Sonuç: Araştırmanın sonuçları, çocukluk çağı travma yaşantılarının kuşaklararası aktarımında duygu düzenleme güçlükleri, zihinselleştirme kapasitesi ve olumsuz ebeveynlik uygulamalarının rol oynadığını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Çocukluk Çağı Travma Yaşantıları, Duygu Düzenleme, Ebeveynlik, Kuşaklararası Travma, Zihinselleştirme.

ABSTRACT

AN EXAMINATION OF THE INTERGENERATIONAL CYCLE OF CHILDHOOD TRAUMA EXPERIENCES IN THE CONTEXT OF THE EMOTION REGULATION SKILLS, PARENTAL MENTALIZATION, PARENTING STYLES AND CHILD BEHAVIORS

Karadeniz Sarısakal, B., Adnan Menderes University Health Sciences Institute, Clinical Psychology Programme, Masters Thesis, Aydın, 2022.

Objective: This study aimed to examine the intergenerational cycle of childhood trauma experiences in terms of emotion regulation difficulties, parental mentalizing, parenting styles and child behavior.

Materials and Methods: The research was carried out with 225 participants via Google Surveys online between November 6, 2021, and March 23, 2022. Data were collected with the Sociodemographic Information Form, Childhood Trauma Questionnaire, Difficulties in Emotion Regulation Scale, Parental Reflective Functioning Questionnaire, The Multidimensional Assessment of Parenting Scale, and Strengths and Difficulties Questionnaire. Descriptive statistics, Pearson correlation analysis, Multivariate Analysis of Variance (MANOVA), hierarchical regression, and mediation analysis were used for data analysis.

Results: The results of the correlation analysis showed that the variables of the study had significant relationships with each other. The variables did not differ according to gender and marital status; however, they differed according to educational status, socioeconomic level, presence of a mental problem requiring treatment, and the types of neglect and abuse experienced. Regression analysis results showed that childhood traumatic experiences, difficulties in emotion regulation, pre-mentalization scores, certainty about mental states, and positive and negative parenting scores explained 42% of the variance in the child's difficulty score. According to the mediation analysis results, difficulties in emotion regulation, pre-mentalization level, and negative parenting practices played a full mediating

role in the relationship between parental childhood trauma experiences and their children's difficulty scores.

Conclusion: The results of the study suggest that emotion regulation difficulties, mentalizing capacity and negative parenting practices play a role in the intergenerational transmission of childhood trauma experiences.

Keywords: Childhood Trauma Experiences, Emotion Regulation, Intergenerational Trauma, Mentalization, Parenting.

1. GİRİŞ

Çocukluk çağı deneyimleri bireylerin psikolojik gelişimleri açısından önemli bir yere sahiptir. Çocukluk çağındaki travmatik deneyimlerin yetişkinlikte bireyleri birçok farklı açıdan etkilediği bilinmektedir. Çocukluk çağındaki travmatik deneyimleri savaşlar, zorunlu göçler, doğal afetler ve çocuğun örselendiği çeşitli olaylar gibi geniş bir kapsama sahiptir ancak bu çalışma kapsamında çocuk ihmal ve istismarını tanımlayıcı şekilde kullanılacaktır. Çocuk ihmal ve istismarı, fiziksel istismar, cinsel istismar, duygusal istismar ve ihmal şeklinde dört başlıkta incelenebilir (Tıraşçı ve Gören, 2007). Yapılan araştırmalar çocukluk çağında travmatik yaşantıları olan bireylerin duygu düzenleme becerilerinde güçlükler yaşadıklarını, sosyal olarak içe çekildiklerini ve duygudurum ve anksiyete bozuklukları başta olmak üzere çeşitli psikopatolojiler için risk altında olduğunu göstermektedir (Molnar, Buka ve Kessler, 2001; Taner ve Gökler, 2004; Kong ve Bernstein, 2009; Örsel, Karadağ, Kahiloğulları ve Aktaş, 2011; Koç, 2019).

Ebeveynin duygu düzenleme becerileri çocuklarının gelişimsel süreci açısından kritik bir öneme sahiptir (Rutherford, Wallace, Laurent ve Mayes, 2015). Çocukluk çağı travma yaşantılarının bireylerin duygu düzenleme becerileri ile ilişkisi birçok çalışmada bulunmuştur (Hong ve diğerleri, 2018; Aktaş, 2019; Oymak Yenilmez ve diğerleri, 2019; Tian ve diğerleri, 2021). Bu çalışmalarda, çocukluk çağında travmatik yaşantılara sahip olan bireylerin duygu düzenleme sürecinde güçlükler yaşadıkları bulunmuştur (Burns, Jackson ve Harding, 2010; Alpay, Aydın ve Bellur, 2017). Duygu düzenleme sürecini, insanların duygularının kendiliğinden akışını yeniden yönlendirmeye çalışmaları olarak tanımlamak mümkündür (Koole, 2009). Çocukluk çağı travma yaşantılarının kuşaklararası döngüsünde duygu düzenleme güçlüklerinin rol oynadığı ile ilgili çalışmalar mevcuttur (Cassidy, 1994; Wang, 2022). Ebeveynlerin duygu düzenleme becerileri birçok farklı açıdan çocukların gelişimsel sürecine etki edebilir. Örneğin, çocukların duygu düzenleme stratejilerini ebeveynlerini gözlemleyerek öğrenebildikleri (Bariola, Hughes ve Gullone, 2012) ve duygu düzenlemede güçlük yaşayan ebeveynlerin çocuklarının olumsuz duygularının zararlı olduğunu düşünerek çocuklarının bu duygularını bastırması /inkâr etmesi şeklinde savunma mekanizmaları geliştirmeleri ile ilişkili olduğu bulunmuştur (Gottman ve diğerleri, 1996). Ebeveynin duygu düzenleme becerileri aynı zamanda disiplin tepkileri ile de ilişkili

bulunmuştur; duygu düzenlemede güçlük yaşayan ebeveynler daha negatif disiplin yöntemlerine başvurmuş ve çocuğun davranış sorunlarına daha sert tepkiler göstermişlerdir (Bridgett ve diğerleri, 2015). Bu durumda ebeveynlerin duygu düzenleme becerilerinin çocuklarının kendi duygu düzenleme becerileri, problem davranışlarının ortaya çıkması ve olası savunma mekanizmaları ile ilişkili olduğunu söylemek mümkündür.

Çocukluk çağı travmalarının yaşam boyu etkisi incelenirken ele alınan önemli kavramlardan biri de zihinselleştirme kavramıdır. Zihinselleştirme, Fonagy ve diğerleri (1991) tarafından bireyin kendisinde ve başkalarında zihinsel durumları (düşünceler, duygular, arzular, inançlar ve niyetler) tasavvur etme kapasitesi olarak tanımlanmıştır. Ebeveynin zihinselleştirmesi ise çocukların ifade ettikleri duygu ve davranışlarının altında yatan zihinsel süreçler hakkında düşünme kapasiteleriyle ilgilidir, çocuğun duygularını ve davranışlarını gelişimsel bir çerçevede anlamayı, çocuğun davranışları için alternatif açıklamaları değerlendirme kapasitesini ve çocuğunun kendilerinden farklı şeyler deneyimleyebileceğini anlamasını içerir (Ordway ve diğerleri, 2014; Gershy ve Gray, 2020). Ebeveynin zihinselleştirme kapasitesi ebeveynin çocuğunun istek ve ihtiyaçlarını anlaması açısından önemlidir.

Çocukluk çağındaki bu travmatik deneyimler yalnızca bu deneyimlere maruz kalan bireyleri etkilemekle kalmaz ve bazen ebeveynlik stilleri ile izlerini bir sonraki kuşaklarda da gösterir. Çocukluk çağı travmatik yaşantıları olan yetişkinlerin ebeveynlik stillerinin bu yaşantılardan etkilendiği ortaya konulmuştur (Simons, Whitbeck, Conger ve Wu, 1991; Newcomb, 2001; Kim, 2009; Barlett, Kotake, Fauth ve Easterbooks, 2017; Cooke ve diğerleri, 2019). Bu çalışmalarda çocukluk döneminde ihmal edilen annelerin yetersiz ebeveynlik sergiledikleri, cinsel istismara uğrayan annelerin ise saldırgan ebeveynlik sergiledikleri ancak cinsel istismar mağduru babaların ise ebeveynlik uygulamalarını reddettikleri bulunmuştur. Yine çalışmalarda elde edilen sonuçlara göre, kendi çocuklukları boyunca düşük düzeyde bakım deneyimi yaşayan ebeveynler, fiziksel ceza kullanımını onaylarlar (Ringwalt, Browne, Rosenbloom, Evans ve Kotch, 1989) ve kendi çocukluklarında daha fazla reddedilme algılayan anneler, kendi çocuklarına karşı daha olumsuz bir duygu sergilemektedirler (Belsky, Youngblood ve Pensky, 1989).

Çocukluk çağı travmalarının bu kuşaklararası döngüsünü anlamak bu döngünün kırılması ve çocukluk çağı travmalarının sağaltımı açısından önemlidir. Bu çalışmada çocukluk çağı travmalarının kuşaklararası döngüsünün devamını sağlayan ya da koruyucu etkiye sahip faktörlerin araştırılması hedeflenmektedir.

Ülkemizde bu alanda yapılan çalışmalara bakıldığında, çocukluk çağı travma yaşantılarının kuşaklararası döngüsünü inceleyen kısıtlı sayıda çalışmaya ulaşılmıştır (Beyazıt ve Bütün Ayhan, 2019; Cüre Acar, 2020). Bu araştırmalarda, ebeveynlerin olası çocuk istismar potansiyelleri, kendi ebeveynlerinden algıladıkları tutumla çocuklarının algıladıkları tutumlar incelenmiş ancak duygu düzenleme becerileri ve zihinselleştirme kavramları ile birlikte bu aktarımı inceleyen bir çalışmaya ulaşılamamıştır. Bu araştırmanın diğer araştırmalardan önemli bir farkı da bu aktarımda koruyucu olabilecek faktörlerin (duygu düzenleme becerisi ve zihinselleştirme kapasitesi) ele alınmasıdır. Bu bağlamda ebeveynlik stilleri de incelenecektir. Çocukluk çağı travmalarının bir sonraki kuşaktaki etkileri ebeveynlerin çocuklarının davranışlarını değerlendirmesi ile incelenecektir. Çocukluk çağı travma yaşantıları ile bir sonraki kuşak çocukların davranışlarının arasında, duygu düzenleme becerileri, zihinselleştirme kapasitesi ve ebeveynlik stillerinin yordayıcı etkisine bakılacaktır.

Bu çalışma ile çocukluk çağı travma yaşantılarının kuşaklararası döngüsünün duygu düzenleme güçlükleri, ebeveynin zihinselleştirmesi, ebeveynlik stilleri ve çocuk davranışı açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda 4-17 yaş arası çocuğa sahip ebeveynlerin çocukluk çağı travmatik yaşantıları ile duygu düzenleme güçlükleri, zihinselleştirmeleri, ebeveynlik stilleri ve çocuklarının davranışları arasındaki ilişki ele alınacaktır. Bu amaç kapsamında ebeveynin çocukluk çağı travmatik yaşantılarından çocuğunun davranışlarına uzanan kuşaklararası döngüde ebeveynin duygu düzenleme güçlüğüne, zihinselleştirmesinin ve ebeveynlik stiline aracılık eden rol olup olmadığını araştırılacaktır. Bu bağlamda araştırmada aşağıdaki sorulara cevap aranmaktadır:

1. Çocukluk çağı travmatik yaşantıları ebeveynlerin duygu düzenleme güçlükleri, zihinselleştirme ve ebeveynlik stilleri ile anlamlı bir ilişki içinde midir?

2. Çocukluk çağı travmatik yaşantıları olan ve olmayan ebeveynler duygu düzenleme güçlükleri, zihinselleştirme ve ebeveynlik stilleri açısından anlamlı olarak farklılaşmakta mıdır? Çocukluk çağı travmatik yaşantısının türüne göre ilgili değişkenler açısından anlamlı bir farklılaşma var mıdır?

3. Ebeveynin çocukluk çağı travmatik yaşantıları çocuğun davranış problemlerini yordamakta mıdır?

4. Ebeveynin çocukluk çağı travmatik yaşantıları ile çocuğun güçlükleri (dikkat eksikliği ve hiperaktivite, davranış sorunları, duygusal sorunlar ve akran sorunları)

arasındaki ilişkide ebeveynin duygu düzenleme güçlükleri, zihinselleştirme kapasitesi ve ebeveynlik stili nasıl bir rol oynamaktadır?

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Çocukluk Çağı Travmaları

2.1.1. Tanımı

Fransızca kökenli olan travma kelimesi Türk Dil Kurumu tarafından “sarsıntı” olarak tanımlanmıştır (Türk Dil Kurumu, 2022). Travma kavramı psikoloji açısından ele alındığında “bireyin kişiliği ve ruhsal yapısı üzerinde şu veya bu ölçüde kalıcı bir etki bırakan olağandışı, felaket niteliğinde bir yaşantının anılarından kaynaklanan bir rahatsızlık ve bunaltı durumu” şeklinde tanımlanabilir (Budak, 2003).

Amerikan Psikiyatri Birliği'nin (American Psychiatric Association-APA) tanı el kitabında yer alan Travma Sonrası Stres Bozukluğu (TSSB) tanı kategorisi incelendiğinde, örseleyici olaylar “gerçek ya da göz korkutucu bir biçimde ölümlerle, ağır yaralanmayla karşılaşmış ya da cinsel saldırıya uğramış olma” şeklinde tanımlanmıştır. Travma sonrasında ortaya çıkan stres belirtileri için tanı kriterlerinde örseleyici olayı doğrudan yaşama dışında başka birinin örselenmesine şahit olma da yer almaktadır. Altı yaşından küçük çocuklar için birincil bakım verenler, anne ve babanın başına gelen örseleyici bir olaya tanıklık etme vurgulanmıştır (American Psychiatric Association, 2013).

Travmatik olaylar için çizilen çerçeveye bakıldığında çocukluk çağında yaşanan travmatik deneyimler ihmal ve istismar gibi çocuğa yönelik eylemleri içerdiği gibi savaşlar, terör olayları, göç, doğal afetler, çocuğun tanık olduğu başkalarının örselendiği birebir çocuğa yönelik olmasa da çocuk üzerinde etkisi olan olayları da içermektedir. Bu çalışma kapsamında çocukluk çağı travmatik yaşantıları kavramı, kişilerin erken çocukluk döneminde maruz kaldığı ihmal ve istismar deneyimlerini kapsayan olaylar ile sınırlandırılmıştır.

Çocuklara karşı kötü muamelenin tanımı ele alındığı bağlama göre değişiklik gösterebilmektedir. Çeşitli meslek alanlarında, akademide, kültürden kültüre ve yıllar içinde değişim gösteren tanımlamalar ihmal ve istismarın araştırılmasında zorluklara yol açmaktadır. Bu alandaki ilk çalışmalarda çocuk ihmal ve istismarı kavramı, rapor edilen

istismar vakaları, fiziksel istismar gibi daha görünürde olan istismar türleri ve ebeveyn – çocuk ilişkisi çerçevesinde ele alınırken (Besharov, 1981; Korbin, 1980); daha güncel araştırmalarda duygusal ihmal, tıbbi ihmal ve duygusal / psikolojik istismar gibi daha geniş bir perspektifle ele alındığı görülmektedir (Font ve Maguire-Jack, 2020; World Health Organization, 2006).

Çocuk hakları sözleşmesinin 19., 34., ve 39. Maddeleri çocuk ihmal ve istismarına yönelik maddelerdir (United Nations, 1989). Bu maddeler incelendiğinde, ihmal ve istismarın fiziksel ve psikolojik yönleri ile detaylı bir şekilde ele alındığı görülmektedir. Daha geniş bir çerçeveden tanımlamak gerekirse, çocukların haklarına ulaşmasını engelleyen tüm eylem ve eylemsizlikler çocuk ihmal ve istismarı olarak ele alınabilir.

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), çocuklara yönelik kötü muameleyi, fiziksel ve duygusal kötü muamele, cinsel istismar ve ihmalin yanı sıra onların ticari veya diğer sömürüleri olarak tanımlamaktadır (World Health Organization, 2006).

Bu araştırma kapsamında çocukluk çağı travmatik deneyimleri, çocuklara yönelik kötü muamele ya da başka bir deyişle çocuk ihmal ve istismarı olarak ele alınacak ve bu kapsamda fiziksel, duygusal, cinsel istismar ve ihmal (fiziksel ve duygusal ihmal) başlıkları altında incelenecektir.

2.1.2. Yaygınlık

Çocuk ihmal ve istismarı kavramının farklı ihmal ve istismar türlerini kapsamaması, tanımlamadaki farklılıklar ve ihmal ve istismarı ele alırken kullanılan yöntem farklılıkları ve direk yaygınlığı ölçmek amacıyla tasarlanan çalışmaların azlığı gibi sebeplerle bu alandaki epidemiyolojik bilgiler sınırlıdır (World Health Organization, 2006).

Bu alanda yapılan en geniş çaplı çalışmalardan biri Kessler ve arkadaşlarının 2010 yılında 21 farklı ülkede 51.945 yetişkin ile gerçekleştirdikleri çalışmadır. Çalışma sonucunda çocukluk çağında yaşanan travmatik deneyimlerinin yaygınlığı %38,8 olarak bulunmuştur.

Amerika Birleşik Devletleri'ndeki gençler arasındaki çocukluk çağı travmalarının yaygınlık araştırmalarını derleyen bir çalışmada Amerikalı gençlerin %8- 12'si en az bir cinsel saldırıya, %9 -19'u fiziksel istismara maruz kaldığı bildirilmiştir (Saunders ve

Adams, 2014). Yetişkinler ile başka bir ulusal tarama çalışmasında, yaygınlık oranları cinsel istismar için %6,3; fiziksel istismar için %3,1 ve ihmal için %2,9 olarak bulunmuştur (Curran, Adamson, Rosato, De Cock ve Leavey, 2018).

Çin’de yürütülen 32 çalışmanın dahil edildiği bir meta analiz çalışmasında Çinli üniversite öğrencileri arasında çocuk ihmal ve istismarının ortalama yaygınlığı %64,7 olarak bulunmuştur. İhmal ve istismar türlerinin ortalama yaygınlığı detaylı olarak incelendiğinde fiziksel istismar için yaygınlık oranı %17,4, duygusal istismar için %36,7, cinsel istismar için %15,7, fiziksel ihmal için %54,9 ve duygusal ihmal için %60 olarak bulunmuştur (Fu ve diğerleri, 2018). Danimarka’da 24 yaşındaki gençlerin dahil edildiği bir çalışmada fiziksel ihmal için %3,0; duygusal istismar için %5,2; fiziksel istismar için %5,4 ve cinsel istismar %3,4 oranında yaygınlık bulunmuştur (Christoffersen, Armour, Lasgaard, Andersen ve Elklit, 2013).

Ülkemizde yapılan çalışmalar incelendiğinde, 2014 yılında İzmir, Denizli ve Zonguldak şehirlerinde 7540 çocuk ile yürütülen bir çalışmanın bulgularına göre psikolojik istismar için %70,5; fiziksel istismar için %58,1 ve ihmal için %42,4 yaşam boyu yaygınlık oranı bulunmuştur (Sofuoğlu ve diğerleri, 2014). Üniversite öğrencileriyle yapılan güncel bir başka çalışmada duygusal istismar için %40,3; fiziksel istismar için %31,8; cinsel istismar için %30,4; duygusal ihmal için %30,0 ve fiziksel ihmal için %44,7 yaygınlık oranları hesaplanmıştır (Ustuner Top ve Cam, 2021)

2.1.3. Çocukluk Çağı Travma Deneyimlerinin Türleri

2.1.3.1. Fiziksel İstismar

Fiziksel istismar çocuğun ebeveyni ya da başka bir yetişkin tarafından kaza sonucu olmayacak şekilde fiziksel olarak yaralanması olarak tanımlanabilir (Legano, McHugh ve Palusci, 2009). Bu yaralamaya yol açabilecek davranışlar arasında, tekmeleme, ısırma, yumrukla vurma, bir şeye vurma veya vurmaya çalışma, yakma sayılabilir (S. J. Kaplan, 2002).

Fiziksel istismarın tanımlanmasında kültürün önemli bir etkisi bulunmaktadır. Bazı kültürlerde fiziksel cezaların bir disiplin yöntemi olarak ele alınması ve istismar kapsamında

değerlendirilmemesi buna örnek olarak verilebilir (Evinç, 2018). Bu açıdan bakıldığında fiziksel olarak cezalandırmanın çocuğun yetiştirilmesinde etkili bir yöntem olduğunun kabul edilmesi çocuğun fiziksel istismarı için bir risk etmeni olarak ele alınabilir (Evinç ve Foto-Ozdemir, 2014).

Fiziksel istismar çocukta gözle görülür yaralanmalara yol açtığı için tespit edilmesi en kolay istismar biçimi olarak değerlendirilebilir. Fiziksel istismar, şiddeti ve kalıcı zarara neden olma potansiyeli açısından geniş bir yelpazeye sahiptir. İstismarın fiziksel belirtileri vücutta genellikle kullanılan eşyanın şeklini andıran morluklar, çizikler, sigaranın neden olduğu yanıklar gibi görece daha yüzeysel olabildiği gibi kırık kemikler, beyin hasarı ve iç organlarda yırtılmalar gibi daha ciddi yaralanmalar şeklinde de görülebilir (Kerig, Ludlow ve Wenar, 2012). İstismara uğrayan çocuklarda yetişkinlerle temas etmekten kaçınma, bir yetişkin kendisine yaklaştığında ürkme ve anne babadan korkma davranışları gözlemlenebilir (Şahin Demirkapı, 2013).

Fiziksel istismar beden sağlığı gibi çocuğun psikolojik sağlığı üzerinde de olumsuz etkilere sahiptir. Fiziksel istismara uğrayan çocukların yetişkinlik dönemlerinde panik bozukluk, majör depresif bozukluk, sosyal fobi, TSSB ve yaygın anksiyete bozukluğu gibi içselleştirme bozuklukları ve alkol – madde kötüye kullanımı, bağımlılık, karşıt gelme bozukluğu, davranış bozukluğu ve dikkat eksikliği ve hiperaktivite gibi dışsallaştırma bozuklukları görülebilmektedir (Medley ve Sachs-Ericsson, 2009). Yapılan bir meta analiz çalışmasında yukarıda belirtilen bozukluklara ek olarak fiziksel istismara maruz kalma yeme bozuklukları, intihar girişimi ve riskli cinsel davranış ile ilişkili bulunmuştur (Norman ve diğerleri, 2012)

2.1.3.2. Cinsel İstismar

Cinsel istismar, çocuğun tam olarak kavrayamadığı, rıza vermediği ve gelişimsel olarak hazır olmadığı, toplumsal kural ve yasalara aykırı şekilde cinsel aktivitelere dahil edilmesi olarak tanımlanabilir (World Health Organization, 2006). Başka bir tanımda, çocuğun kendisinden en az 6 yaş büyük olan biri tarafından cinsel doyum amacıyla kullanılması ya da kullanılmasına müsaade etmek olarak ifade edilmiştir (Tıraşçı ve Gören, 2007). Bu tanımlamaya göre çocuğun cinsel istismarı sadece yetişkinler tarafından değil kendisinden en az altı yaş büyük çocuklar tarafından da gerçekleştirilebilir. Çocuklara

yönelik cinsel istismar, tecavüz, cinsel organlara dokunma, çocuk pornografisi, teşhircilik, pornografik içeriğe maruz bırakma şeklinde çeşitli eylemleri içerir (Berliner, 2011).

Cinsel istismara maruz kalan çocuklarda istismarın fark edilmesini sağlayan bazı belirtiler gözlemlenebilir. Yürürken zorlanma, kronik bir boğaz ağrısı, genital bölgede hasar, cinsel yolla bulaşan hastalıkların tespiti hatta daha ileri vakalarda hamilelik bu belirtilerin fiziksel olanlarına örnek olarak verilebilir. Fiziksel belirtilerin yanı sıra çocuğun belirli bir yetişkinden özellikle uzak durması, sık sık kabuslar görmesi, yaşına uygun olmayan cinsel bilgiye sahip olması istismara dair bilgi verici olabilir (Fontes ve Plummer, 2010).

Çocukluk çağında cinsel istismara maruz kalmanın kişinin işlevselliğini bozucu olumsuz psikolojik etkilerinin yetişkinlik dönemini de etkilediğine ilişkin birçok çalışma mevcuttur (Sanjeevi, Houlihan, Bergstrom, Langley ve Judkins, 2018). Bu araştırmalarda çocukluk çağı cinsel istismarı depresyon (Easton ve Kong, 2017; Humphreys ve diğerleri, 2020) somatik bozukluklar (Paras ve diğerleri, 2009), düşmanca davranış (Easton ve Kong, 2017), borderline kişilik bozukluğu (Zanarini ve diğerleri, 2002) ile ilişkili bulunmuştur. Yapılan araştırmalar çocukluk çağı cinsel istismarının psikopatolojilerinin seyri ile de ilişkili olduğuna işaret etmektedir. Psikiyatrik tanı almış cinsel istismara uğrayan çocuklarda psikiyatrik tanı almış cinsel istismara uğramayan çocuklara göre daha fazla korku, endişe, aşırı cinsellik, geri çekilme (Kolko, Moser, ve Weldy, 1988), psikotik belirtiler, somatik şikayetler (Livingston, 1987) bulunmuştur. Cinsel istismarın başlangıç zamanı da psikopatoloji tanısı ile ilişkili görünmektedir. Erken başlangıçlı istismar bildiren kadınlarda geç başlangıçlı istismar bildiren kadınlara göre borderline kişilik bozukluğu ve kompleks TSSB tanısı anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur (McLean ve Gallop, 2003)

2.1.3.3. Duygusal İstismar

Duygusal istismar kavramı fiziksel ve cinsel istismar kavramlarına göre daha yeni bir kavram olarak alanyazında yer almaktadır. Duygusal istismarın etkilerinin fiziksel ve cinsel istismarın etkilerine göre daha az görünür olması bunun nedenlerinden biri olarak ele alınabilir. Ancak duygusal istismarın etkilerinin fiziksel olarak görülmemesi çocuğa zarar vermediği anlamına gelmemektedir (Egeland, 2009). Duygusal istismarın diğer istismar türlerinden önemli bir farkı da, diğer istismar türleri genellikle bir olay üzerinden ele

alınırken, duygusal istismar sürecinde bir olaydan ziyade bakım verenle sürekli bir uyumsuzluk örüntüsü hali olarak tanımlanır (Glaser, 2002).

Duygusal istismar, yetişkinler tarafından gerçekleştirilen çocuğun kişiliğini yaralayan ve duygusal gelişimini engelleyen eylemler olarak tanımlanabilir (Taner ve Gökler, 2004). Bu eylemlere çocuğun hareket alanının kısıtlanması, küçümsenmesi, tehdit edilmesi, suçlanması, korkutulması, ayrımcılığa maruz bırakılması, alay edilmesi ve fiziksel olmayan diğer düşmanca davranış biçimleri örnek olarak verilebilir (World Health Organization, 2006). Çocuğun gelişimine uygun olmayan tutarsız etkileşimler, keşfetme ve öğrenmesini sınırlayıcı, aşırı koruyucu davranışlar, çocuğun reddedilmesi, sevdiği eşyalara zarar verilmesi ve çocuğun yaşlılarıyla ya da diğer yetişkinlerle iletişimden izole edilmesi duygusal istismara örnek verilebilecek diğer davranışlardır (Glaser, 2002).

Duygusal istismarın önemli bir yönü diğer istismar türlerine genellikle eşlik ediyor oluşudur. Başka bir deyişle, fiziksel istismar, cinsel istismar ya da ihmal edilen çocuklar genellikle duygusal olarak da istismar edilmektedir. Yapılan bir çalışmada fiziksel istismara uğrayan çocukların %89'unun aynı zamanda duygusal olarak da istismar edildiği tespit edilmiştir (Claussen ve Crittenden, 1991).

Çocukluk çağında duygusal istismara maruz kalan yetişkinler umutsuzluk, düşük özgüven, algılanan sosyal destekte azalma gibi belirtiler göstermektedirler ve bu yetişkinlerin çeşitli psikolojik bozukları geliştirme riskleri yüksektir (Kumari, 2020). Yapılan çalışmalar duygusal istismarın yeme bozuklukları (Kimber ve diğerleri, 2017), depresif belirtiler, duygu düzenlemede güçlükler, kişilerarası ilişkide problemler (Christ ve diğerleri, 2019), TSSB (Hoeboer, de Roos, van Son, Spinhoven ve Elzinga, 2021) ile ilişkili olduğunu göstermektedir.

Tüm bunların yanı sıra duygusal istismar nörolojik yapılar üzerinde de izler bırakıyor gibi görünmektedir. Limbik-hipotalamik-hipofiz-adrenal eksenini (L- HPA) ve Norepinefrin-sempatik-adrenal-medüller (NE-SAM) sistem insan beyininde yer alan ve stres tepkilerini düzenleyen iki önemli sistemdir. Duygusal istismara maruz kalmak, L- HPA eksenini ve NE-SAM sisteminde düzensizlik ile ilişkilendirilmiştir (Yates, 2007)

2.1.3.4. Çocuk İhmali

Çocuk istismarı kavramı çeşitli eylemleri kapsarken ihmal kavramı daha çok eylemsizlik ile ilgilidir. Çocuk ihmali, ebeveynin yeterli kaynaklara sahip olmasına rağmen çocuğun gelişimini olumsuz yönde etkileyecek şekilde sağlık, eğitim, duygusal gelişim, beslenme, barınma ve güvenlik yaşam koşulları açısından gerekli kaynakları sağlamamasıdır (Krug, Dahlberg, Mercy, Zwi ve Lozano, 2002). Çocuk ihmal kavramı DSÖ tarafından “bir ebeveynin veya diğer aile üyesinin, hem çocuğun başına gelebilecek kötü olayları önlemede hem de kaynaklara sahip olmasına rağmen çocuğun gelişimini ve iyilik halini sağlamada (sağlık, eğitim, duygusal gelişim, beslenme, barınma gibi alanlarda) başarısızlık örüntüsü sergilemesi” şeklinde tanımlanmıştır (World Health Organization, 2006). Bu çalışma kapsamında çocuğun fiziksel ve duygusal ihmali ele alınacaktır.

Fiziksel ihmal, çocuğa yeterli düzeyde beslenme, giyinme, hijyen ve bakımın sağlanmamasıdır (Kaplan, Pelcowitz ve Labruna, 1999). Çocuğun ihtiyacı olan tıbbi bakımın verilmemesi, hijyen koşullarına dikkat edilmemesi, güvenli bir barınma ortamının sağlanmaması, çevredeki tehlikelere karşı korunma sağlanmaması fiziksel ihmali içeren davranışlara örnek olarak verilebilir (Hornor, 2014).

Duygusal ihmal, çocuğa yeterli sevgi ve desteğin verilmemesi, çocuğa zarar veren aile içi şiddet gibi durumlara maruz kalmasına izin verilmesi olarak tanımlanabilir (Kaplan ve diğerleri, 1999). Ebeveynin çocuğun duygusal ihtiyaçlarını görmezden gelmesi ya da bu ihtiyaçlara çeşitli sebeplerle (kendi psikolojik sağlık sorunları ya da ağır iş yükü gibi) cevap vermemesi, çocuğun bireyselliğini ve sınırlarını tanımamak ve çocuğun etkileşim ihtiyacını göz ardı ederek olumlu duygusal tepkiler vermemek duygusal ihmal kapsamında ele alınan davranışlardan bazılarıdır (Glaser, 2002).

İhmalin çocuklardaki psikolojik etkileri ve ihmale uğramanın yetişkinlikteki psikolojik problemler ile ilişkisini araştıran birçok çalışma mevcuttur. Fiziksel ihmal çocukluk döneminde riskli yeme davranışı, depresyon, düşük benlik saygısı (Yu ve diğerleri, 2021), davranış sorunları, dikkatsizlik ve hiperaktivite (Wen ve diğerleri, 2019) ile ilişkili bulunmuştur. Fiziksel ihmal edilen çocuklarda belirtilen psikolojik problemleri yaşama olasılığı ihmal edilmeyen çocuklara göre daha yüksektir. Duygusal ihmal çocukların gelişim süreçlerinde benlik algılarını, stres düzenlemelerini, duygusal farkındalıklarını,

sözel olmayan iletişim yollarını ve sosyal becerileri gibi birçok alanı olumsuz yönde etkilemektedir (Rees, 2008). Duygusal olarak ihmal edilen yetişkinlerle yapılan bir çalışmada duygusal ihmal duygudurum bozuklukları, kişilik bozuklukları, madde kullanımı ile ilişkili bulunmuştur. (Taillieu, Brownridge, Sareen ve Afifi, 2016). İhmal aynı zamanda beynin iki yarım küresini birbirine bağlayan ve iletişimi sağlayan alan olan korpus kallozum bölgesinin küçülmesiyle de ilişkilendirilmiştir, ihmale uğrayan kişilerde bu alan uğramayan kişilere göre %17 oranında daha küçük bulunmuştur (Teicher ve diğerleri, 2004).

2.1.4. Çocukluk Çağı Travmalarının Kuşaklararası Döngüsü

Çocukluk çağı travmatik deneyimleri çocuğu hem bu deneyimler esnasında hem de yaşamının ilerleyen dönemlerinde psikolojik olarak etkilemektedir. Çocukluk dönemindeki travmatik deneyimlerin bir sonraki kuşakları da etkileyip etkilemediği konusu güncel araştırmaların önemli soruları arasında yer almaktadır. Travmatik deneyimlerin kuşaklararası aktarımı, hangi yönlerle ve mekanizmalarla aktarıldığı, aktarım sürecindeki risk ve koruyucu faktörler araştırmalarda ele alınan konulardan birkaçıdır.

2.1.4.1. Çocukluk Çağı Travmalarının Kuşaklararası Döngüsünü Açıklayan Modeller

Travmanın kuşaklararası aktarımı biyolojik ve genetik faktörlerin rolü ve travma temelli modeller ile açıklandığı gibi sosyal öğrenme kuramı, bağlanma kuramı ve ekolojik / transaksiyonel kuramlar ile de açıklanmaktadır (Child Welfare Information Gateway, 2016; Thornberry ve Henry, 2013).

Buchanan (1998) çocuk ihmal ve istismarının kuşaklararası döngüsünü incelediği çalışmasında bu döngüye yol açan mekanizmaları kültürel, sosyopolitik, psikolojik ve biyolojik olarak dört ana grupta sınıflandırmıştır. Kültürel ve sosyopolitik mekanizmaların odak noktası toplumken psikolojik ve biyolojik mekanizmalar birey ve aile çerçevesinde şekillenmektedir.

İhmal ve istismarın kuşaklararası döngüsünü açıklayan psikolojik kuramlara bakıldığında, erken dönem çalışmaların psikodinamik kökenli psikiyatrik çalışmalar olduğu

görülmektedir. Bu çalışmalar döngüyü ebeveynin zarar görmüş egosu ile ilişkilendirmiş ve saldırganlığı bilinç dışında yer alan bir dürtü olarak ele almıştır (Buchanan, 1998).

Sosyal öğrenme kuramına göre ise saldırganlık bir dürtüden ziyade ebeveynin saldırgan davranışlarının gözlemlenmesi ve modellenmesi ile açıklanabilir (Bandura, 1977). Bu model çerçevesinde kuşaklararası aktarım ele alındığında, istismara uğrayan çocuklar, muhtemelen kendi ebeveynlik stratejileri için ebeveynlerinin sorunlu ebeveynlik stilini modelleyecek ve sonuç olarak, istismar edici ebeveynlik davranışlarını tekrarlama olasılıkları daha yüksek olacaktır (J. Kim, 2009).

Travmanın kuşaklararası aktarımını açıklayan bir başka kuram da bağlanma kuramıdır. Bağlanma kuramı temelde erken dönemdeki bakıcı – çocuk arasındaki ilişkinin bireyin yaşamındaki diğer ilişkiler için bir model olacağını ifade eder (Ainsworth, 1979). Bu bağlamda erken dönemde bakıcıları tarafından ihmal ve / veya istismar edilen çocukların bu ilişkiyi model alarak ebeveynlik ilişkilerine yansıtmaları muhtemeldir. Bağlanma kuramı antisosyal ve olumsuz davranış kalıplarını güvensiz bağlanma ile ilişkilendirir ve devam eden bu şiddet döngüsünü güvensiz bağlanma kalıplarının yeniden üretilmesi olarak ele alır (Bacon ve Richardson, 2001). Bu açıdan bağlanma kuramı, sosyal öğrenme modeline benzerlik gösterse de, sosyal öğrenme kuramı ile karşılaştırıldığında, bağlanma kuramı belirli davranışların öğrenilmesinden çok, bu davranışlardan yola çıkan bilişsel ilişki modellerinin oluşumuna odaklanmaktadır (Milner ve diğerleri, 2010).

Travmanın kuşaklararası aktarım sürecini sosyal öğrenme ve bağlanma kuramının dışında travma temelli açıklayan bir model de mevcuttur. Travma temelli modele göre, şiddete maruz kalan birey travma belirtileri geliştirmekte, çözülmeyen ya da tedavi edilmeyen travma belirtileri kendini tekrarlayarak mağdurun da şiddet içeren davranışlar sergileme olasılığını arttırmaktadır (Child Welfare Information Gateway, 2016; Milner ve diğerleri, 2010).

Ekolojik / transaksyonel kuramlar kuşaklararası aktarılan travma kavramını tek bir sistem üzerinden ele almak yerine aile, toplum, sosyal faktörler gibi birçok sistemin bir aradaki etkileşimi olarak ele alır (Child Welfare Information Gateway, 2016). Ekolojik sisteme göre, travmanın kuşaklararası aktarımında yüksek zeka, olumlu bağlanma örüntüleri, destekleyici bir eş, maddi güvence koruyucu faktörler olarak yer alırken, sağlık sorunları, işsizlik, yoksulluk, evlilik uyumsuzluğu gibi kavramlar risk faktörü olarak yer alır

ve aktarımın doğasının anlaşılması için risk ve koruyucu faktörlerin varlığını incelemenin gerekli olduğunu savunur (Buchanan, 1998).

Aktarımda biyolojik ve genetik faktörlerin rolü çeşitli araştırmalarda incelenmiştir. Bir araştırmada çocuklukta kötü muameleye maruz kalan çocukların yetişkinlikte antisosyal davranış geliştirip geliştirmemeleriyle, başka bir deyişle şiddet döngüsünü sürdürüp sürdürmemeleriyle nörotransmitter metabolize eden bir enzim olan monoamin oksidaz A'yı (MAOA) kodlayan gendeki fonksiyonel bir polimorfizmin ilişkili olduğu bulunmuştur. Bu polimorfizm kötü muamelenin etkisini azaltarak kuşaklararası geçişi hafifletmektedir (Caspi ve diğerleri, 2002). Kuşaklararası aktarımın biyolojik yönlerini incelerken çocuk ihmal ve istismarı ile yakından ilişkili kavramlar olan depresyon, antisosyal davranış, madde bağımlılığı ve yüksek stres seviyeleri ile ilişkili genetik faktörlerin incelenmesi önerilmektedir (Van Wert, Anreiter, Fallon ve Sokolowski, 2019).

Travmatik yaşantıların bir kuşaktan diğerine aktarım sürecine dair farklı kuramlar başka mekanizmalar öne sürse de çocukluk çağı travmatik yaşantıların kuşaklararası aktarılan bir yönü olduğu konusunda hepsi hemfikir gibi görünmektedir. Bu döngünün daha iyi anlaşılması için yürütülen araştırmaların incelenmesi önemlidir.

2.1.4.2. Çocukluk Çağı Travmalarının Kuşaklararası Döngüsünü İnceleyen Araştırmalar

Travmatik yaşantıların kuşaklararası döngüsü 1970'li yıllardan bu yana araştırmacıların dikkatini çeken konulardan biridir. Erken yıllardaki çalışmalar daha çok vaka çalışmaları şeklinde yürütülürken (Oliver, 1985; Oliver ve Cox, 1973) günümüzde anket çalışmaları, yapılandırılmış görüşmelerden oluşan nitel analizler, boylamsal, kesitsel ve birden fazla kuşağın dahil edildiği çalışmalar gibi çok çeşitli yöntemlerle çalışmalar yürütülmektedir (Ertem, Leventhal ve Dobbs, 2000).

Yahudi soykırımı, savaşlar, zorunlu göçler ve kayıplar gibi travmatik yaşantılara sahip ebeveynlerin çocukları ile yürütülen çalışmalar gibi ebeveynin çeşitli travmatik yaşantıları üzerinden kuşaklararası döngüsünü inceleyen birçok araştırma mevcuttur (Balcı, 2016; Dekel ve Goldblatt, 2008; Kartawidjaja, 2020; Kellermann, 2001; Özgür, 2019). Bu çalışma kapsamında genel anlamıyla travmatik yaşantıların kuşaklararası döngüsünden ziyade

spesifik olarak çocukluk çağında ihmal ve istismara uğramanın kuşaklararası döngüsü incelenecektir.

Yapılan bir araştırmada, çocukluklarında ihmal edilen ebeveynlerin, kendi çocuklarına yönelik ihmalkar ebeveynlik davranışlarının ihmal edilmeyen ebeveynlere göre yaklaşık iki buçuk kat daha fazla ve fiziksel olarak istismar edici ebeveynlik davranışlarının iki kat daha fazla olduğunu sonucuna ulaşılmıştır (J. Kim, 2009). Genç anneler ve çocukları ile yürütülen boylamsal bir çalışmada, çocuklukta ihmal ve istismar edilmiş annelerin çocuklarının, istismar veya ihmal geçmişi olmayan annelerin çocuklarına göre daha sık kötü muamele gördüğü sonucuna ulaşılmıştır (Bartlett, Kotake, Fauth ve Easterbrooks, 2017).

Güncel bir sistematik derleme çalışmasında 97 araştırmanın sonuçları incelenmiş, çocukluğunda fiziksel istismar veya şiddete tanıklık bildiren ebeveynlerin kendi çocuklarını ihmal ve istismar etme konusunda büyük risk altında olduğu ve birden fazla kötü muamelenin kümülatif bir etki yaratarak ikinci kuşaktaki kötü muamele açısından en büyük riski oluşturduğu sonucuna ulaşılmıştır (Greene, Haisley, Wallace ve Ford, 2020). Farklı bir sistematik derleme çalışmasında yazarlar birçok araştırmanın ihmal ve istismarın kuşaklararası aktarıldığı hipotezini doğruladığını yani ihmal ve istismara uğrayan ebeveynlerin kendi çocuklarını ihmal ve istismar etmesinin olası olduğunu ancak araştırmaların metodolojik sıkıntıları sebebiyle bu olasılığın görünenden daha farklı olduğunu vurgulamışlardır (Thornberry, Knight ve Lovegrove, 2012).

Yapılan çalışmalar çocukluk döneminde ihmal ve istismar edilmenin bir sonraki kuşakta kendi çocuğunu ihmal ve istismar etmek açısından bir risk faktörü olduğunu kanıtlar niteliktedir. Ancak çocukluk döneminde ihmal ve istismara uğrayan her bireyin ihmal ve istismar eden ebeveynlere dönüşmediği göz önünde bulundurulursa, ihmal ve istismarın kuşaklararası döngüsündeki risk ve koruyucu faktörlerin ele alınması sürecin anlaşılması açısından önem taşımaktadır.

Şiddet döngüsünün devam ettirilmesinde ebeveynlerin ihmal ve istismara uğramasının yanı sıra çeşitli risk faktörleri bulunmaktadır. Araştırmalar incelendiğinde, erken yaşta ebeveyn olmak, depresyon, madde kullanımı geçmişine sahip olmak, yetersiz ebeveynlik stilleri (Dixon, Browne ve Hamilton-Giachritsis, 2005), işlevsel olmayan bağlanma stilleri (Zuravin, McMillen, DePanfilis ve Risley- Curtiss, 1996), ebeveynin eğitim düzeyi ve sosyoekonomik zorluklar (Sidebotham ve Heron, 2006) risk faktörleri olarak bulunmuştur.

Kuşaklararası ihmal ve istismar döngüsünde koruyucu faktörlerin ele alındığı bir çalışmada, bakım verenin stabil, güvenli ve besleyici ilişkiler içinde olması, çocukluk döneminde istismarcı olmayan ebeveynin duygusal desteğini alması ve hayatı boyunca en azından bir kere terapiye gitmiş olmasının istismar döngüsünü kırma ihtimalini arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır (Egeland, Jacobvitz ve Sroufe, 1988). Başka bir çalışmada şiddet döngüsünü kırmada ekonomik gücün ve sosyal desteğin koruyucu rol oynadığı bulunmuştur (Dixon, Browne ve Hamilton-Giachritsis, 2009). Yapılan bir çalışmada ebeveynin duygu düzenleme sürecinde güçlükler yaşamasının çocukların zihinsel durumlarına genellikle kötü niyetler atfetmeleri yani zihinselleştirme sürecinde sıkıntı yaşamaları ile ilişkili olduğu bulunmuştur. Ebeveynin yaşadığı bu güçlükler de çocuğun çeşitli davranış problemleri ile ilişkilendirilmiştir, yani ihmal ve istismar bir kuşak sonrasında da çeşitli yönlerden etkilemiştir. Ebeveynlerin duygu düzenleme ve zihinselleştirme becerilerinin artırılmasının ihmal ve istismarın kuşaklararası aktarımında koruyucu rol oynayabileceği öne sürülmüştür (Wang, 2022).

2.2. Duygu Düzenleme

2.2.1. Tanımı

Duygu düzenleme sürecinin anlaşılması ilk olarak duygu kavramının tanımlanmasını gerektirir. Duygular, kişi bir duruma dikkat ettiğinde ve onu kendi amaçlarıyla ilgili gördüğünde ortaya çıkar (Campbell - Sills ve Barlow, 2007). Duygular organizmanın temel kaygılarıyla ilişkili bir iç ya da dış uyarana karşı verilen ve organizmanın tüm sistemlerini etkileyen bir tepki olarak tanımlanabilir (Ekman ve Davidson, 1994). Bireyin deneyimlerini, davranışlarını ve fizyolojik sistemlerini etkilemektedir (Mauss, McCarter, Levenson, Wilhelm ve Gross, 2005).

Duygu düzenleme, insanların kendi duygularını yönettikleri süreç olarak tanımlanabilir (Koole, 2009). Bir başka deyişle, bireylerin hangi duygulara sahip olduklarını, bu duygulara ne zaman sahip olduklarını ve bu duyguları nasıl deneyimlediklerini ve ifade ettiklerini etkilediği süreçleri ifade eder (Gross, 1998). Duygu düzenleme, kişinin hedeflerine ulaşması için duygusal tepkileri, yoğunluğu ve zamansal özellikleri (başlangıcı, ne kadar sürdüğü vb.) açısından izlemek, değerlendirmek ve

değiştirmekten sorumlu olan dışsal ve içsel süreçlerden oluşur (Thompson ve Goodman, 2010)

Kendini düzenleme süreçleri aşağıdan yukarı ya da yukarıdan aşağıya düzenleme şeklinde olabilir. Burada yukarıdan aşağı kavramı kortikal yapıların dahil olduğu daha çabalı kontrol süreçlerini ifade ederken; aşağıdan yukarı doğru kavramı subkortikal yapıların dahil olduğu daha otomatik /tepkisel bir süreci ifade etmektedir (Bridgett, Burt, Edwards ve Deater-deckard, 2015). Duygu düzenleme süreci olumsuz duyguların aşağıdan yukarı doğru düzenlenmesi ile sınırlı bir süreç olmayıp, hem olumlu hem olumsuz duyguların amaca uygun olarak aşağı ya da yukarı doğru düzenlendiği geniş kapsamlı bir süreçtir (McRae ve Gross, 2020). Başka bir deyişle, duygu düzenleme sürecinde kişilerin olumlu ve olumsuz duyguları artabilir, sürebilir veya azalabilir. Sonuç olarak, duygu düzenleme genellikle duygusal tepkideki değişiklikleri içerir (Koole, 2009).

2.2.2. Duygu Düzenlemenin Gelişimi

Duygu düzenleme sürecinin gelişimini açıklamaya yönelik çeşitli kuramlar ve çocukların hangi gelişim döneminde bu stratejileri öğrendikleri ve kullandıklarına ilişkin birçok araştırma bulunmaktadır. Duygu düzenleme süreci ve stratejileri yaşamın erken dönemlerinde başlamaktadır. Bebeğin emmek ve bakım verenden bakışlarını kaçırmak ile başlayan duygu düzenleme stratejileri ilerleyen yıllarda kendini olumsuz duygunun kaynağını ortadan kaldırma davranışı, kendini sakinleştirme için parmak emmek, dikkatini dağıtmak için ortamdan uzaklaşması şeklinde gösterebilmektedir (Holodynski ve Friedlmeier, 2006). Benzer şekilde bebeğin bir battaniye ya da oyuncak ile yatışması da bir duygu düzenleme stratejisidir. Okul öncesi dönemde çocuklar duygular ve duygularına neden olan durumlar arasında ilişki kurmaya başlarlar. Örneğin, “oyuncağımı kaybettiğim için üzgünüm” gibi (Thompson ve Goodman, 2010). Bütün bunların yanı sıra çocukluk döneminde oyun oynamak önemli bir duygu düzenleme stratejisidir. Yapılan bir çalışmada bakım verenleriyle daha sık oyun oynayan çocukların duygu düzenleme puanlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur (Galyer ve Evans, 2001).

Çocuklar duygu düzenleme stratejilerini ebeveynleri ve arkadaşları aracılığıyla öğrenmektedir (Holodynski ve Friedlmeier, 2006). Thompson (1991) dört potansiyel öğrenme yolunu belirtmiştir. Bu yollar, ebeveynlerin “sakin ol” gibi doğrudan talimatları,

ebeveynlerin çocukların duygularını değiştirebilmeleri için içinde buldukları durumu yeniden yorumlamaları, ebeveynlerin duygu düzenleme stratejilerinin model alınması ve duygular üzerine konuşma şeklindedir (Thompson, 1991).

Duygu düzenleme becerisinin gelişmesi çocukluk ya da ergenlik dönemiyle son bulmaz, yetişkinlikte de gelişmeye devam eder. Erken yetişkinlikte temel bir duygu düzenleme becerisine sahip olan yetişkinler, sosyal bağlama, kültürel normlara ve cinsiyet rollerine göre duygu düzenleme becerilerini yeniden düzenleyerek geliştirmeli ve koşullar için işlevsel hale getirmelilerdir (Thompson ve Goodman, 2010).

2.2.3. Duygu Düzenlemede Güçlükler

Gratz ve Roemer (2004) duygu düzenlemeyi, (1) duyguların farkına varmayı ve anlamayı, (2) duyguları kabul etmeyi, (3) dürtüsel davranışları kontrol etme ve olumsuz duygular yaşarken istenen hedeflere göre davranma becerisini ve (4) bireysel hedefleri ve durumsal talepleri karşılamak için duygusal tepkileri istendiği gibi modüle etmek için duruma uygun duygu düzenleme stratejilerini esnek bir şekilde kullanma becerisi olarak tanımlamaktadır. Bu yeteneklerin herhangi birinin veya tamamının göreceli olarak yokluğu, duygu düzenlemede güçlüklerin varlığını gösterir (Gratz ve Roemer, 2004).

Duygular ve duygu düzenleme süreci kişinin iyilik halini sürdürmesinde önemli kavramlardır. Duygular kişinin ortama uygun bir şekilde davranmasında etkilidir, uygun şekilde düzenlenemediğinde uyumsuz davranışlar ortaya çıkabilir. İşlevsel bir şekilde düzenlenen duygular sağlıklı, yetkin psikolojik işleyişi destekler. Duygu düzenlemede güçlükler ise psikolojik işlevselliği olumsuz yönde etkilemektedir (Cole ve Hall, 2008).

Duygu düzenlemede güçlükler, Amerikan Psikiyatri Birliği Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve İstatistiksel Elkitabında (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders - DSM) tanımlanan TSSB, şizofreni, duygudurum bozuklukları, madde kötüye kullanımı, yıkıcı davranış bozuklukları, yeme bozuklukları, anksiyete bozuklukları gibi birçok bozukluğun belirti kriterlerinde yer almaktadır (American Psychiatric Association., 2013; Cole ve Hall, 2008).

Birçok araştırmada duygu düzenleme güçlükleri ile çeşitli psikopatolojiler birlikte ele alınmıştır. Araştırmaların sonuçları duygu düzenleme güçlüklerinin psikopatolojilerle

ilişkinini göstermektedir. Duygu düzenleme güçlükleri TSSB (Powers, Cross, Fani ve Bradley, 2015; Weiss, Nelson, Contractor ve Sullivan, 2019), anksiyete, davranış bozuklukları ve patolojik yeme davranışı (McLaughlin, Hatzenbuehler, Mennin ve Nolen-Hoeksema, 2011), duygudurum bozuklukları (Abravanel ve Sinha, 2015; Campbell - Sills ve Barlow, 2007; Hofmann, Sawyer, Fang ve Asnaani, 2012) ile ilişkili bulunmuştur. Sonuçlar duygu düzenleme güçlüklerinin psikopatolojilerin belirti şiddeti ile pozitif yönde bir ilişkiye sahip olduğuna işaret etmektedir.

2.2.4. Duygu Düzenleme ve Çocukluk Çağı Travma Yaşantıları

Duygu düzenleme stratejilerinin uygun ve yeterli bir şekilde kullanılması kişinin psikolojik işlevselliği açısından kritik olabilmektedir. Duygu düzenleme ile ilgili stratejilerin geliştirilmesi ve duygu düzenleme becerilerinin kazanılması süreci düşünüldüğünde yaşamın erken dönemindeki deneyimler önem kazanmaktadır. Erken dönem deneyimlerin ihmal ve istismar gibi travmatik deneyimler olması duygu düzenleme becerisini de etkiliyor gibi görünmektedir. Araştırmalar çocukluk çağı travmatik deneyimlerinden psikopatolojilere giden yolda duygu düzenleme becerilerinin anahtar bir rolü olduğu göstermektedir (Berzenski, 2019; Duprey, Handley, Russotti, Manly ve Cicchetti, 2022; O'Mahen, Karl, Moberly ve Fedock, 2015).

Çocukluk çağında ihmal ve istismar deneyimi olan kişiler olmayan kişilere göre duygu düzenlemede daha fazla güçlükler yaşıyor gibi görünmektedir (Berzenski ve Yates, 2010; Burns, Jackson ve Harding, 2010). Yapılan meta analiz çalışmalarında, çocuk ihmal ve istismarının duygu düzenleme güçlükleri ile pozitif yönde bir ilişki içerisinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Gruhn ve Compas, 2020; Lavi, Katz, Ozer ve Gross, 2019). Yani çocukluk çağında ihmal ya da istismar deneyimi olan ebeveynler duygu düzenleme süreçlerinde güçlükler yaşıyor gibi görünmektedir.

Duygu düzenleme güçlükler ve çocukluk çağı ihmal ve istismar deneyimleri arasındaki bu ilişkiyi farklı çerçeveden ele alan kuramsal açıklamalar mevcuttur. Bağlanma modeli, bakım veren ve çocuk arasındaki ilişkide bağlanma kalitesinin duygu düzenleme sürecinde önemli rol oynadığını vurgular. İhmal ve istismara maruz kalmak güvensiz bağlanma ile yakından ilişkilidir, ebeveynlerin çocuğun ihtiyaçlarını duygularını ifade etmesini bastırması çocuğun olumsuz duyguları sergilemekten kaçınması, kendi duygularından uzaklaşması ile sonuçlanır, bir başka deyişle işlevsel olmayan bir duygu

düzenleme stratejisi ile sonuçlanır (Lavi ve diğerleri, 2019). Sosyal öğrenme modeli açısından bakıldığında (Bandura, 1977) çocuğun işlevsel olmayan duygu düzenleme becerilerini gözlem ve model alma yoluyla ebeveyninden öğrenmesi muhtemeldir. Sosyal bilgi işleme modelinde (Dodge, 1991) çocuk çevredeki ipuçlarını kodlayarak ve yorumlayarak sosyal dünyaya ilişkin bilgileri edinir. Bu açıdan bakıldığında ihmal ve istismar deneyimi bu ilk aşamada işlevsizliğe yol açabilir. Örneğin, istismara uğrayan bir çocuğun uğramayan bir çocuğa göre daha sık bir şekilde öfkeli ebeveynin yüzünü görmesi çocuğun ilerde öfke, saldırganlık gibi duygulara daha tepkisel yaklaşması ile sonuçlanabilir (Lavi ve diğerleri, 2019).

2.3. Zihinselleştirme

Zihinselleştirme, Fonagy ve arkadaşları (1991) tarafından bireyin kendisinde ve başkalarında zihinsel durumları (düşünceler, duygular, arzular, inançlar ve niyetler) tasavvur etme kapasitesi olarak tanımlamıştır. Başka bir deyişle, zihinselleştirme, bir bireyin kendisinin ve diğer insanların eylemlerini açıklarken sahip oldukları zihinsel durumların farkındalığıdır (Fonagy ve Bateman, 2019).

Zihinselleştirme, duygular, çıkarımsal akıl yürütme, nedensellik anlayışı ve benlik ile başkaları arasındaki ayrım gibi çok çeşitli spesifik süreçleri içeren bir kavramdır (Monticelli ve diğerleri, 2021). Bu açıdan çok boyutlu bir yapıya sahip olduğunu söylemek mümkündür.

Zihinselleştirme sosyal bilişin bir formu olarak ele alınabilir (Fonagy ve Luyten, 2009) ve nörolojik araştırmalar sosyal biliş sürecinin dört farklı boyutta ortaya çıkabileceğini göstermektedir (Lieberman, 2007). İlk boyutta kontrollü zihinselleştirmeye karşı otomatik zihinselleştirme vardır. Kontrollü zihinselleştirme, genellikle sözlü olarak ifade edilen ve yansıma gerektiren, sıralı olarak ilerleyen ve nispeten yavaş bir süreçken, otomatik zihinselleştirme, yalnızca biraz dikkat, niyet, farkındalık ve çaba gerektiren çok daha hızlı bir süreçtir. Bu boyut kapsamında bireyler yalnızca otomatik zihinselleştirme süreçlerindeki varsayımlarına göre hareket ederse zihinselleştirme sorunları ortaya çıkabilir (Lüdemann, Rabung ve Andreas, 2021). İkinci boyut, kendini veya başkalarının zihinsel durumlarını zihinselleştirme yeteneğini içermektedir, kişinin kendi içsel zihinsel durumlarını inançları, arzuları, ihtiyaçları ve başkalarınıninkileri anlama yeteneği anlamına gelmektedir. Üçüncü boyut zihinselleştirmenin içsel ve dışsal yönüyle ilgilidir. Bir kişinin

zihinsel durumlarının dış göstergelerine dayanarak (örneğin yüz ifadeleri, jestler gibi) çıkarımlarda bulunmayı veya kişinin kendisi ve içinde bulunduğu durum hakkında bildiklerinden yola çıkarak birinin içsel deneyimini çözmeyi içerebilir. Dördüncü boyut, kişinin zihinsel durumları daha bilişsel olarak mı yoksa duygusal olarak mı anladığını (bilişsel ve duygusal zihinselleştirme) ayırt etmeyi içermektedir. Bilişsel zihinselleştirme, içsel durumları adlandırma, algılama ve nedenlerini bulma becerisini içerirken, duygusal zihinselleştirme, içsel durumların duygularını anlama becerisini içermektedir (Fonagy ve Bateman, 2019)

2.3.1. Ebeveyn Zihinselleştirmesi

Ebeveynin Zihinselleştirmesi kavramı çocukların ifade ettikleri duygu ve davranışlarının altında yatan zihinsel süreçler hakkında düşünme kapasitesiyle ilgilidir. Çocuğun duygularını ve davranışlarını gelişimsel bir çerçeve içinde anlamayı, çocuğun davranışları için alternatif açıklamaları değerlendirme kapasitesini ve çocuğunun kendilerinden farklı şeyler deneyimleyebileceğini anlamasını içermektedir (Gershby ve Gray, 2020; Ordway, Sadler, Dixon ve Slade, 2014). Bunların yanı sıra bakıcının kendi içsel zihinsel deneyimlerini ve bu deneyimlerin çocukla etkileşimleri tarafından nasıl şekillendirildiğini, bu etkileşimlerin zamanla nasıl değişebileceğini ve bakıcının davranışlarını nasıl etkileyebileceğini yansıtırma kapasitesini de içerir (Luyten, Nijssens, Fonagy ve Mayes, 2017).

Zihinselleştirme ebeveynlik sürecinde kritik bir kavramdır. Fiziksel ve zihinsel açıdan yardıma ihtiyacı olan bir bebeğin bakımını üstlenen ebeveynin bebeğin fiziksel ve psikolojik ihtiyaçlarını fark etmesi, onun bakış açısına uyum sağlaması ve dış dünyayı buna uyacak şekilde düzenlemesi gerekmektedir. Ebeveyn ve çocuk arasındaki erken iletişimin sözel olmayan bir seviyeye sınırlı olduğu ve ebeveynlerin çocuğun davranışlarını ve duygusal sinyallerini gözlemleyerek çocuğun iç dünyasını yorumlamasını gerektirdiği göz önüne alındığında, zihinselleştirme daha da önem kazanmaktadır (Fonagy ve Bateman, 2019). Tüm bunları yapabilmek de bebeğin zihinsel deneyime sahip psikolojik bir varlık olduğuna dair farkında olmayı gerektirir (Fonagy ve diğerleri, 1991).

Ebeveynin zihinselleştirme süreci ve kapasitesi çocuk – ebeveyn ilişkisinde kritik bir rol oynamaktadır. Araştırmalar ebeveyn zihinselleştirme sürecini incelerken birçok farklı

değişken ile ele almıştır. Çalışmalar ebeveynin zihinselleştirme kapasitesinin güvenli bağlanma ile pozitif yönde bir ilişki içinde olduğuna ve bağlanmanın kuşaklararası aktarımında rol oynayabileceğine işaret etmektedir (Halfon ve Besiroglu, 2020; Kahya, 2021; Şentürk, 2018; Slade, Grienberger, Bernbach, Levy ve Locker, 2005). Ebeveynin zihinselleştirme düzeyinin çocuk davranışları ile ilişkisi konusunda kısıtlı sayıda araştırmaya ulaşılmıştır. Araştırmalar annenin zihinselleştirme kapasitesinin çocuğun dışsallaştırma davranışları, anksiyete problemleri ve duygu düzenlemede güçlükleri ile ilişkili olduğunu göstermektedir (Camoirano, 2017; Dollberg, Hanetz Gamliel ve Levy, 2021; Zeegers, Colonnese, Stams ve Meins, 2017). Ebeveynin zihinselleştirme kapasitesinin düzeyi, çocukları hem olumlu hem de olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Yapılan bir araştırmada ebeveyn zihinselleştirme kapasitesinin olumsuz koşullarda (örneğin, sosyoekonomik zorluklar) çocukların gelişimi için koruyucu bir rol oynadığı bulunmuştur (Borelli, Hong, Rasmussen ve Smiley, 2017).

2.3.2. Zihinselleştirme ve Çocukluk Çağı Travma Yaşantıları İlişkisi

Zihinselleştirme, bireyin kendisinin ve diğerlerinin zihinsel durumlarının farkındalığı olarak tanımlanan bir süreçtir (Fonagy ve Bateman, 2019). Zihinselleştirme aynı zamanda çocuk ile bakıcı ilişkisinde çocuğa kendi zihnine sahip olan biri gibi davranılması ve bakıcıların çocuğun zihinsel durumunu anlamaya yönelik girişimlerde bulunması olarak ifade edilebilir. Başka bir deyişle, bağlanma döneminde gelişimsel olarak kazanılan bir yetenek olarak ele alınabilir (Berthelot, Lemieux, Garon-Bissonnette, Lacharité ve Muzik, 2019). Bu bağlanma ilişkileri sayesinde çocuk kendi zihnini ve diğerlerinin zihnini keşfeder. Bu açıdan bakıldığında erken dönem çocukluk yaşantıları zihinselleştirme bağlamında önem kazanmaktadır.

Araştırmalar, çocukluk çağı travmatik yaşantılarının zihinselleştirme sürecini etkilediğine işaret etmektedir. Çocukluk dönemindeki cezalandırma deneyimlerinin yetişkinlikte zihinselleştirme kapasitesinin azalmasıyla ilişkili olduğu bulunmuştur (Petersen, Brakoulis ve Langdon, 2016). Zihinselleştirmenin çocukluk dönemi travmatik yaşantıları ile yetişkinlikteki çeşitli psikopatolojiler arasındaki ilişkide aracı rol oynadığını gösteren araştırmalara ulaşılmıştır (Berthelot ve diğerleri, 2019; Li, Carracher ve Bird, 2020). Çalışmalar erken dönemde yaşanan travmatik yaşantı deneyimi olan kişilerin

zihinselleştirme süreci ile ilişkili çeşitli beyin yapılarında yapısal ve işlevsel alanda bozulmaları göstermektedir (Luyten ve Fonagy, 2015).

Fonagy ve Bateman (2016) çocukluk çağı travmatik yaşantılarının zihinselleştirme becerisini etkileme mekanizmasını fobik bir kaçınma süreci ile açıklamaktadır. Travmanın olumsuz etkilerinden, zihinsel süreçlerin getirdiği tehdit durumundan çocukların kaçınarak zihinselleştirme becerilerinden ödün verdiklerini öne sürmüştür. Başkalarının düşüncelerinin ve duygularının farkına varmak yani bir başka deyişle zihinselleştirme süreci, çocukları ebeveynlerinden veya diğer yetişkinlerden açıkça kötü niyetli zihinsel durumlara maruz bırakır. Çocuk zihinselleştirme kapasitesinden ödün vererek yani diğerlerinin düşünce ve duygu süreçlerine dair farkındalığı azalarak bu kötü niyetli zihinsel durumlardan kaçınır.

2.3.3. Zihinselleştirme ve Duygu Düzenlemede Güçlükler İlişkisi

Zihinselleştirme süreci yalnızca bilişsel yönü olan bir süreç olmanın ötesinde duygusal bileşenleri de olan bir süreçtir. Bu açıdan duyguların düzenlenme süreci zihinselleştirme ile yakından ilişkili bir süreçtir. Fonagy ve arkadaşları (2002) duygu düzenleme sürecini zihinselleştirmenin bir başlangıcı olarak ele alır ve *zihinselleştirilmiş duygulanım (mentalized affectivity)* kavramını duygu düzenleme kapasitesi olarak öne sürer. Zihinselleştirilmiş duygulanım duyguları belirleme, değiştirme ve ifade etme şeklinde üç unsurdan oluşmaktadır. Duygu düzenleme sürecinin temelinde kişinin önce kendisinin sonrasında da duygularının farkındalığı yer alır, dolayısıyla zihinselleştirme sürecinden tamamen bağımsız olduğunu düşünmek mümkün değildir (Fonagy ve diğerleri, 2002).

Ebeveynlerin duygu düzenleme güçlükleri ve zihinselleştirme süreçleri ile ilgili bir araştırmada, duygu düzenlemede güçlük çeken ebeveynlerin çocuklarının zihinsel durumlarına kötü niyetli niyetler atfetme eğiliminde oldukları bulunmuştur (Wang, 2022). Başka bir çalışmada, duygularını bastırma eğilimi daha yüksek olan ve duygu düzenlemede daha fazla güçlük çeken annelerin daha yüksek düzeyde zihinselleştirmede zorluk yaşadıkları ve duygusal farkındalığı daha zayıf olan annelerin çocuklarının zihinsel durumlarına daha az ilgi ve merak gösterdikleri bulunmuştur (Schultheis, Mayes ve Rutherford, 2019).

2.4. Ebeveynlik Stilleri

Ebeveynlerin çocuklarına yaklaşım ve davranış biçimlerinin çocuğun gelişimini nasıl etkilediği uzun zamandır araştırmalarda ele alınan konulardan biridir. Araştırmalar incelendiğinde ebeveynlik konusu çalışılırken ebeveynliğin boyutları, ebeveynlik uygulamaları ya da ebeveynlik stilleri gibi farklı açılardan ele alındığı görülmektedir (Kuppens ve Ceulemans, 2019). Bu çalışma kapsamında ebeveynlik konusu ebeveynlik stilleri bağlamında ele alınacaktır.

Ebeveynlik stillerini ele alırken araştırmacılar farklı açıklamalar getirmiştir. Ebeveynlik stilleri konusunda araştırmaların öncüsü olarak kabul gören Baumrind (1967) ebeveynliği talepkarlık ve yanıt verme boyutlarına göre ilk olarak otoriter, demokratik ve izin verici olarak üç kategoride ele almıştır, ilerleyen yıllarda ise dördüncü bir stil olan ihmalkar ebeveynliği eklemiştir (Baumrind, 1991). Demokratik ebeveynler çocuğun iletişimine açık, kontrolcü, talepkâr ancak aynı zamanda sıcak ve olumlu pekiştiren ebeveynler olarak tanımlanırken, otoriter ebeveynler mesafeli, kontrolcü ve çok da sıcak bir yaklaşıma sahip olmayan ebeveynler olarak tanımlanmaktadır. İzin verici ebeveynlik stili ise kontrol ve talep etmeyen görece sıcak yaklaşımda olan ebeveynleri tanımlamak için kullanılmıştır (Baumrind, 1971). Son eklenen ihmalkar ebeveynlik stilinde ebeveynler talepkâr ya da kontrolcü değildirler, desteklemez ve genel olarak çocuk yetiştirme ile ilgili sorumlulukları reddederler ya da ihmal ederler (Baumrind, 1991). Ebeveynlik stillerinin çocukların gelişimi ile ilişkisini ele alan araştırmalar demokratik ebeveynliğin en olumlu gelişim sonuçlarına sahip olduğunu, otoriter ve izin verici ebeveynliğin olumsuz gelişimsel sonuçlarla ilişkili olduğunu ve ihmalkâr ebeveynlerin çocuklarının gelişimsel olarak en çok etkilenen grup olduğunu göstermektedir (Kuppens ve Ceulemans, 2019; Sümer, Gündoğdu Aktürk ve Helvacı, 2010).

İlerleyen yıllardaki araştırmalar dünya genelinde tutarlı ve istikrarlı bir şekilde ebeveynlik stilleri üzerinden ilerlemiştir. Ancak güncel çalışmalar bu stillerin farklı bağlam ve kültürlerde ne kadar geçerliliğini koruyabildiği, farklı gruplarda aynı anlama gelip gelmediğini incelemek açısından daha çeşitli varyasyonlar üzerinden daha esnek ve detaylı bir şekilde konuyu ele almaktadır (Smetana, 2017).

Bu çalışma kapsamında ebeveynlik stilleri Schaefer'in kuramı çerçevesinde ele alınacaktır. Bu nedenle bu model daha ayrıntılı olarak açıklanacaktır.

2.4.1. Schaefer'in Ebeveynlik Kuramı

Ebeveyn davranışını ele alan ve bir model sunan araştırmacılardan biri de Schaefer'dır(1959). Ebeveynlik davranışları ile ilgili yaptığı faktör analizi sonrası oluşturduğu hiyerarşik modelde, Özerkliğe Karşı Kontrol ve Sevgiye Karşı Düşmanlık olmak üzere iki boyut elde etmiştir. İlk boyutta bir kutupta özerklik diğer kutupta ise annenin kaygısı, müdahalecilik, sağlık kaygısı, aşırı temas, duygusal olarak dahil olma, başarı talebi yer almaktadır. İkinci boyutun pozitif olan kutbunda çocuğu olumlu değerlendirme, sevginin ifadesi ve eşitlikçilik yer alırken negatif kutbunda görmezden gelme, cezalandırma, çocuğu yük olarak algılama, katılık, korkuyu kontrol etmek için kullanma, cezalandırma ve sinirlilik yer almaktadır. Ebeveyn davranışları boyutlarda ilgili kutuplara yerleştirilerek model daha iyi anlaşılabilir. Örneğin, demokratik ve işbirlikçi davranış hem özerklik kutbuna hem de sevgi / kabulleniş kutbuna yerleştirilebilir (Schaefer, 1959). Schaefer daha sonra çocukların ebeveynlerine dair verdikleri bilgileri temel aldığı bir başka çalışmada boyutları üçe çıkarmış ve Kabule Karşı Reddetme, Psikolojik Kontrole Karşı Psikolojik Özerklik ve Katı Kontrole Karşı Düşük Kontrol şeklinde adlandırmıştır (Schaefer, 1965).

Bu araştırma kapsamında kullanılacak olan Çok Boyutlu Ebeveynlik Stillerini Değerlendirme Ölçeği (ÇBESDÖ) Schaefer'in modeli ile tutarlı olarak geliştirilmiştir ve genel çerçevesiyle modeli desteklemektedir sadece model dışında olan birkaç alt boyut açısından farklılaşmaktadır (Parent ve Forehand, 2017) Schaefer'in modelinin ÇBESDÖ'nin alt boyutları ile bir arada olduğu model Şekil 1'de verilmiştir.

Şekil 1. Schaefer'in ÇBESDÖ'nün alt boyutları ile genişletilmiş Ebeveyn Davranışları Modeli (Karababa, 2019; Parent ve Forehand, 2017).

2.4.2. Ebeveynlik Stilleri ve Çocukluk Çağı Travma Yaşantıları İlişkisi

Ebeveyn davranışları ve çocukluk çağı travma yaşantıları birbirleriyle çeşitli yönlerden ilişkili iki kavramdır. Çocuklukta travmatik yaşantıları olan yetişkinlerin ebeveyn davranışlarının bu travmatik yaşantılardan etkilendiği dolayısıyla da bir sonraki kuşak çocukların da ebeveyn davranışları aracılığıyla ebeveynlerinin travmatik yaşantılarından etkilendiği bilinmektedir (Bailey, DeOliveira, Wolfe, Evans ve Hartwick, 2012; Su, D'Arcy ve Meng, 2022).

Araştırmalar ebeveynlerin çeşitli çocukluk çağı travmatik yaşantıları ile yüksek ebeveynlik stresi, düşük ebeveynlik güveni, çocuklarına yönelik duygusal bağımlılık ve sert disiplin arasındaki ilişkiye işaret etmektedir (Alexander, Teti ve Anderson, 2000; Beckerman, van Berkel, Mesman ve Alink, 2017; Berthelot, Lemieux, Garon-Bissonnette ve Muzik, 2020; Douglas, 2000). Ayrıca araştırmalar çocukluk çağı travmatik yaşantısına sahip ebeveynlerin çocuklarının depresyon, içselleştirme bozuklukları (Su ve diğerleri, 2022), bağlanma (Berthelot ve diğerleri, 2020), davranış ve duygusal problemler (Bosquet Enlow,

Englund ve Egeland, 2018; Sauvé ve diğerleri, 2022) açısından risk altında olduğunu göstermektedir.

Ebeveyn davranışı ve çocukluk çağı travmatik yaşantıları arasındaki önemli ilişkilerden biri de çocukluk çağı travmalarının kuşaklararası aktarımıdır. Başka bir deyişle, çocukluğunda ihmal ve / veya istismara uğrayan ebeveynlerin kendi çocuklarına karşı ihmalkâr ya da istismarcı davranarak travmayı bir sonraki kuşağa aktarıp aktarmayacağıdır. Çalışmalar travmaya maruz kalan ebeveynlerin çocuklarını ihmal ve/veya istismar etme ihtimalinin yüksek olduğunu göstermektedir (Beckerman ve diğerleri, 2017; Greene ve diğerleri, 2020; Montgomery, Just-Østergaard ve Jervelund, 2019). Araştırmalar çocukluk döneminde ihmal edilen annelerin yetersiz ebeveynlik sergiledikleri, cinsel istismara uğrayan annelerin ise saldırgan ebeveynlik sergiledikleri ancak cinsel istismar mağduru babaların ise ebeveynlik uygulamalarını reddettikleri bulunmuştur (Bartlett ve diğerleri, 2017; Cooke, Racine, Plamondon, Tough ve Madigan, 2019; J. Kim, 2009; Newcomb ve Locke, 2001; Simons, Whitbeck, Conger ve Wu, 1991). Ebeveynin birden fazla istismar türüne maruz kalmış olması, partner şiddeti, düşük eğitim düzeyi, yoksulluk, duygu düzenlemede güçlükler ve ebeveyn zihinselleştirme kapasitesi, travmanın aktarımı için belirlenen risk faktörlerinden bazılarıdır (Chamberlain ve diğerleri, 2019; Greene ve diğerleri, 2020; Wang, 2022).

2.4.3. Ebeveynlik Stilleri ve Duygu Düzenlemede Güçlükler

Ebeveynin duygu düzenleme stratejileri ebeveynlik stilleri ile yakın ilişkili kavramlardan biridir. Ebeveynin çocuğuna bakım verirken kendi duygularını düzenleme süreci bakım verme stili konusunda belirleyici olabilmektedir. Bunun yanı sıra duygu düzenleme sürecinin gelişiminin yetişkinlikte de devam ettiği göz önünde bulundurulduğunda ebeveynlik döneminin de duygu düzenleme süreçlerini etkilediği düşünülmektedir (Rutherford, Wallace, Laurent ve Mayes, 2015).

Daha önce bahsedildiği üzere bireyin duygu düzenleme süreçlerini etkileyen birçok faktör bulunmaktadır. Ebeveynlerin çocukluk çağı travma yaşantılarına ait streslerinin kendi çocuklarına sahip olduklarında yeniden artabileceği ve duygu düzenleme süreçlerinin olumsuz etkilenebileceği düşünülmektedir (Wang, 2022). Yapılan bir çalışmada ebeveynin duygu düzenleme güçlükleri algılanan ebeveynlik stilleri ile ilişkili olduğu bulunmuştur.

Duygu düzenlemede güçlükler yaşayan anneler ergen çocukları tarafından baskın – otoriter olarak algılanmaktadır (Sarıtaş ve Gençöz, 2011).

İlgili literatür tarandığında ebeveynlik stillerinin çocukların duygu düzenleme süreçleri ile nasıl ilişkilendiğine dair birçok çalışmaya rastlanmıştır (Goagoses ve diğerleri, 2022; Jabeen, 2013; Manzeske ve Stright, 2009). Çalışmalar genel olarak olumlu ebeveynliğin (örneğin, samimiyet destekleyicilik) duygu düzenleme bozukluğu ile olumsuz bir şekilde ilişkili olduğunu gösterirken, olumsuz ebeveynliğin (örneğin, psikolojik kontrol, otoriter) olumlu bir şekilde ilişkili olduğunu göstermektedir. Ancak ebeveynlerin duygu düzenleme güçlükleri ve ebeveynlik stillerini bir arada ele alan kısıtlı sayıda araştırmaya ulaşılmıştır (Bridgett ve diğerleri, 2015; H. K. Kim, Pears, Capaldi ve Owen, 2009). Ebeveynin duygu düzenleme becerileri aynı zamanda disiplin tepkileri ile de ilişkili bulunmuştur; duygu düzenlemede güçlük yaşayan ebeveynler daha negatif disiplin yöntemlerine başvurmuş ve çocuğun davranış sorunlarına daha sert tepkiler göstermişlerdir.

2.4.4. Ebeveynlik Stilleri ve Zihinselleştirme

Ebeveyn zihinselleştirme kapasitesi, ebeveynin çocuklarının ayrı bir psikolojik varlık olduklarının farkındalığı ve çocuklarının duygu, düşünce ve davranışlarının anlaşılması ile ilgilidir. Ebeveynin çocuğunu algılayış biçimi ona nasıl davrandığını bir başka deyişle ebeveynlik stilini etkilemesi olasıdır. Zihinselleştirmede güçlük yaşayan annelerin bebeklerinin korku ve sıkıntısını düzenlemede güçlük çektikleri, çocuklarının acı verici duygusal deneyimlerini anlamlandıramadıkları için onları güvende hissettirmede ve yatıştırmada zorlandıkları bulunmuştur (Grienenberger, Kelly ve Slade, 2005). Yapılan bir çalışmada annelerin zihinselleştirme kapasitesi ile duygusal sıcaklıkları arasında pozitif yönde, reddedicilik ve aşırı korumacılıkları arasında negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur (Cüre Acar, 2020). Başka bir çalışmanın bulgularına göre ebeveynin zihinsel kapasitesi ebeveyn duyarlılığı (çocuğun ipuçlarını fark etme, ihtiyaçlarına yanıt verme) ile pozitif yönde anlamlı bir ilişkiye, olumsuz ebeveynlik (azarlama, kısıtlama, alay etme, aşağılama) ile negatif yönde anlamlı bir ilişkiye sahiptir (Stacks ve diğerleri, 2014).

2.5. Çocuk Davranışları

Çocukluk çağı travmatik yaşantılarının kuşaklararası döngüsü kapsamında travmanın bir sonraki kuşaktaki izleri çocuğun çeşitli alanlardaki davranış problemleri açısından ele alınacaktır.

Achenback ve Edelbrock (1978) çocukların yaşadığı davranış problemlerini içselleştirme ve dışsallaştırma şeklinde kategorize etmiştir. İçselleştirilmiş davranış problemleri endişe, korku, içe kapanma, depresif belirtiler gibi kişinin içine dönük, dışa yansımayan daha örtük ve gözlemlenemeyen davranışları kapsarken, dışsallaştırılmış davranış problemleri dürtüsellik, saldırganlık, öfke nöbetleri, karşıt gelme gibi dışa dönük davranışları içermektedir. İçselleştirme davranış problemleri daha çok çocuğun duygusal veya psikolojik durumunu ifade ederken, dışsallaştırma davranış problemleri daha çok gözlemlenebilen ve çevre tarafından olumsuz olarak atfedilen davranışları ifade etmektedir (İlhan İyi ve Çoban, 2019).

Çocuğun yaşadığı davranış problemleri, ebeveynlerine ilişkin çeşitli değişkenler açısından birçok araştırma tarafından ele alınmıştır (Arikan ve Kumru, 2021; Mak, Yin, Li, Cheung ve Oon, 2020; Misheva, Webbink ve Martin, 2017; Sangawi, Adams ve Reissland, 2015; Jellett, Wood, Giallo ve Seymour, 2015).

Çocukluk çağı travma yaşantılarının kuşaklararası döngüsü açısından, ebeveynin çocukluk çağı travmatik yaşantılarının bir sonraki kuşaktaki yansımaları olarak çocuğun yaşadığı davranışları ele alan çalışmalar mevcuttur (Bosquet Enlow ve diğerleri, 2018; McDonnell ve Valentino, 2016; Sauvé ve diğerleri, 2022; Wang, 2022). Çalışmaların sonuçları ebeveynlerin çocukluk çağı travmaları ile çocuklarının içselleştirilmiş ve dışsallaştırılmış davranış problemleri ile pozitif yönde ilişkili olduğunu göstermektedir.

Çocuğun davranış problemleri ile ilişkili bulunan kavramlardan biri ebeveynin duygu düzenleme becerileridir (Buckholdt, Parra, ve Jobe-Shields, 2014; Carrère ve Bowie, 2012; Han ve Shaffer, 2013; Saritaş ve Gençöz, 2011). Ebeveynin duygu düzenlemede güçlükleri çocuğun davranış problemleri ile pozitif yönde ilişkili bulunmuştur. Araştırmalar ebeveynleri duygu düzenlemede güçlükler yaşayan çocukların da duygu düzenlemede

güçlükler yaşadığını göstermektedir (Saritaş ve Gençöz, 2011). Duygu düzenlemede güçlükler yaşayan ebeveynlerin çocuklarının duygularına değer vermeme eğiliminde oldukları ve bu durumda çocukların duygu düzenleme süreçlerinde güçsüz yaşamaları ile ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır, çocukların duygu düzenlemede yaşadığı güçlükler de içselleştirilmiş ve dışsallaştırılmış davranış problemleri ile ilişkilidir (Buckholdt ve diğerleri, 2014).

Ebeveynin zihinselleştirme düzeyi ile çocuğun davranışını ele alan araştırmaların sonuçları, zihinselleştirme sürecinde güçlük yaşayan ebeveynlerin çocuklarının çeşitli davranış problemleri yaşadığını göstermektedir (Arikan ve Kumru, 2021; Dollberg ve diğerleri, 2021; Enav ve diğerleri, 2019; Ha, Sharp ve Goodyer, 2011). Yapılan bir araştırmada, zihinselleştirme becerilerini geliştiren bir müdahale programına katılan ebeveynlerin çocuklarında müdahale sonrasında davranışsal ve duygusal problemlerin azaldığı rapor edilmiştir (Enav ve diğerleri, 2019).

Çocuğun davranış problemleri ile sıklıkla ele alınan değişkenlerden biri de ebeveynlik stilleridir. Araştırmalar olumsuz ebeveynlik uygulamalarının çocuğun davranış problemleri ile pozitif yönde bir ilişkiye sahip olduğunu göstermektedir, olumsuz ebeveynlik uygulamaları arttıkça çocuğun davranış problemleri artmaktadır (Anthony ve diğerleri, 2005; Mak ve diğerleri, 2020; Miller-Lewis ve diğerleri, 2006).

Ebeveynin çocukluk çağı travma yaşantılarının duygu düzenleme becerilerini, zihinselleştirme kapasitelerini ve ebeveynlik stillerini etkilediğini gösteren bir çok çalışma mevcuttur (Berzenski ve Yates, 2010; Burns ve diğerleri, 2010; Greene ve diğerleri, 2020; Petersen ve diğerleri, 2016). Bu çalışmalar ışığında, ebeveynin çocukluk çağı travma yaşantılarının bir sonraki kuşaktaki davranış problemleri ile ilişkisinin anlaşılması sürecinde ilgili değişkenlerin de ele alınmasının önemi artmaktadır.

3. GEREÇ VE YÖNTEM

3.1. Gereç

3.1.1. Örneklem

Araştırmanın evreni, 6 Kasım 2021 – 23 Mart 2022 zaman aralığında araştırmaya dahil edilme kriterlerini sağlayan kişiler olarak kabul edilmiştir. Örneklem türü ulaşılabilen örneklem olarak seçilmiştir. Belirtilen tarih aralıklarında araştırmaya ait linke ulaşan ve dahil edilme kriterlerini karşılayan kişiler araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır.

Araştırmaya dahil etme kriterleri, 18 yaşından büyük olmak, 4-17 yaş arası çocuğun biyolojik ebeveyni olmak, Türkçe okuma yazma biliyor olmak, internet erişiminin bulunması; araştırmadan dışlama kriterleri, anket formunu eksik doldurmak, çocuğundan ayrı yaşamak olarak belirlenmiştir.

Örneklem büyüklüğü G*Power 3.1.9.7 programı kullanılarak hesaplanmıştır (Faul ve diğerleri, 2007). Elde edilen verilerde gruplar arasındaki orta büyüklükteki farkların tespit edilebilmesi için orta etki büyüklüğü ile çalışılmasına karar verilmiştir. Buna göre örneklem büyüklüğü etki büyüklüğü 0,15, Alpha hatası 0,05 ve güç %95 alınarak minimum 222 olarak hesaplanmıştır. Analizin sonuçları Tablo 1’de verilmiştir. Yapılan analiz referans alınarak ve olası örneklem kaybı düşünülerek %15 yedek alınmasına karar verilmiştir. Bu amaçla toplam 255 kişiye ulaşılması planlanmıştır.

Tablo 1. G*Power analiz sonuçları.

F tests - Linear multiple regression: Fixed model, R ² deviation from zero		
Analysis: A priori: Compute required sample size		
Input:	Effect size f ²	= 0.15
	α err prob	= 0.05
	Power (1- β err prob)	= 0.95
	Number of predictors	= 20
Output:	Noncentrality parameter λ	= 33.3000000
	Critical F	= 1.6230433
	Numerator df	= 20
	Denominator df	= 201
	Total sample size	= 222

Actual power = 0.9511637

Katılımcılar 225 kişiden oluşmaktadır. Katılımcıların 203'ü (%90,2) kadın, 22'si (%9,8) erkektir. Katılımcıların yaşları 25 ile 53 arasında değişmekte ve yaş ortalamaları 37,9 dur. Katılımcıların %94,7'si evli, %49'u üniversite mezunu ve %63,6'sı büyükşehirde yaşamaktadır. Katılımcıların çalışma kapsamında değerlendirdikleri çocukların %71,6'sı ilk çocuklarıdır ve çocukların %50,2'sini kız çocukları oluşturmaktadır. Çocukların yaşları 4 ile 17 arasında değişmekte ve yaş ortalamaları 9,9'dur. Çocukların %39,1'i ilkököl düzeyinde eğitime devam etmektedir. Katılımcılara ilişkin sosyodemografik özellikler Tablo 2'de, katılımcıların değerlendirdikleri çocuklarına ilişkin sosyodemografik özellikler Tablo 3'de sunulmuştur.

Tablo 2. Katılımcıların sosyodemografik özellikleri.

Değişken	N	%	Ort. (SS)
Cinsiyet			
Kadın	203	90,2	
Erkek	22	9,8	
Yaş	225	100	37,94 (5,6)
Medeni Durum			
Bekar	7	3,1	
Evli	213	94,7	
Dul	5	2,2	
Eğitim Durumu			
İlkokul	9	4	
Ortaokul	14	6,2	
Lise	46	20,4	
Ön lisans / Lisans	110	48,9	
Yüksek Lisans	37	16,4	
Doktora	9	4	
Sosyoekonomik Düzey			
Gelirim giderimden az	54	24	
Gelirim giderimle eşit	124	55,1	
Gelirim giderimden fazla	48	20,9	
Yaşanılan Yer			
Büyükşehir	143	63,6	
İlçe	40	17,8	
Köy	6	2,7	
Şehir	36	16,0	
Tedavi Gerektiren Ruhsal Sorun			
Var	38	16,9	
Yok	187	83,1	
Sahip Olunan Çocuk Sayısı			
Bir	73	32,4	
İki	113	50,2	
Üç	34	15,1	
Dört	4	1,8	
Beş ve üstü	1	0,4	
Çocuk Sahibi Olma Yaşı			
13- 20 yaş	13	5,8	
20-30 yaş	140	62,2	
30-40 yaş	72	32,0	

Tablo3. Katılımcıların değerlendirdiği çocukların sosyodemografik özellikleri

Değişken	N	%	Ort. (SS)
Cinsiyet			
Kız	113	50,2	
Oğlan	111	49,3	
Yaş	225	100	9,91 (3,87)
Eğitim Durumu			
Anaokulu	27	12	
Kreş	19	8,4	
İlkokul (devam ediyor)	88	39,1	
İlkokul (mezun)	1	0,4	
Ortaokul (devam ediyor)	54	24	
Ortaokul (mezun)	2	0,9	
Lise (devam ediyor)	33	14,7	
Lise (mezun)	1	0,4	
Kaçıncı Çocuk			
Birinci	161	71,6	
İkinci	51	22,7	
Üçüncü	12	5,3	
Dördüncü	1	4	

3.1.2. Veri Toplama Araçları

3.1.2.1. Sosyodemografik Bilgi Formu

Araştırmacılar tarafından hazırlanan sosyodemografik bilgi formunda katılımcıların cinsiyetleri, yaşları, eğitim durumları, meslekleri, psikiyatrik bir tanı alıp almadıkları, kaç çocuk sahibi oldukları, çocukların yaş ve cinsiyetleri, çocuk sahibi oldukları yaş, çocukların eğitim seviyesi ile ilgili toplamda 19 soru yer almaktadır. Ek 1’de verilmiştir.

3.1.2.2. Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇÇTÖ)

Bernstein ve diğerleri (1994) tarafından geliştirilen ölçek, 5’li Likert tipi skala üzerinde cevaplanan 28 maddeden oluşmaktadır. Fiziksel istismar, cinsel istismar, duygusal istismar, fiziksel ihmal ve duygusal ihmal olmak üzere 5 boyuttan oluşmaktadır. Öz bildirimine dayalı olan ölçek 1’den (Hiçbir Zaman) 5’e (Çok Sık) şeklinde düzenlenmiş 5’li Likert tipindedir. Ölçek hesaplanırken olumlu ifade içeren maddelerin (2,5,7,13,19,26,28)

puanları ters çevrilir, alt boyutlar için puanlar 5- 25, toplam puan için de 25- 125 arasındadır. Alt boyutların toplamı toplam puanı vermektedir. Cinsel ve fiziksel istismar alt boyutları için 5 puanın, duygusal istismar ve fiziksel ihmal için 7 puanın, duygusal ihmal için ise 12 puanın aşılmasının istismar ve ihmal için pozitif bildirim olarak sayılması önerilmektedir. Toplam puan için bu sınır 35 olarak belirlenmiştir (Şar, Öztürk ve İkikardeş, 2012). Ölçeğin toplam puanının Cronbach alfa katsayısı 0,95, test tekrar test güvenilirliği 0,88'dir. Ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması Şar, Öztürk ve İkikardeş (2012) tarafından yapılmıştır ve iç tutarlılık güvenilirliği için Cronbach alfa katsayısı 0,93, test tekrar test güvenilirliği 0,90'dır. Bu çalışmada Cronbach alfa katsayısı 0,85 olarak bulunmuştur. Ölçek Ek 2'de verilmiştir.

3.1.2.3. Duygu Düzenlemede Güçlükler Ölçeği (DDGÖ)

Gratz ve Roemer (2004) tarafından geliştirilen ölçek 36 maddeden oluşmakta; farkındalık, açıklık, kabul etmeme, stratejiler, dürtü ve amaçlar olmak üzere 6 alt boyutu içermektedir. Özbildirim tipi olan ölçek 1'den (Hiçbir Zaman) 5'e (Her Zaman) şeklinde 5'li Likert tipinde düzenlenmiştir. Alınan puanlarda yükselme duygu düzenleme güçlüklerine işaret etmektedir. Cronbach alfa katsayısı 0,93, test tekrar test güvenilirliği 0,88'dir. Ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması Rugancı ve Gençöz (2010) tarafından yapılmıştır. Türkçe versiyonun iç tutarlılık güvenilirliği için Cronbach alfa katsayısı 0,94, test tekrar test güvenilirliği 0,83'tür. Bu çalışmada Cronbach alfa katsayısı 0,89 olarak bulunmuştur. Ölçek Ek 3'te verilmiştir.

3.2.2.4. Ebeveyn İçsel Düşünme İşlevselliği Ölçeği

Luyten ve diğerleri (2017) tarafından ebeveynin zihinselleştirme kapasitesini ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek 7'li likert tipi skala üzerinden cevaplanan 18 maddeden oluşmaktadır. Ölçek zihinselleştirme öncesi / prementalizasyon (pre-mentalizing), zihinsel durumların kesinliği ve zihinsel durumlara ilgi ve merak olmak üzere 3 alt boyuttan oluşmaktadır. Zihinselleştirme öncesi alt boyutundaki yüksek puanlar zihinselleştirmede güçlüklerle işaret ederken, zihinsel durumların keskinliği boyutundaki yüksek puanlar

müdahaleci bir zihinselliğe, düşük puanlar ise zihinsel durumlardan emin olamama şeklinde bir güçlüğe işaret etmektedir. Zihinsel durumlara ilgi ve merak alt boyutundaki yüksek puanlar ise ebeveynin çocuğun zihinselliğine duyduğu ilgi ve merakın arttığına işaret etmektedir. Alt boyutlara ilişkin Cronbach alfa katsayıları, zihinselleştirme öncesi 0,91, zihinsel durumların keskinliği 0,84 ve zihinsel durumlara ilgi ve merak 0,79 şeklindedir. Ölçeğin Türkiye örneklemini için geçerlik ve güvenirlik çalışmaları Karabulut ve arkadaşları (2016) tarafından 12- 36 aylık bebeğe sahip annelerin dahil olduğu bir çalışma ile yapılmış, ölçeğin alt boyutlarına ilişkin Cronbach alfa katsayıları, zihinselleştirme öncesi için 0,76, zihinsel durumların keskinliği için 0,86 ve zihinsel durumlara ilgi ve merak için 0,75 olarak hesaplanmıştır. Çalışma kapsamında yazarların araştırmacıların erişimine açtığı Türkçe versiyonu kullanılmıştır (<https://www.ucl.ac.uk/psychoanalysis/research/parental-reflective-functioning-questionnaire-prfq>). Bu çalışmada alt boyutlardan zihinselleştirme öncesi için Cronbach alfa katsayısı 0,69, zihinsel durumların keskinliği için 0,73 ve zihinsel durumlara ilgi ve merak için 0,50 olarak hesaplanmıştır. Cronbach alfa katsayıları göz önünde bulundurularak bu çalışma kapsamında ölçeğin zihinselleştirme öncesi ve zihinsel durumların keskinliği alt boyutlarına ilişkin puanlar analize katılacaktır. Ölçek Ek 4'te verilmiştir.

3.1.2.5. Çok Boyutlu Ebeveynlik Stillerini Değerlendirme Ölçeği (Ebeveyn Formu) (ÇESDÖ)

Parent ve Forehand tarafından 2017 yılında geliştirilmiştir, uyarlama çalışması Karababa tarafından 2019 yılında gerçekleştirilmiştir. Ölçek 4- 17 yaş arası çocuğa sahip ebeveynlerin ebeveynlik stillerini belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek toplam yedi alt boyuttan oluşmaktadır; proaktif ebeveynlik (oluşabilecek sorunları önceden sezme), olumlu pekiştirme, samimi ilişki, destekleyici yaklaşım, düşmanlık, düşük kontrol ve fiziksel kontrol. Ayrıca proaktif ebeveynlik, olumlu pekiştirme, samimi ilişki ve destekleyici yaklaşım alt boyutlarından alınan toplam puanların toplanmasıyla kapsayıcı olumlu ebeveynlik; düşmanlık, düşük kontrol ve fiziksel kontrol alt boyutları puanlarının toplanması ile olumsuz ebeveynlik alt ölçeği puanları elde edilmektedir. Alt boyutlardan elde edilen puan düzeyi artması boyutun ölçtüğü niteliğe sahip olma düzeyinin arttığına işaret etmektedir. Güvenirlik analizleri sonucunda ölçeğin boyutlarına ilişkin Cronbach

Alpha iç tutarlılık katsayılarının 0,77 ile 0,87 arasında değiştiği görölmüştür. Test-tekrar test güvenirlilik analizi katsayılarının ise 0,79 ile 0,90 arasında farklılaştığı belirlenmiştir. Bu alışmada Cronbach alfa katsayısı kapsamlı olumlu ebeveynlik için 0,80; kapsamlı olumsuz ebeveynlik için 0,87 olarak hesaplanmıştır. Ölçek Ek 5'te verilmiştir.

3.1.2.6. Güçler ve Güçlükler Anketi (GGA)

Goodman (1997) tarafından geliştirilen ölçeğin Türkçe'ye uyarlaması Güvenir ve arkadaşları tarafından (2008) yapılmıştır. Ölçek, 25 maddeden oluşmaktadır ve bakım verenin ya da ebeveynin çocuğunu değerlendirdiği bir ölçektir. Dikkat Eksikliği ve Aşırı Hareketlilik, Davranış Sorunları, Duygusal Sorunlar, Akran Sorunları ve Sosyal Davranışlar olmak üzere beş alt boyutu bulunmaktadır. Her boyut kendi içinde değerlendirilip puanlanabilmekte ve ilk dört alt boyutun toplam puanları "Toplam Güçlük Puanı"nı vermektedir. Toplam güçlük puanındaki yükselmeler çocuğun alt boyutlarda belirtilen alanlarda yaşadığı güçlükte yükselmelere işaret etmektedir. Ölçeğin Türkçe uyarlamasında, toplam Cronbach alfa katsayısı 0,84, alt boyutlardan duygusal sorunlar için 0,73, davranış sorunları için 0,65, dikkat eksikliği / aşırı hareketlilik için 0,80, akran sorunları için 0,37 ve sosyal davranış için 0,73 olarak hesaplanmıştır. Bu çalışmada ölçeğin Cronbach alfa katsayısı 0,79 olarak hesaplanmıştır. Ölçek Ek 6'da verilmiştir.

3.1.2.7. Kontrol Soruları

Ölçek sorularının arasına maddelerin okunarak cevaplandığını saptamak amacıyla; 'Bu soruda 3. seçeneği işaretleyiniz' şeklinde her bir ölçeğin içerisine 1 tane olmak üzere toplamda 5 tane kontrol maddesi yerleştirilmiştir.

3.2. Yöntem

3.2.1. İşlem

Bu çalışma Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'nun 23 Ağustos 2021 tarihli E-21347915-050.04.04-64946 sayılı onayı ile gerçekleştirilmiştir. Etik kurul kararı Ek 7'de verilmiştir.

Araştırmaya ilişkin anket çevrimiçi bir platform olan Google Survey üzerinden uygulanmıştır. Araştırmaya katılım linki sosyal medya aracılığı (Facebook, Instagram, LinkedIn, Whatsapp) ile kişilere ulaştırılmıştır. Araştırma linki kişileri Bilgilendirilmiş Onam Formuna yönlendirmektedir. "Bilgilendirilmiş Onam Formunu okudum, anladım ve araştırmaya katılmayı kabul ediyorum." seçeneğini kabul eden kişiler anket formuna yönlendirilmiştir. Bilgilendirilmiş Onam Formu Ek 8'de verilmiştir. Kullanılan tüm ölçekler için yazarlardan izin alınmıştır, yazışmalar Ek 9'da verilmiştir.

Veri toplama süreci 6 Kasım 2021 ve 23 Mart 2022 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Araştırma için 260 kişiye ulaşılmıştır, Bilgilendirilmiş Onam Formunu kabul etmeyen 2 kişi için anket sonlandırılmış, geriye kalan 258 kişiden veri toplanmıştır. Ancak dışlama ölçütleri nedeniyle 7 kişi (çocuğuyla birlikte yaşamadığı için), 17 kişi (çocuğunun yaşı istenen aralıkta olmadığı için) ve 9 kişi kontrol sorularında gereken doğru soru sayısına (5 kontrol sorusundan en az 3'ünde doğru şıkkı işaretlemek) ulaşmamaları sebebiyle toplamda 33 kişi araştırmaya dahil edilmemiş, analizler 225 katılımcı ile gerçekleştirilmiştir.

3.2.2. Veri Analizi

Araştırmanın istatistiksel analizleri IBM SPSS Statistics Version 22 programı kullanılarak yapılmıştır. Analizlere başlamadan önce veriler normallik varsayımları açısından gözden geçirilmiştir. Ölçeklerin normal dağılım gösterip göstermediğini tespit etmek için çarpıklık ve basıklık z puanlarına her bir ölçek için bakılmıştır. Mayers çarpıklık basıklık z puanları için 100'den büyük örneklem için $\pm 3,29$ referans aralıklarının normal dağılım için yeterli olduğunu önermektedir (Mayers, 2013). Ölçeklerin z puanları belirtilen referans aralığı içinde yer almaktadır, tüm değişkenler normal dağılmaktadır. Katılımcılara ilişkin sosyodemografik özelliklerin belirlenmesi için frekans ve dağılım analizleri yapılmıştır. Çalışma değişkenleri arasındaki ilişkileri belirlemek amacıyla Pearson korelasyon analizi uygulanmıştır. Katılımcıların sosyodemografik özelliklerine ve maruz kaldıkları ihmal ve istismar türlerine göre diğer değişkenler açısından farklılaşp

farklılaşmadığını tespit etmek amacıyla Çok Değişkenli Varyans Analizi (Multivariate analysis of variance - MANOVA) yapılmıştır. Çocuğun güçlük seviyesini yordayan değişkenlerin belirlenmesi için hiyerarşik regresyon yapılmıştır. Değişkenler arasındaki aracılık rolünün incelenmesi için bir SPSS eklentisi olan PROCESS kullanılarak aracılık analizi yapılmıştır (Hayes, 2018).

4. BULGULAR

4.1. Ölçeklerin Betimsel İstatistikleri

Katılımcıların ölçeklerden aldıkları minimum ve maksimum puanlar, ortalamaları ve standart sapmaları Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Ölçeklerin betimsel istatistikleri.

Ölçek	Minimum	Maksimum	Ort. (SS)
Çocukluk Çağı Travmaları (ÇÇTÖ)	25,00	94,00	36,59 (14,06)
Duygusal İhmal	5,00	25,00	9,79 (4,82)
Fiziksel İhmal	5,00	15,00	6,91 (2,35)
Fiziksel İstismar	5,00	23,00	6,11 (3,07)
Duygusal İstismar	5,00	25,00	7,62 (4,28)
Cinsel İstismar	5,00	25,00	6,16 (3,28)
Duygu Düzenlemede Güçlükler (DDGÖ)	35,00	142,00	78,40 (23,47)
Ebeveyn İçsel Düşünme İşlevselliği Ölçeği (EİDİÖ)			
Zihinselleştirme Öncesi	1,00	6,00	2,40(1,21)
Zihinsel Durumların Keskinliği	2,00	6,50	4,94 (0,75)
Kapsamlı Olumlu Ebeveynlik (ÇESDÖ)	49,00	80,00	73,02 (5,09)
Destekleyici Yaklaşım	9,00	15,00	14,21 (5,93)
Samimi İlişki	6,00	15,00	14,11 (1,27)
Proaktif Ebeveynlik	14,00	30,00	25,89 (1,55)
Olumlu Pekiştirme	12,00	20,00	18,80 (1,79)
Kapsamlı Olumsuz Ebeveynlik (ÇESDÖ)	19,00	80,00	35,37 (3,25)
Düşük Kontrol	7,00	33,00	15,02 (10,38)
Düşmanlık	7,00	35,00	15,22 (5,50)
Fiziksel Kontrol	4,00	20,00	5,13 (2,20)
Güçler ve Güçlükler (Toplam Güçlük Puanı)	0,00	30,00	9,13 (5,42)
Dikkat Eksikliği ve Aşırı Hareketlilik	0,00	10,00	3,76 (2,39)
Davranış Sorunları	0,00	5,00	1,16 (1,15)
Duygusal Sorunlar	0,00	9,00	2,15 (1,99)
Akran Sorunları	0,00	10,00	2,06 (1,62)
Sosyal Davranışlar	3,00	10,00	8,14 (1,67)

4.2. Değişkenler Arasındaki İlişkiler: Korelasyon Analizleri

Çalışmanın değişkenleri arasındaki ilişkilerin anlaşılması için korelasyon analizi yapılmıştır. Korelasyon analizinin sonuçları Tablo 5'te verilmiştir. Korelasyon katsayısına ilişkin yorumlamalar $\pm 0,1$ ile $\pm 0,29$ değer aralığı için düşük düzey, $\pm 0,3$ ile $\pm 0,49$ değer

aralığı için orta düzey ve $\pm 0,5$ ve üstü değer aralığı yüksek düzey şeklinde olan genel kabul referans alınarak yapılmıştır (J. Cohen, 1988).

Korelasyon analizinin sonuçlarına bakıldığında, çocukluk çağı travma yaşantıları ile duygu düzenleme güçlükleri arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki ($r=0,27, p<,01$), zihinselleştirme öncesi puanı ile pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki ($r=0,19, p<,01$), zihinsel durumların keskinliği puanı ile negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki ($r= - 0,14, p<,05$), olumsuz ebeveynlik puanı ile pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki ($r= 0,19, p<,01$), ve çocuğun güçlük puanı ile pozitif yönde düşük düzeyde bir ilişki ($r= 0,15, p<,05$) bulunmuştur. Bir başka deyişle, çocukluk çağı travma yaşantıları duygu düzenlemede güçlükleri, zihinselleştirme öncesi düzeyinin yüksek oluşunu, zihinsel durumların keskinliğinin düşük oluşunu ve olumsuz ebeveynlik uygulamalarını beraberinde getirmektedir. Çocukluk çağı travma yaşantıları ile olumlu ebeveynlik puanı ve çocuğun sosyal davranış puanı arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p> ,05$).

Duygu düzenleme güçlükleri ile zihinselleştirme öncesi puanı ile pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki ($r= 0,47, p<,01$), olumlu ebeveynlik puanı arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki ($r= -0,20, p<,01$), olumsuz ebeveynlik puanı ile pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki ($r= 0,53, p<,01$), çocuğun güçlük puanı ile pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki ($r= 0,45, p<,01$) ve çocuğun sosyal davranış puanı arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki ($r= -0,20, p<,05$) bulunmuştur. Başka bir deyişle, duygu düzenlemede güçlükler arttıkça zihinselleştirme öncesi düzeyi, olumsuz ebeveynlik uygulamaları ve çocuğun yaşadığı güçlükler artmakta, olumlu ebeveynlik uygulamaları azalmaktadır. Duygu düzenleme güçlükleri ile zihinsel durumların keskinliği puanı arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p> 0,5$).

Zihinselleştirme öncesi puanı ile olumlu ebeveynlik puanı arasında negatif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki ($r= -0,38, p<,01$), olumsuz ebeveynlik puanı ile arasında pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki ($r= 0,55, p<,01$), çocuğun güçlük puanı arasında pozitif yönde yüksek düzeyde ($r= 0,59, p<,01$) ve çocuğun sosyal davranış puanı arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki ($r= -0,29, p<,01$) bulunmuştur. Yani, zihinselleştirme öncesi puanı arttıkça olumsuz ebeveynlik uygulamaları ve çocuğun yaşadığı güçlükler artmakta, olumlu ebeveynlik uygulamaları ve çocuğun sosyal davranışları azalmaktadır. Zihinselleştirme öncesi puanı ile zihinsel durumların keskinliği puanı arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p> 0,5$).

Zihinsel durumların keskinliği puanı ile olumlu ebeveynlik puanı arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki ($r= 0,15, p<,05$) bulunmuştur. Başka bir deyişle zihinsel durumların keskinliğinin arttıkça olumlu ebeveynlik puanı artmaktadır. Zihinsel durumların keskinliği puanı ile olumsuz ebeveynlik puanı, çocuğun güçlük puanı ve çocuğun sosyal davranışı arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p> ,05$).

Olumlu ebeveynlik puanı ile olumsuz ebeveynlik puanı arasında negatif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki ($r= - 0,33, p<,01$), çocuğun güçlük puanı ile negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki ($r= -0,27, p<,01$) ve çocuğun sosyal davranış puanı arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki ($r= 0,26, p<,01$) bulunmuştur. Yani, olumlu ebeveynlik alınan puanlar arttıkça, olumsuz ebeveynlik ve çocuğun güçlük puanı azalmakta ve çocuğun sosyal davranış puanı artmaktadır.

Olumsuz ebeveynlik puanı ile çocuğun güçlük puanı pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki ($r= 0,51, p<,01$) ve çocuğun sosyal davranış puanı arasında negatif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki ($r= -0,32, p<,01$) bulunmuştur. Bir başka deyişle, olumsuz ebeveynlik puanı arttıkça çocuğun güçlük puanı artmakta ve sosyal davranış puanı azalmaktadır.

Çocuğun güçlük puanı ile çocuğun sosyal davranış puanı arasında negatif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki ($r= -0,39, p<,01$) bulunmuştur.

Tablo 5. Değişkenler arasındaki korelasyon analizi sonuçları.

Değişkenler	1	2	3	4	5	6	7	8
1.ÇÇTÖ	-							
2.DDGÖ	,274**	-						
3. EİDİÖ (ZÖ)	,189**	,469**	-					
4. EİDİÖ (ZK)	-,137*	-,095	-,110	-				
5.ÇESDÖ (Olumlu)	-,106	-,200**	-,383**	,145*	-			
6. ÇESDÖ (Olumsuz)	,192**	,526**	,546**	-,124	-,325**	-		
7. GGA (Güçlük)	,153*	,446**	,587**	,020	-,270**	,513**	-	
8. GGA (Sosyal Davranış)	-,067	-,196**	-,287**	,099	,264**	-,320**	-,389**	-

* Not: * $p < ,05$, ** $p < ,01$, *** $p < ,001$. ÇÇTÖ= Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği, DDGÖ= Duygu Düzenlemede Güçlükler Ölçeği, EİDİÖ (ZÖ) = Ebeveyn İçsel Düşünme İşlevselliği Ölçeği / Zihinselleştirme Öncesi Alt Boyutu, EİDİÖ (ZK) = Ebeveyn İçsel Düşünme İşlevselliği Ölçeği / Zihinsel Durumların Keskinliği Alt Boyutu, ÇESDÖ = Çok Boyutlu Ebeveynlik Stilleri Değerlendirme Ölçeği / Kapsamlı Olumlu Ebeveynlik ve Kapsamlı Olumsuz Ebeveynlik Alt Boyutları GGA (Güçlük) = Güçler ve Güçlükler Anketi Güçlük Puanı, GGA (Sosyal Davranış) = Güçler ve Güçlükler Anketi Sosyal Davranış Puanı

Çalışmanın değişkenlerinin alt boyutlarına ilişkin korelasyon analizi sonuçları Tablo 6'da verilmiştir. Çocukluk çağı travma yaşantılarının alt boyutları olan duygusal ihmal, fiziksel ihmal, fiziksel istismar ve duygusal istismar ile duygu düzenleme güçlükleri arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişkiler bulunmuştur (sırasıyla $r = 0,26$, $p < ,001$; $r = 0,27$, $p < ,001$; $r = 0,15$, $p < ,05$; $r = 0,29$, $p < ,001$). Cinsel istismar ile duygu düzenleme güçlükleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p > ,05$). Duygusal ihmal, fiziksel ihmal ve duygusal istismar ile zihinselleştirme öncesi puanı arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişkiler bulunmuştur ($r = 0,19$, $p < ,01$; $r = 0,20$, $p < ,01$; $r = 0,20$, $p < ,01$). Fiziksel istismar ve cinsel istismar ile zihinselleştirme öncesi puanı arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($p < ,05$). Duygusal ihmal ve duygusal istismar ile zihinsel durumların keskinliği puanı arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişkiler bulunmuştur (sırasıyla $r = -0,17$, $p < ,05$; $r = -0,21$, $p < ,01$). Fiziksel ihmal, fiziksel istismar ve cinsel istismar ile zihinsel durumların keskinliği puanı arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p > ,05$). Duygusal ihmal ve fiziksel ihmal ile olumlu ebeveynlik puanı arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişkiler bulunmuştur (sırasıyla $r = -0,14$, $p < ,05$; $r = -0,21$, $p < ,01$). Fiziksel istismar, duygusal istismar ve cinsel istismar ile olumlu ebeveynlik puanı arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($p > ,05$). Duygusal ihmal, fiziksel ihmal ve duygusal istismar ile olumsuz ebeveynlik puanı arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişkiler bulunmuştur (sırasıyla $r = 0,22$, $p < ,001$; $r = 0,15$, $p < ,05$; $r = 0,23$, $p < ,001$). Fiziksel istismar ve cinsel istismar ile olumsuz ebeveynlik puanı arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p < ,05$). Duygusal ihmal ve duygusal istismar ile çocuğun güçlük puanı arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur (sırasıyla $r = 0,13$, $p < ,05$; $r = 0,20$, $p < ,01$). Çocukluk çağı travma yaşantılarının alt boyutları ile çocuğun sosyal davranış arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p > ,05$).

Tablo 6. Değişkenlerin alt boyutları arasındaki korelasyon analizi sonucu.

Değişkenler	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	
1.ÇTÖ	-																								
2.Duygusal İhmal	,851**	-																							
3.Fiziksel İhmal	,663**	,506**	-																						
4.Fiziksel İstismar	,771**	,487**	,370**	-																					
5.Duygusal İstismar	,874**	,720**	,482**	,638**	-																				
6.Cinsel İstismar	,701**	,422**	,405**	,556**	,441**	-																			
7.DDGÖ	,274**	,259**	,269**	,146*	,290**	,086	-																		
8. EİDİÖ (ZÖ)	,189**	,193**	,201**	,095	,197**	,035	,469**	-																	
9. EİDİÖ (ZK)	-,137*	-,166*	-,099	-,040	-,205**	,030	-,095	-,110	-																
10.ÇESDÖ (Olumlu)	-,106	-,137*	-,214**	-,035	-,019	-,041	-,200**	-,383**	,145*	-															
11.Destekleyici Yaklaşım	-,077	-,123	-,068	-,061	-,051	,021	-,199**	-,380**	,093	,722**	-														
12.Samimi İlişki	-,189**	-,154*	-,168*	-,218**	-,035	-,213**	-,093	-,216**	,094	,596**	,436**	-													
13.Proaktif Ebeveynlik	-,052	-,098	-,237**	,054	,010	,028	-,230**	-,367**	,089	,853**	,486**	,240**	-												
14.Olumlu Pekiştirme	-,038	-,056	-,086	,019	-,015	-,017	-,023	-,144*	,171*	,737**	,423**	,364**	,455**	-											
15.ÇESDÖ (Olumsuz)	,192**	,219**	,150*	,089	,234**	,007	,526**	,546**	-,124	-,325**	-,436**	-,173**	-,303**	-,066	-										
16.Düşük Kontrol	,074	,113	,126	,004	,083	-,050	,450**	,468**	-,031	-,257**	-,274**	-,117	-,277**	-,053	,835**	-									
17.Düşmanlık	,222**	,245**	,136*	,098	,278**	,039	,485**	,477**	-,200**	-,327**	-,464**	-,232**	-,250**	-,100	,869**	,503**	-								
18.Fiziksel Kontrol	,209**	,182**	,076	,184**	,254**	,070	,236**	,300**	-,046	-,132*	-,297**	,013	-,159*	,051	,619**	,276**	,531**	-							
19.GGA (Güçlük)	,153*	,131*	,125	,060	,198**	,061	,446**	,587**	,020	-,270**	-,284**	-,109	-,284**	-,080	,513**	,363**	,471**	,425**	-						
20.Dikkat Eksikliği ve																									
Aşırı Hareketlilik	,083	,047	,084	,049	,131	,009	,320**	,395**	,030	-,191**	-,255**	-,053	-,210**	-,022	,408**	,295**	,364**	,343**	,797**	-					
21..Davranış Sorunları	,198**	,139*	,104	,173**	,218**	,124	,240**	,458**	-,066	-,196**	-,286**	-,158*	-,112	-,106	,441**	,326**	,420**	,293**	,649**	,471**	-				
22..Duygusal Sorunlar	,110	,133*	,096	-,030	,162*	,024	,359**	,491**	-,001	-,236**	-,146*	-,098	-,267**	-,107	,383**	,264**	,371**	,286**	,786**	,395**	,356**	-			
23.Akran Sorunları	,114	,106	,101	,042	,115	,070	,405**	,451**	,069	-,190**	-,190**	-,054	-,231**	-,028	,331**	,223**	,281**	,354**	,739**	,369**	,327**	,562**	-		
24.Sosyal Davranışlar	-,067	-,094	-,006	-,035	-,076	-,013	-,196**	-,287**	,099	,264**	,412**	,115	,206**	,109	-,320**	-,243**	-,279**	-,256**	-,389**	-,428**	-,424**	-,093	-,253**	-	

*Not: * $p < ,05$, ** $p < ,01$, *** $p < ,001$. ÇTÖ= Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği, DDGÖ= Duygu Düzenlemede Güçlükler Ölçeği, EİDİÖ (ZÖ) = Ebeveyn İçsel Düşünme İşlevselliği Ölçeği / Zihinselleştirme Öncesi Alt Boyutu, EİDİÖ (ZK) = Ebeveyn İçsel Düşünme İşlevselliği Ölçeği / Zihinsel Durumların Keskinliği Alt Boyutu, ÇESDÖ = Çok Boyutlu Ebeveynlik Stilleri Değerlendirme Ölçeği / Kapsamlı Olumlu Ebeveynlik ve Kapsamlı Olumsuz Ebeveynlik Alt Boyutları, GGA (Güçlük) = Güçler ve Güçlükler Anketi Güçlük Puanı, GGA (Sosyal Davranış) = Güçler ve Güçlükler Anketi Sosyal Davranış Puanı

4.3. Değişkenlerin Sosyodemografik Özellikler Açısından İncelenmesi: Çok Değişkenli Varyans Analizi (MANOVA) Sonuçları

Çalışmanın değişkenlerinin sosyodemografik özelliklere göre farklılaşp farklılaşmadığını tespit etmek için Çok Değişkenli Varyans Analizleri (MANOVA) yapılmıştır. Her bir analiz öncesi Box's M testi ve Levene's testi aracılığıyla MANOVA analizi yapabilmek için gerekli olan çok değişkenli normallik ve varyansların homojenliği varsayımları kontrol edilmiştir (Field, 2013). Gerekli varsayımlar tüm analizler için sağlanmıştır.

Çalışmanın değişkenlerinin cinsiyetlere göre farklılaşp farklılaşmadığının tespit edilmesi için Çok Değişkenli Varyans Analizi (MANOVA) yapılmıştır. Sonuçlar Tablo 7'de verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre çalışmanın değişkenlerinden sadece olumlu ebeveynlik puanı cinsiyetler arasında anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır [F (1,223)= 7,323, $p < ,01$]. Kadınların (Ort. = 73,37, SS = 5,82) erkeklerden (Ort. = 69,82, SS = 6,11) daha yüksek düzeyde olumlu ebeveynlik puanı aldığı belirlenmiştir.

Tablo 7. Değişkenlerin cinsiyetlere göre farklılaşması.

Değişkenler	Cinsiyet	Ortalama	SS	N	F	p
ÇÇTÖ	Kadın	36,51	14,16	202	0,058	0,810
	Erkek	37,27	13,45	23		
DDGÖ	Kadın	78,20	23,90	202	0,162	0,688
	Erkek	80,32	19,42	23		
EİDİÖ (ZÖ)	Kadın	2,38	1,12	202	0,679	0,411
	Erkek	2,59	1,13	23		
EİDİÖ (ZK)	Kadın	4,95	0,76	202	0,146	0,702
	Erkek	4,88	0,64	23		
ÇESDÖ (Olumlu)	Kadın	73,37	5,82	202	7,323	0,007**
	Erkek	69,82	6,11	23		
ÇESDÖ (Olumsuz)	Kadın	34,99	10	202	2,786	0,097
	Erkek	38,86	13,16	23		

* Not: * $p < ,05$, ** $p < ,01$, *** $p < ,001$. ÇÇTÖ= Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği, DDGÖ= Duygu Düzenlemede Güçlükler Ölçeği, EİDİÖ (ZÖ) = Ebeveyn İçsel Düşünme İşlevselliği Ölçeği / Zihinselleştirme Öncesi Alt Boyutu, EİDİÖ (ZK) = Ebeveyn İçsel Düşünme İşlevselliği Ölçeği / Zihinsel Durumların Keskinliği Alt Boyutu, ÇESDÖ = Çok Boyutlu Ebeveynlik Stilleri Değerlendirme Ölçeği / Kapsamlı Olumlu Ebeveynlik ve Kapsamlı Olumsuz Ebeveynlik Alt Boyutları

Çalışmanın değişkenlerinin eğitim durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığının tespit edilmesi için yapılan Çok Değişkenli Varyans Analizinin (MANOVA) sonuçları Tablo 8'de verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre eğitim durumuna göre gruplar duygu düzenlemede

güçlükler [$F(5,219)= 3,251, p < ,01$], zihinselleştirme öncesi puanı [$F(5,219) = 3,787, p <,01$], olumlu ebeveynlik puanı [$F(5,219)= 2,578, p < ,05$] ve olumsuz ebeveynlik puanı [$F(5,219)= 4,187, p < ,001$] açısından anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Çocukluk çağı travma yaşantıları ve zihinsel durumların keskinliği puanı açısından anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır ($p >,05$).

Yapılan post – hoc (LSD) analizi sonuçlarına göre ilkökul düzeyindeki eğitim grubu (Ort. = 87,33, SS = 21,58) duygu düzenlemede güçlükler açısından ön lisans/lisans grubundan (Ort.= 64,86, SS = 23,04) ve yüksek lisans grubundan (Ort. = 73,32, SS = 20,78) anlamlı düzeyde ($p <,01$) daha yüksek puanlar almışlardır. Zihinselleştirme öncesi puanı açısından ortaokul düzeyindeki eğitim grubu (Ort. = 2,78, SS = 0,97) lise (Ort. = 2,62, SS = 1,18), ön lisans/lisans (Ort. = 2,20, SS = 1,02), yüksek lisans (Ort. = 2,40, SS = 1,12) ve doktora (Ort. = 1,92, SS = 0,54) eğitim gruplarından; lise düzeyindeki eğitim grubu (Ort. = 2,62, SS = 1,18), ön lisans / lisans düzeyindeki eğitim grubundan (Ort. = 2,20, SS = 1,02), anlamlı düzeyde daha yüksek puanlar almışlardır ($p <,05$). Olumlu ebeveynlik puanı açısından ilkökul düzeyindeki eğitim grubu (Ort. = 69,33, SS = 9,82) ortaokul düzeyindeki eğitim grubundan (Ort. = 74,57, SS = 5,03) ve ön lisans/lisans düzeyindeki eğitim grubundan (Ort. = 74,11, SS = 5,09) anlamlı düzeyde daha düşük puanlar almıştır ($p <,05$). Ayrıca yine olumlu ebeveynlik puanı açısından lise düzeyindeki eğitim grubu (Ort. = 71,36, SS = 5,52) ön lisans /lisans düzeyindeki eğitim grubundan (Ort. = 74,11, SS = 5,09) anlamlı düzeyde düşük puan almıştır ($p <,01$). Olumsuz ebeveynlik puanı açısından bakıldığında ilkökul düzeyindeki eğitim grubu (Ort. = 32,77, SS = 10,07), ortaokul düzeyindeki eğitim grubundan (Ort. = 44,71, SS = 15,87) anlamlı düzeyde daha düşük; ortaokul düzeyindeki eğitim grubu (Ort. = 44,71, SS = 15,87) lise (Ort. = 38,13, SS = 10,07), ön lisans/lisans (Ort. = 34,20, SS = 9,45), yüksek lisans (Ort. = 33,67, SS = 9,67), doktora (Ort. = 30,44, SS = 5,70) düzeyindeki eğitim grubundan anlamlı düzeyde daha yüksek; lise düzeyindeki eğitim grubu (Ort. = 38,13, SS = 10,07), ise ön lisans / lisans, (Ort. = 34,20, SS = 9,45) yüksek lisans (Ort. = 33,67, SS = 9,67) ve doktora (Ort. = 30,44, SS = 5,70) eğitim gruplarından anlamlı düzeyde yüksek puan almıştır ($p <,05$). Post hoc analiz sonuçları Tablo 8'in içinde "a,b,c" gibi harf simgeleri ile gösterilmektedir. Birbiriyle ortak harf simgesine sahip gruplar (örneğin, a ve ab gibi) birbirinden anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır. Tamamen farklı harflere sahip gruplar (örneğin, ab ve c gibi) birbirinden anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır.

Tablo 8. Değişkenlerin eğitim durumuna göre farklılaşması.

Değişkenler	Eğitim Durumu	Ortalama	SS	N	F	p
ÇÇTÖ	İlkokul	34,88	7,76	9	1,388	0,230
	Ortaokul	41,21	17,88	14		
	Lise	33,50	13,43	46		
	Önlisans / Lisans	36,40	13,68	110		
	Yüksek Lisans	40,32	15,95	37		
DDGÖ	Doktora	33,66	8,73	9	3,251	0,007**
	İlkokul _(a)	87,33	21,58	9		
	Ortaokul _(ab)	84,93	29,22	14		
	Lise _(ab)	88,36	23,61	46		
	Önlisans / Lisans _(b)	74,86	23,04	110		
EİDİÖ (ZÖ)	Yüksek Lisans _(b)	73,32	20,78	37	3,787	0,003**
	Doktora _(ab)	72,55	13,82	9		
	İlkokul _(abc)	2,78	0,97	9		
	Ortaokul _(a)	3,36	1,40	14		
	Lise _(b)	2,61	1,18	46		
EİDİÖ (ZK)	Önlisans / Lisans _(c)	2,20	1,02	110	1,884	0,098
	Yüksek Lisans _(bc)	2,40	1,12	37		
	Doktora _(bc)	1,92	0,54	9		
	İlkokul	4,53	0,46	9		
	Ortaokul	4,78	1,01	14		
ÇESDÖ (Olumlu)	Lise	5,07	0,66	46	2,578	0,027*
	Önlisans / Lisans	5,01	0,74	110		
	Yüksek Lisans	4,74	0,80	37		
	Doktora	4,70	0,62	9		
	İlkokul _(a)	69,33	9,82	9		
ÇESDÖ (Olumsuz)	Ortaokul _(bc)	74,57	5,03	14	4,187	0,001***
	Lise _(ab)	71,36	5,52	46		
	Önlisans / Lisans _(c)	74,11	5,09	110		
	Yüksek Lisans _(abc)	72,32	7,12	37		
	Doktora _(abc)	72,22	6,16	9		
ÇESDÖ (Olumsuz)	İlkokul _(ac)	32,77	10,07	9	4,187	0,001***
	Ortaokul _(b)	44,71	15,87	14		
	Lise _(a)	38,13	10,07	46		
	Önlisans / Lisans _(c)	34,20	9,45	110		
	Yüksek Lisans _(c)	33,67	9,67	37		
	Doktora _(c)	30,44	5,70	9		

* Not: * $p < ,05$, ** $p < ,01$, *** $p < ,001$. ÇÇTÖ= Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği, DDGÖ= Duygu Düzenlemede Güçlükler Ölçeği, EİDİÖ (ZÖ) = Ebeveyn İçsel Düşünme İşlevselliği Ölçeği / Zihinselleştirme Öncesi Alt Boyutu, EİDİÖ (ZK) = Ebeveyn İçsel Düşünme İşlevselliği Ölçeği / Zihinsel Durumların Keskinliği Alt Boyutu, ÇESDÖ = Çok Boyutlu Ebeveynlik Stilleri Değerlendirme Ölçeği / Kapsamlı Olumlu Ebeveynlik ve Kapsamlı Olumsuz Ebeveynlik Alt Boyutları

Çalışmanın değişkenlerinin medeni duruma göre farklılaşıp farklılaşmadığının tespit edilmesi için yapılan Çok Değişkenli Varyans Analizinin (MANOVA) sonuçları Tablo 9’da verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre medeni durum grupları değişkenler açısından anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır ($p > ,05$).

Tablo 9. Değişkenlerin medeni duruma göre farklılaşması.

Değişkenler	Medeni Durum	Ortalama	SS	N	F	p
ÇÇTÖ	Bekar	41,42	23,78	7	0,430	0,651
	Evli	36,41	13,77	213		
	Dul	37	11,57	5		
DDGÖ	Bekar	75,57	21,83	7	0,686	0,505
	Evli	78,77	23,67	213		
	Dul	66,80	15,05	5		
EİDİÖ (ZÖ)	Bekar	2,67	1,91	7	1,003	,368
	Evli	2,41	1,10	213		
	Dul	1,77	0,30	5		
EİDİÖ (ZK)	Bekar	4,64	0,86	7	2,487	0,085
	Evli	4,96	0,73	213		
	Dul	4,30	0,92	5		
ÇESDÖ (Olumlu)	Bekar	73,71	5,31	7	0,793	0,454
	Evli	72,92	6,00	213		
	Dul	76,20	1,64	5		
ÇESDÖ (Olumsuz)	Bekar	31	8,71	7	1,593	0,206
	Evli	35,65	10,44	213		
	Dul	29,20	7,25	5		

* Not: * $p < ,05$, ** $p < ,01$, *** $p < ,001$. ÇÇTÖ= Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği, DDGÖ= Duygu Düzenlemede Güçlükler Ölçeği, EİDİÖ (ZÖ) = Ebeveyn İçsel Düşünme İşlevselliği Ölçeği / Zihinselleştirme Öncesi Alt Boyutu, EİDİÖ (ZK) = Ebeveyn İçsel Düşünme İşlevselliği Ölçeği / Zihinsel Durumların Keskinliği Alt Boyutu, ÇESDÖ = Çok Boyutlu Ebeveynlik Stilleri Değerlendirme Ölçeği / Kapsamlı Olumlu Ebeveynlik ve Kapsamlı Olumsuz Ebeveynlik Alt Boyutları

Çalışmanın değişkenlerinin sosyoekonomik düzeye göre farklılaşıp farklılaşmadığının tespit edilmesi için yapılan Çok Değişkenli Varyans Analizinin (MANOVA) sonuçları Tablo 10'da verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre sosyoekonomik düzey grupları çocukluk çağı travma yaşantıları [$F(2,222) = 6,960, p < ,01$], duygu düzenlemede güçlükler [$F(2,222) = 4,258, p < ,05$], zihinselleştirme öncesi puanı [$F(2,222) = 7,084, p < ,001$] ve olumlu ebeveynlik puanı [$F(2,222) = 3,085, p < ,05$] açısından anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır. Zihinsel durumların keskinliği ve olumsuz ebeveynlik puanı açısından anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır ($p > ,05$). Yapılan post – hoc (LSD) analizi sonuçlarına göre çocukluk çağı travmatik yaşantıları açısından gelirim giderimden az grubu (Ort. = 41,98, SS = 17,10) gelirim giderime eşit (Ort. = 35,98, SS = 13,67) ve gelirim giderimden fazla (Ort. = 32,06, SS = 8,42) gruplarından anlamlı düzeyde daha yüksek puanlar almışlardır ($p < ,01$). Duygu düzenleme güçlükleri açısından gelirim giderimden az grubu (Ort. = 81,14, SS = 24,91) gelirim giderimden fazla grubundan (Ort. = 69,47, SS = 21,32) ve gelirim giderimle eşit grubundan (Ort. = 80,52, SS = 23,05) anlamlı düzeyde yüksek puanlar almıştır ($p < ,05$). Zihinselleştirme öncesi puanı açısından, gelirim giderimden az grubu ile (Ort. = 2,87, SS = 1,21) gelirim giderimle eşit grubu (Ort. = 2,32, SS = 1,13) ve gelirim giderimden fazla grubundan (Ort. = 2,10, SS = 0,81) anlamlı düzeyde

yüksek puan almıştır ($p < ,01$). Olumlu ebeveynlik puanı açısından gelirim giderimden az grubu (Ort. = 71,37, SS = 6,05), gelirim giderimden fazla grubundan (Ort. = 74,13, SS = 5,78) ve gelirim giderimle eşit grubundan (Ort. = 73,33, SS = 5,84) anlamlı düzeyde düşük puanlar almıştır ($p < ,05$). Post hoc analiz sonuçları Tablo 10'un içinde "a,b" gibi harf simgeleri ile gösterilmiştir. Birbiriyle ortak harf simgesine sahip gruplar (örneğin, a ve ab gibi) birbirinden farklılaşmamakta, birbirinden tamamen farklı harflere sahip gruplar (örneğin, a ve b gibi) anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır.

Tablo 10. Değişkenlerin sosyoekonomik düzeye göre farklılaşması.

Değişkenler	Sosyoekonomik Düzey	Ortalama	SS	N	F	p
ÇÇTÖ	Gelirim giderimden az ^(a)	41,98	17,10	54	6,960	0,001***
	Gelirim giderimle eşit ^(b)	35,98	13,67	124		
	Gelirim giderimden fazla ^(b)	32,06	8,42	47		
DDGÖ	Gelirim giderimden az ^(a)	81,14	24,91	54	4,258	0,015*
	Gelirim giderimle eşit ^(b)	80,52	23,05	124		
	Gelirim giderimden fazla ^(b)	69,47	21,32	47		
EİDİÖ (ZÖ)	Gelirim giderimden az ^(a)	2,86	1,21	54	7,084	0,001***
	Gelirim giderimle eşit ^(b)	2,31	1,12	124		
	Gelirim giderimden fazla ^(b)	2,09	0,81	47		
EİDİÖ (ZK)	Gelirim giderimden az	4,82	0,88	54	0,808	0,447
	Gelirim giderimle eşit	4,97	0,73	124		
	Gelirim giderimden fazla	4,95	0,61	47		
ÇESDÖ (Olumlu)	Gelirim giderimden az ^(a)	71,37	6,05	54	3,085	0,048*
	Gelirim giderimle eşit ^(b)	73,33	5,84	124		
	Gelirim giderimden fazla ^(b)	74,13	5,78	47		
ÇESDÖ (Olumsuz)	Gelirim giderimden az	36,94	11,72	54	1,744	0,177
	Gelirim giderimle eşit	35,53	10,65	124		
	Gelirim giderimden fazla	33,17	7,46	47		

* Not: * $p < ,05$, ** $p < ,01$, *** $p < ,001$. ÇÇTÖ= Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği, DDGÖ= Duygu Düzenlemede Güçlükler Ölçeği, EİDİÖ (ZÖ) = Ebeveyn İçsel Düşünme İşlevselliği Ölçeği / Zihinselleştirme Öncesi Alt Boyutu, EİDİÖ (ZK) = Ebeveyn İçsel Düşünme İşlevselliği Ölçeği / Zihinsel Durumların Keskinliği Alt Boyutu, ÇESDÖ = Çok Boyutlu Ebeveynlik Stilleri Değerlendirme Ölçeği / Kapsamlı Olumlu Ebeveynlik ve Kapsamlı Olumsuz Ebeveynlik Alt Boyutları

Çalışmanın değişkenlerinin tedavi gerektiren bir ruhsal sorun olup olmamasına göre farklılaşp farklılaşmadığının tespit edilmesi için yapılan Çok Değişkenli Varyans Analizinin (MANOVA) sonuçları Tablo 11'de verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre tedavi gerektiren ruhsal sorun olup olmamasına göre gruplar çocukluk çağı travma yaşantıları [$F(1,223)= 17,216$, $p < ,001$] ve duygu düzenleme güçlükleri [$F(1,223)= 5,890$, $p < ,05$] açısından anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır. Başka bir deyişle tedavi gerektiren ruhsal sorunu olanlar (Ort. = 44,92, SS = 18,92) olmayanlardan (Ort. = 34,89, SS = 12,24) anlamlı şekilde daha yüksek düzeyde çocukluk çağı travmatik yaşantı puanı almıştır. Benzer şekilde,

tedavi gerektiren ruhsal sorunu olanlar (Ort. = 86,73, SS = 26,26) olmayanlardan (Ort. =76,71, SS = 22,55) anlamlı şekilde daha yüksek duygu düzenlemede güçlükler puanı almıştır. Gruplar zihinselleştirme öncesi düzeyi, zihinsel durumların keskinliği, olumlu ve olumsuz ebeveynlik puanları açısından anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır ($p>,05$).

Tablo 11. Değişkenlerin tedavi gerektiren bir ruhsal sorun olup olmamasına göre farklılaşması.

Değişkenler	Ruhsal Sorun	Ortalama	SS	N	F	p
ÇÇTÖ	Var	44,92	18,92	38	17,216	0,000***
	Yok	34,89	12,24	187		
DDGÖ	Var	86,73	26,26	38	5,890	0,016*
	Yok	76,71	22,55	187		
EİDİÖ (ZÖ)	Var	2,65	1,16	38	2,365	0,126
	Yok	2,35	1,10	187		
EİDİÖ (ZK)	Var	5,01	0,73	38	0,469	0,494
	Yok	4,92	0,75	187		
ÇESDÖ (Olumlu)	Var	73,57	5,27	38	0,402	0,527
	Yok	72,90	6,05	187		
ÇESDÖ(Olumsuz)	Var	36,84	10,73	38	0,921	0,338
	Yok	35,06	10,31	187		

* Not: * $p < ,05$, ** $p < ,01$, *** $p < ,001$. ÇÇTÖ= Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği, DDGÖ= Duygu Düzenlemede Güçlükler Ölçeği, EİDİÖ (ZÖ) = Ebeveyn İçsel Düşünme İşlevselliği Ölçeği / Zihinselleştirme Öncesi Alt Boyutu, EİDİÖ (ZK) = Ebeveyn İçsel Düşünme İşlevselliği Ölçeği / Zihinsel Durumların Keskinliği Alt Boyutu, ÇESDÖ = Çok Boyutlu Ebeveynlik Stilleri Değerlendirme Ölçeği / Kapsamlı Olumlu Ebeveynlik ve Kapsamlı Olumsuz Ebeveynlik Alt Boyutları

4.4. Değişkenlerin İhmal ve İstismar Türleri Açısından İncelenmesi: Çok Değişkenli Varyans Analizi (MANOVA) Sonuçları

Çalışmanın değişkenlerinin ihmal ve istismar türlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığının tespit edilmesi için yapılan Çok Değişkenli Varyans Analizinin (MANOVA) sonuçları Tablo 12’de verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre çocukluk çağı travması olup olmamasına göre oluşturulan gruplar duygu düzenlemede güçlükler [$F(1,223)= 8,048, p < ,01$], zihinselleştirme öncesi puanı [$F(1,223)= 5,101, p < ,05$], zihinsel durumların keskinliği [$F(1,223)= 8,727, p < ,01$], olumlu ebeveynlik puanı [$F(1,223)= 8,047, p < ,01$], olumsuz ebeveynlik puanı [$F(1,223)= 8,330, p < ,01$], açısından anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Başka bir deyişle, çocukluk çağı travması olanlar duygu düzenlemede güçlükler (Ort. = 84,12, SS = 24,18), zihinselleştirme öncesi (Ort. = 2,62, SS= 1,25) ve olumsuz ebeveynlik (Ort. = 37,93, SS= 10,46) ölçeklerinden çocukluk çağı travması

olmayanlara göre (sırasıyla, Ort. = 75,06, SS = 22,45; Ort. = 2,27, SS = 1,01 ve Ort. = 33,86, SS = 10,06) ortalama olarak daha yüksek puanlar almışlardır; olumlu ebeveynlik (travması olanlar Ort. = 71,57, SS = 6,44; travması olmayanlar Ort. = 73,86, SS = 5,45) ve zihinsel durumların keskinliği ölçeğinden (travması olanlar Ort. = 4,74, SS = 0,83; travması olmayanlar Ort. = 5,04, SS = 0,67) ise ortalama olarak daha düşük puan almışlardır. Çocuğun güçlük puanı açısından anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır ($p>05$).

Duygusal ihmalin olup olmamasına göre oluşturulan gruplar duygu düzenlemede güçlükler [$F(1,223)= 13,253, p< ,001$], zihinselleştirme öncesi puanı [$F(1,223)= 9,659, p< ,01$], zihinsel durumların keskinliği [$F(1,223)= 5,808, p< ,05$], olumlu ebeveynlik puanı [$F(1,223)= 4,280, p< ,05$], olumsuz ebeveynlik puanı [$F(1,223)= 10,927, p< ,001$], ve çocuğun güçlük puanı [$F(1,223)= 4,706, p< ,05$] açısından anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Başka bir deyişle duygusal olarak ihmal edilenler duygu düzenleme güçlükleri (Ort. = 86,85, SS = 25,16), zihinselleştirme öncesi (Ort. = 2,74, SS = 1,28), olumsuz ebeveynlik (Ort. = 38,70, SS = 11,18) ve çocuğun güçlük puanı (Ort. = 10,28, SS = 5,75) ölçeklerinden duygusal olarak ihmal edilmeyenlere göre (sırasıyla Ort. = 74,67, SS = 21,73; Ort. = 2,25, SS = 1,00; Ort. = 33,86, SS = 9,66 ve Ort. = 8,60, SS= 5,19) ortalama olarak daha yüksek puanlar almışlardır; zihinsel durumların keskinliği (duygusal ihmal edilenler Ort. = 4,75, SS = 0,87; duygusal ihmal edilmeyenler Ort. = 5,01, SS = 0,67) ve olumlu ebeveynlik ölçeğinden (duygusal ihmal edilenler Ort. = 71,81, SS = 6,72; duygusal ihmal edilmeyenler Ort. = 73,56, SS = 5,47) ise ortalama olarak daha düşük puan almışlardır.

Fiziksel ihmalin olup olmamasına göre oluşturulan gruplar duygu düzenlemede güçlükler [$F(1,223)= 8,923, p< ,01$] ve olumlu ebeveynlik puanı [$F(1,223)= 10,248, p< ,01$], açısından anlamlı düzeyde farklılaşmakta, diğer değişkenler açısından anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır ($p>05$). Başka bir deyişle, fiziksel olarak ihmal edilenler duygu düzenleme ölçeğinden (Ort. = 83,68, SS = 25,47) fiziksel olarak ihmal edilmeyenlere göre (Ort. = 74,40, SS = 21,05) ortalama olarak daha yüksek, olumlu ebeveynlik ölçeğinden (fiziksel ihmal edilenler Ort. = 71,59, SS = 6,39; fiziksel ihmal edilmeyenler Ort. = 74,10, SS = 5,32) ortalama olarak daha düşük puan almışlardır.

Fiziksel istismar olup olmamasına göre oluşturulan gruplar duygu düzenlemede güçlükler [$F(1,223)= 10,156, p< ,01$], zihinselleştirme öncesi puanı [$F(1,223)= 10,838, p< ,001$], olumlu ebeveynlik puanı [$F(1,223)= 5,249, p< ,01$], olumsuz ebeveynlik puanı [$F(1,223)= 13,923, p< ,001$] ve çocuğun güçlük puanı açısından [$F(1,223)= 7,626, p< ,01$],

anlamli düzeyde farklılaşmaktadır. Zihinsel durumların keskinliği açısından anlamli düzeyde farklılaşmamaktadır ($p>05$). Başka bir deyişle, fiziksel olarak istismar edilenler, duygu düzenlemede güçlükler (Ort. = 87,91, SS = 24,86), zihinselleştirme öncesi (Ort. = 2,87, SS = 1,37), olumsuz ebeveynlik (Ort. = 40,25, SS = 12,63) ve çocuğun güçlüğü ölçeklerinden (Ort. = 11,04, SS = 5,97) fiziksel olarak istismar edilmeyenlere göre (sırasıyla Ort. = 75,89, SS = 22,49; Ort. = 2,28, SS = 1,01; Ort. = 34,07, SS = 9,32 ve Ort. = 8,62, SS = 5,16) ortalama olarak daha yüksek, olumlu ebeveynlik ölçeğinden (fiziksel istismar edilenler Ort. = 71,27, SS = 6,25, fiziksel istismar edilmeyenler Ort. = 73,48, SS = 5,76) ortalama olarak daha düşük puanlar almışlardır.

Cinsel istismar olup olmamasına göre oluşturulan gruplar duygu düzenlemede güçlükler açısından anlamli düzeyde farklılaşmakta [$F(1,223)=7,158, p< ,01$] diğer değişkenler açısından anlamli düzeyde farklılaşmamaktadır ($p>05$). Başka bir deyişle, cinsel olarak istismar edilenler duygu düzenlemede güçlükler ölçeğinden (Ort. = 87,02, SS = 24,61) cinsel olarak istismar edilmeyenlere göre (Ort. = 76,42, SS = 22,80) ortalama olarak daha yüksek puanlar almışlardır.

Duygusal istismar olup olmamasına göre oluşturulan gruplar duygu düzenlemede güçlükler [$F(1,223)= 9,821, p< ,01$], zihinsel durumların keskinliği [$F(1,223)= 7,238, p< ,01$], olumsuz ebeveynlik puanı [$F(1,223)= 13,787, p< ,001$], ve çocuğun güçlüğü puanı açısından anlamli düzeyde [$F(1,223)= 6,469, p< ,05$] farklılaşmaktadır. Zihinselleştirme öncesi puanı ve olumlu ebeveynlik puanı açısından anlamli düzeyde farklılaşmamaktadır ($p>05$). Başka bir deyişle, duygusal olarak istismar edilenler duygu düzenlemede güçlükler (Ort. = 84,57, SS = 23,73), olumsuz ebeveynlik (Ort. = 38,57, SS = 10,33) ve çocuğun güçlüğü ölçeklerinden (Ort. = 10,29, SS = 5,78) duygusal olarak istismar edilmeyenlere göre (sırasıyla Ort. = 74,65 , SS = 22,57; Ort. = 33,42, SS = 9,95 ve Ort. = 8,42, SS = 5,07) ortalama olarak daha yüksek; zihinsel durumların keskinliği ölçeğinden (duygusal istismar edilenler Ort. = 4,76, SS = 0,78, duygusal istismar edilmeyenler Ort. = 5,04, SS = 0,71) ortalama olarak daha düşük puanlar almışlardır.

Kişinin birden fazla ihmal ve istismar türüne maruz kalıp kalmamasına göre oluşturulan gruplar duygu düzenlemede güçlükler [$F(1,223)= 9,182, p< ,01$], zihinsel durumların keskinliği [$F(1,223)= 4,222, p< ,05$], olumlu ebeveynlik puanı [$F(1,223)= 4,416, p< ,05$] ve olumsuz ebeveynlik puanı [$F(1,223)= 7,211, p< ,01$] açısından anlamli düzeyde farklılaşmaktadır. Zihinselleştirme öncesi ve çocuğun güçlüğü puanı açısından anlamli düzeyde farklılaşmamaktadır ($p>05$). Başka bir deyişler, birden fazla ihmal ve istismar

türüne maruz kalanlar duygu düzenlemede güçlükler (Ort. = 84,05, SS = 24,08) ve olumsuz ebeveynlik ölçeklerinden (Ort. = 37,59, SS = 10,47) birden fazla ihmal ve istismar türüne maruz kalmayanlara göre (sırasıyla Ort. = 74,56, SS = 22,32 ve Ort. = 73,70, SS = 5,56) ortalama olarak daha yüksek, olumlu ebeveynlik (çoklu travması olanlar Ort. = 72,02, SS = 6,32; çoklu travması olmayanlar Ort. = 73,70, SS = 5,56) ve zihinsel durumların keskinliği (çoklu travması olanlar Ort. = 4,81, SS = 0,81; çoklu travması olmayanlar Ort. = 5,01, SS = 0,69) ölçeklerinden ortalama olarak daha düşük puan almışlardır.

Tablo 12. Değişkenlerin ihmal ve istismar türleri açısından farklılaşması

Değişkenler	Çocukluk Çağı Travması	Ortalama	SS	N	F	p
DDGÖ	Var	84,12	24,18	83	8,048	0,005**
	Yok	75,06	22,45	142		
EİDiÖ (ZÖ)	Var	2,62	1,25	83	5,101	0,025*
	Yok	2,27	1,01	142		
EİDiÖ (ZK)	Var	4,74	0,83	83	8,727	0,003**
	Yok	5,04	0,67	142		
ÇESDÖ (Olumlu)	Var	71,57	6,44	83	8,047	0,005**
	Yok	73,86	5,45	142		
ÇESDÖ (Olumsuz)	Var	37,93	10,46	83	8,330	0,004**
	Yok	33,86	10,06	142		
GGA (Güçlük)	Var	10,04	5,38	83	3,832	0,052
	Yok	8,59	5,38	142		
Duygusal İhmal						
DDGÖ	Var	86,65	25,16	70	13,253	0,000***
	Yok	74,67	21,73	155		
EİDiÖ (ZÖ)	Var	2,74	1,28	70	9,659	0,002**
	Yok	2,25	1,00	155		
EİDiÖ (ZK)	Var	4,75	0,87	70	5,808	0,017*
	Yok	5,01	0,67	155		
ÇESDÖ (Olumlu)	Var	71,81	6,72	70	4,280	0,040*
	Yok	73,56	5,47	155		
ÇESDÖ (Olumsuz)	Var	38,70	11,18	70	10,927	0,001***
	Yok	33,86	9,66	155		
GGA (Güçlük)	Var	10,28	5,75	70	4,706	0,031*
	Yok	8,60	5,19	155		
DDGÖ	Var	83,68	25,47	97	8,923	0,003**
	Yok	74,40	21,05	128		
EİDiÖ (ZÖ)	Var	2,55	1,17	97	3,281	0,71
	Yok	2,28	1,06	128		
EİDiÖ (ZK)	Var	4,92	0,80	97	0,026	0,873
	Yok	4,94	0,71	128		
ÇESDÖ (Olumlu)	Var	71,59	6,39	97	10,248	0,002**
	Yok	74,10	5,32	128		
ÇESDÖ (Olumsuz)	Var	36,76	10,19	97	3,104	0,079
	Yok	34,31	10,43	128		
GGA (Güçlük)	Var	9,65	5,45	97	1,641	0,202
	Yok	8,72	5,38	128		
Fiziksel İstismar						
DDGÖ	Var	87,91	24,86	47	10,156	0,002**
	Yok	75,89	22,49	178		

Tablo 12. Değişkenlerin ihmal ve istismar türleri açısından farklılaşması (Devamı).

Değişkenler	Çocukluk Çağı Travması	Ortalama	SS	N	F	p
Fiziksel İstismar						
EİDİÖ (ZÖ)	Var	2,87	1,37	47	10,838	0,001***
	Yok	2,28	1,01	178		
EİDO (ZK)	Var	4,75	0,84	47	3,385	0,067
	Yok	4,98	0,71	178		
ÇESDÖ (Olumlu)	Var	71,27	6,25	47	5,249	0,023**
	Yok	73,48	5,76	178		
ÇESDÖ (Olumsuz)	Var	40,25	12,63	47	13,923	0,000***
	Yok	34,07	9,32	178		
GGA (Güçlük)	Var	11,04	5,97	47	7,626	0,006**
	Yok	8,62	5,16	178		
Cinsel İstismar						
DDGÖ	Var	87,02	24,61	42	7,158	,008**
	Yok	76,42	22,80	183		
EİDİÖ (ZÖ)	Var	2,55	1,09	42	0,898	0,344
	Yok	2,36	1,12	183		
EİDO (ZK)	Var	4,99	0,77	42	0,277	,599
	Yok	4,92	0,74	183		
ÇESDÖ (Olumlu)	Var	73,04	4,18	42	0,001	,976
	Yok	73,01	6,27	183		
ÇESDÖ (Olumsuz)	Var	36,40	8,84	42	0,513	,475
	Yok	35,13	10,70	183		
GGA (Güçlük)	Var	10,50	4,67	42	3,340	,069
	Yok	8,81	5,53	183		
DDGÖ	Var	84,57	23,73	85	9,821	0,002**
	Yok	74,65	22,57	140		
EİDİÖ (ZÖ)	Var	2,59	1,24	85	3,828	0,52
	Yok	2,29	1,03	140		
EİDO (ZK)	Var	4,76	0,78	85	7,238	0,008**
	Yok	5,04	0,71	140		
ÇESDÖ (Olumlu)	Var	72,60	5,85	85	,692	0,406
	Yok	73,27	5,97	140		
ÇESDÖ (Olumsuz)	Var	38,57	10,33	85	13,787	0,000***
	Yok	33,42	9,95	140		
GGA (Güçlük)	Var	10,29	5,78	85	6,469	0,012*
	Yok	8,42	5,07	140		
Birden Çok İstismar Türüne Maruz Kalma						
DDGÖ	Var	84,05	24,08	91	9,1820	,003**
	Yok	74,56	22,32	134		
EİDİÖ (ZÖ)	Var	2,57	1,22	91	3,458	0,064
	Yok	2,28	1,03	134		
EİDO (ZK)	Var	4,81	0,81	91	4,222	0,041*
	Yok	5,02	0,69	134		
ÇESDÖ (Olumlu)	Var	72,02	6,32	91	4,416	0,037*
	Yok	73,70	5,56	134		
ÇESDÖ (Olumsuz)	Var	37,59	10,47	91	7,211	,008**
	Yok	33,85	10,07	134		
GGA (Güçlük)	Var	9,93	5,57	91	3,409	0,066
	Yok	8,58	5,26	134		

* Not: * p < ,05, ** p < ,01, *** p < ,001. ÇÇTÖ= Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği, DDGÖ= Duygu Düzenlemede Güçlükler Ölçeği, EİDİÖ (ZÖ) = Ebeveyn İçsel Düşünme İşlevselliği Ölçeği / Zihinselleştirme Öncesi Alt Boyutu, EİDİÖ (ZK) = Ebeveyn İçsel Düşünme İşlevselliği Ölçeği / Zihinsel Durumların Keskinliği Alt Boyutu, ÇESDÖ = Çok Boyutlu Ebeveynlik Stilleri Değerlendirme Ölçeği / Kapsamlı Olumlu Ebeveynlik ve Kapsamlı Olumsuz Ebeveynlik Alt Boyutları

4.5. Çocuğun Güçlük Seviyesini Yordayan Değişkenlerin Belirlenmesi: Regresyon Analizi

Çocuğun güçlük seviyesini yordayan değişkenlerin belirlenmesi için hiyerarşik regresyon yapılmıştır. Bağımlı değişken olarak çocuğun güçlük puanı atanmıştır. Yapılan hiyerarşik regresyon analizinde hangi adımda hangi değişkenin atanacağı gelişimsel süreç göz önünde bulundurularak kararlaştırılmıştır. Gelişimin, çocukluk çağı travma yaşantıları, duygu düzenlemede güçlükler, zihinselleştirme ve son olarak da ebeveynlik stilleri şeklinde kronolojik bir sıra izlediği düşünülmektedir (Fonagy ve Bateman, 2019; Gross, 2007). Bu kronolojik sırada çocukluk çağı travma yaşantılarının yeri bireye göre değişiklik gösterebilmektedir, analizde ilk adımda atanmasına travma yaşantılarının diğer değişkenler üzerindeki etkisi göz önünde bulundurularak karar verilmiştir. Yapılan hiyerarşik regresyon analizinde birinci adımında çocukluk çağı travmaları değişkeni, ikinci adımında duygu düzenlemede güçlükler, üçüncü adımda zihinselleştirme öncesi ve zihinsel durumların keskinliği ve dördüncü adımda olumlu ve olumsuz ebeveynlik değişkenleri dahil edilmiştir. Hiyerarşik regresyon analizinin sonuçları Tablo 13'te verilmiştir.

Hiyerarşik regresyon analizinin ilk adımına bakıldığında çocukluk çağı travma yaşantıları çocuğun güçlük puanını anlamlı bir şekilde yordamakta [$F(1,223)= 5,356, p<,05$] ve varyansın %0,2'sini açıklamaktadır. İkinci adıma bakıldığında duygu düzenlemede güçlükler puanının çocuğun güçlük puanını anlamlı bir şekilde yordamakta [$F(2,224)= 27,684, p<,001$] ve duygu düzenleme güçlüklerinin dahil edilmesiyle varyansın %20'si açıklanmaktadır. Üçüncü adımda analize dahil edilen zihinselleştirme öncesi ve zihinsel durumların keskinliği puanlarından zihinselleştirme öncesi puanı çocuğun güçlük puanını anlamlı bir şekilde yordamaktadır [$F(4,220)= 35,303, p<,001$]. Üçüncü adımda zihinselleştirme puanlarının dahil edilmesiyle açıklanan toplam varyans %39'a yükselmektedir. Dördüncü adımda analize olumlu ve olumsuz ebeveynlik puanları dahil edildiğinde olumsuz ebeveynlik puanının çocuğun güçlük puanını anlamlı bir şekilde yordadığı [$F(6,218)= 26,670, p<,001$] ve toplam varyansın %42'ye yükseldiği görülmektedir. Sonuç olarak, çocukluk çağı travmatik yaşantıları, duygu düzenlemede güçlükler, zihinselleştirme öncesi puanları ile olumsuz ebeveynlik puanlarının varyansın %42'sini açıkladığı görülmektedir.

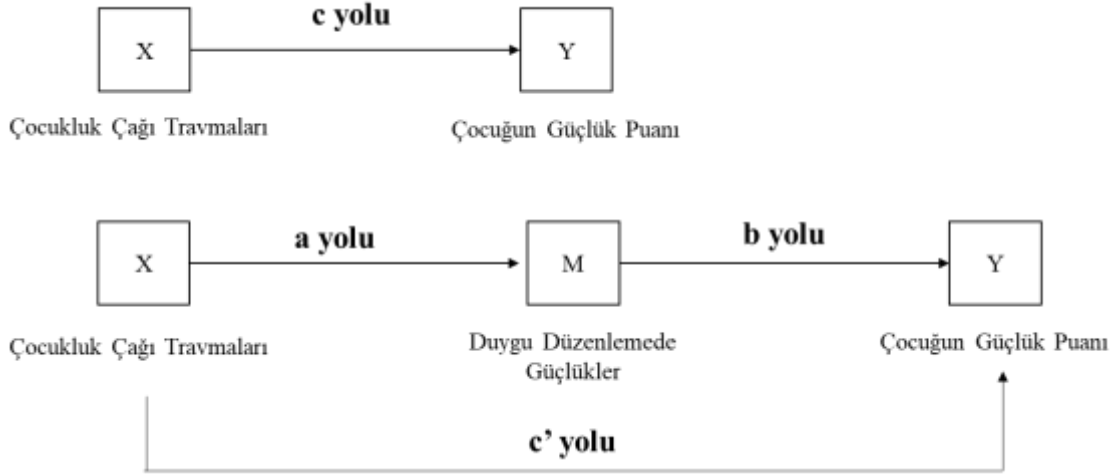
Tablo 13. Çocuğun güçlük seviyesini yordayan değişkenlerin hiyerarşik regresyon analizi sonuçları

Yordayıcı Değişken	F	B	Std.β	t	R ²	R ² Değişimi
Birinci Adım	5,356*				0,02	0,02
ÇÇTÖ		0,06	0,15	2,314*		
İkinci Adım	27,684***				0,20	0,18
ÇÇTÖ		0,01	0,34	0,54		
DDGÖ		0,10	0,44	6,99***		
Üçüncü Adım	35,303***				0,39	0,19
ÇÇTÖ		0,01	0,01	0,24		
DDGÖ		0,05	0,22	3,62***		
EİDİÖ (ZÖ)		2,38	0,49	8,22***		
EİDİÖ (ZK)		0,70	0,01	1,81		
Dördüncü Adım	26,670***				0,42	0,03
ÇÇTÖ		0,00	0,01	0,14		
DDGÖ		0,03	0,15	2,27*		
EİDİÖ (ZÖ)		1,92	0,40	6,02***		
EİDİÖ (ZK)		0,80	0,11	2,10*		
ÇESDÖ (Olumlu)		-0,03	-0,03	-0,56		
ÇESDÖ (Olumsuz)		0,12	0,22	3,34***		

* Not: * p < ,05, ** p < ,01, *** p < ,001. ÇÇTÖ= Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği, DDGÖ= Duygu Düzenlemede Güçlükler Ölçeği, EİDİÖ (ZÖ) = Ebeveyn İçsel Düşünme İşlevselliği Ölçeği / Zihinselleştirme Öncesi Alt Boyutu, EİDİÖ (ZK) = Ebeveyn İçsel Düşünme İşlevselliği Ölçeği / Zihinsel Durumların Keskinliği Alt Boyutu, ÇESDÖ = Çok Boyutlu Ebeveynlik Stilleri Değerlendirme Ölçeği / Kapsamlı Olumlu Ebeveynlik ve Kapsamlı Olumsuz Ebeveynlik Alt Boyutları

4.6. Çocukluk Çağı Travmaları ile Çocuğun Güçlük Puanı Arasında Duygu Düzenleme Güçlüklerinin, Zihinselleştirme Öncesi Düzeyinin ve Olumsuz Ebeveynlik Uygulamalarının Aracı Rolünün İncelenmesi: Aracılık Analizleri

Çocukluk çağı travmalarının kuşaklararası döngüsünün anlaşılmasında ebeveynin çocukluk çağı travmatik yaşantılarının çocuğun güçlük puanı ile ilişkisinde duygu düzenleme güçlüklerinin, ebeveynin zihinselleştirme öncesi düzeyinin ve ebeveynin olumsuz ebeveynlik uygulamalarının aracı rolünün araştırılması için aracılık analizi (mediation) yapılmıştır. Modellerin daha iyi anlaşılması için modeldeki yollar duygu düzenleme güçlükleri örneği üzerinden Şekil 2’de verilmiştir.

Şekil 2. Aracılık modellerindeki yollar.

4.6.1. Çocukluk Çağı Travmaları ile Çocuğun Güçlük Puanı Arasında Duygu Düzenleme Güçlüklerinin Aracı Rolü

Çocukluk çağı travmalarının çocuğun güçlük puanı ile ilişkisinde duygu düzenleme güçlüklerinin aracı rolüne ilişkin model Şekil 3'te verilmiştir.

a yolu: Aracılık analizinin sonuçlarına göre çocukluk çağı travmaları duygu düzenleme güçlüklerini anlamlı bir şekilde yordamaktadır ($b=0,46$, $t=4,25$ $p<,001$). Çocukluk çağı travmaları duygu düzenleme güçlüklerindeki varyansın %0,1'ini açıklamaktadır ($R^2 = 0,075$).

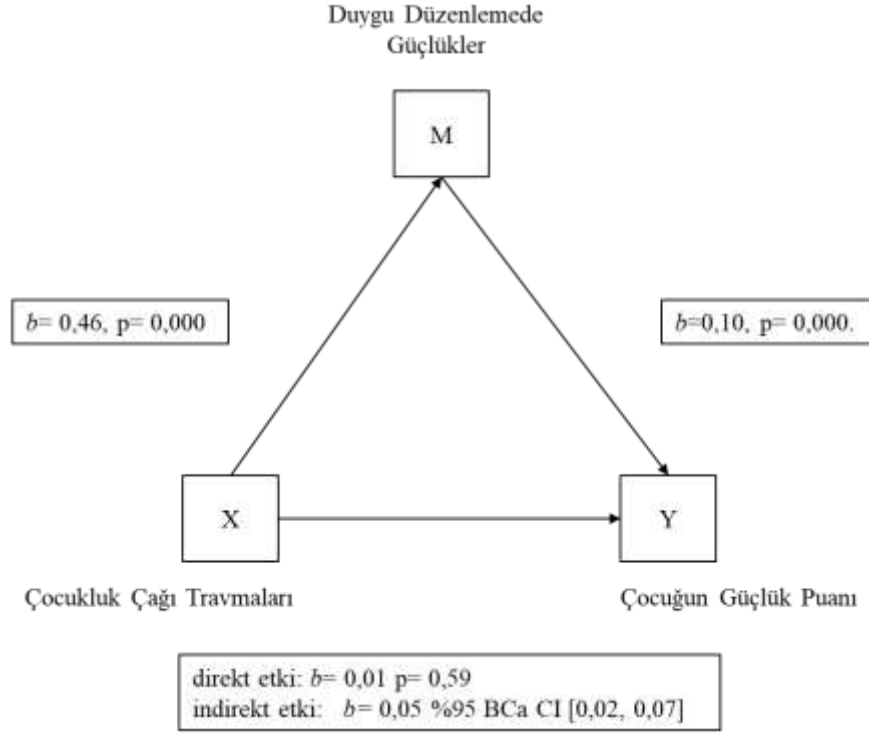
c' yolu (direkt etki): Çocukluk çağı travmaları çocuğun güçlük puanını anlamlı bir şekilde yordamamaktadır ($b=0,01$, $t=0,54$ $p=0,59$).

b yolu: Duygu düzenlemede güçlükler çocuğun güçlük puanını anlamlı bir şekilde yordamaktadır ($b=0,10$, $t=6,99$ $p<,001$). R^2 değerine bakıldığında duygu düzenleme güçlüklerinin çocuğun güçlük puanındaki varyansın %20'sini açıkladığı sonucuna ulaşılmaktadır.

Total etki: Duygu düzenleme güçlükleri modelde olmadığına çocukluk çağı travmaları çocuğun güçlük puanını anlamlı bir şekilde yordamaktadır ($b=0,06$, $t=2,31$ $p<,05$).

İndirekt etki: Çocukluk çağı travmaları ile çocuğun güçlük puanı arasındaki ilişkide duygu düzenleme güçlükleri aracı rol oynamaktadır ($b= 0,05$ %95 BCa CI [0,02, 0,07]).

Tam standardize indirekt etkiye bakıldığında ($b= 0,12$ %95 BCa CI [0,03, 053] duygu düzenleme güçlüklerinin bu ilişkide tam aracı rol oynadığını söylemek mümkündür.

Şekil 3. Çocukluk çağı travmaları ile çocuğun güçlük puanı arasında duygu düzenleme güçlüklerinin aracı rolü.

4.6.2.Çocukluk Çağı Travmaları ile Çocuğun Güçlük Puanı Arasında Ebeveynin Zihinselleştirme Öncesi Düzeyinin Aracı Rolü

Çocukluk çağı travmaları ile çocuğun güçlük puanı arasında ebeveynin zihinselleştirme öncesi düzeyinin aracı rolüne ilişkin model Şekil 4'te verilmiştir.

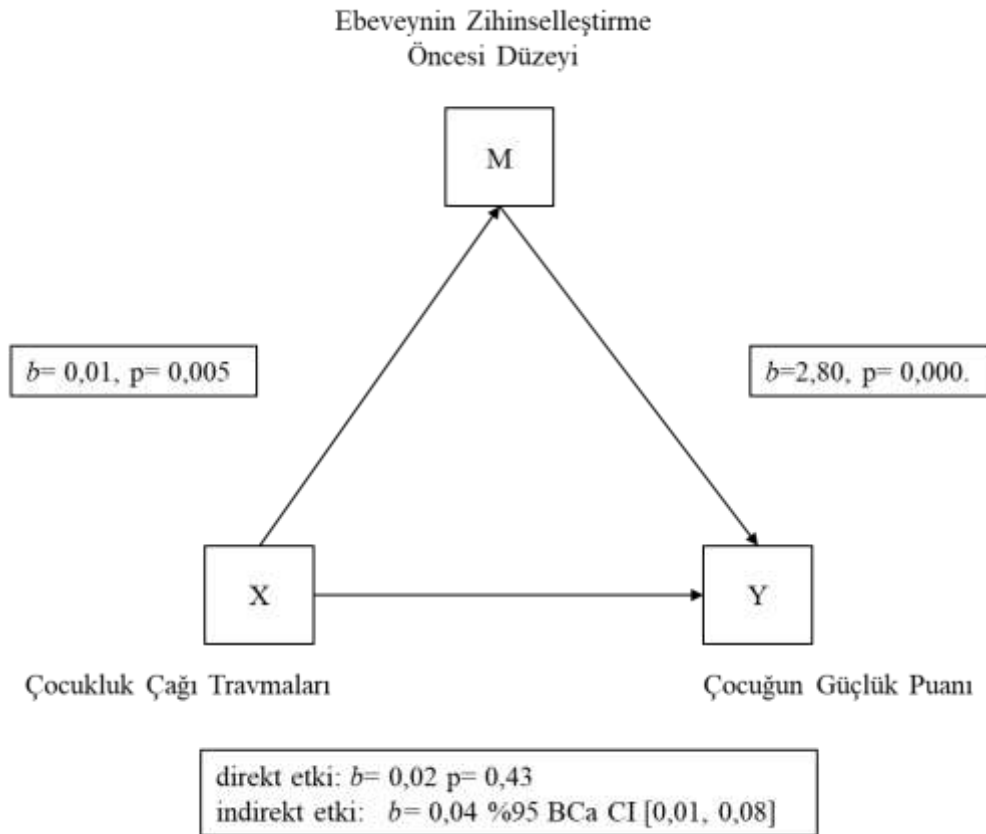
a yolu: Aracılık analizinin sonuçlarına göre çocukluk çağı travmaları zihinselleştirme öncesi düzeyini anlamlı bir şekilde yordamaktadır ($b=0,02, t=2,87, p<,01$). Çocukluk çağı travmaları zihinselleştirme öncesi düzeyindeki varyansın %0,04'ünü açıklamaktadır ($R^2 = 0,035$).

c' yolu (direkt etki): Çocukluk çağı travmaları çocuğun güçlük puanını anlamlı bir şekilde yordamamaktadır ($b=0,02, t=0,80, p=0,43$).

b yolu: Ebeveynin zihinselleştirme öncesi düzeyi çocuğun güçlük puanını anlamlı bir şekilde yordamaktadır ($b=2,80$, $t=10,48$ $p<,001$). R^2 değerine bakıldığında ebeveynin zihinselleştirme öncesi düzeyinin çocuğun güçlük puanındaki varyansın %35'ini açıkladığı sonucuna ulaşılmaktadır.

Total etki: Ebeveynin zihinselleştirme öncesi düzeyi modelde olmadığında çocukluk çağı travmaları çocuğun güçlük puanını anlamlı bir şekilde yordamaktadır ($b=0,06$, $t=2,31$ $p<,05$).

İndirekt etki: Çocukluk çağı travmaları ile çocuğun güçlük puanı arasındaki ilişkide ebeveynin zihinselleştirme öncesi düzeyi aracı rol oynamaktadır ($b= 0,04$ %95 BCa CI [0,01, 0,08]). Tam standardize indirekt etkiye bakıldığında ($b= 0,11$ %95 BCa CI [0,03, 0,20]) ebeveynin zihinselleştirme öncesi düzeyinin bu ilişkide tam aracı rol oynadığını söylemek mümkündür.

Şekil 4. Çocukluk çağı travmalar ile çocuğun güçlük puanı arasında ebeveynin zihinselleştirme öncesi düzeyinin aracı rolü.

4.6.3. Çocukluk Çağı Travmaları ile Çocuğun Güçlük Puanı Arasında Olumsuz Ebeveynlik Uygulamalarının Aracı Rolü

Çocukluk çağı travmalarının çocuğun güçlük puanı ile ilişkisinde olumsuz ebeveynlik uygulamalarının aracı rolüne ilişkin model Şekil 5'te verilmiştir.

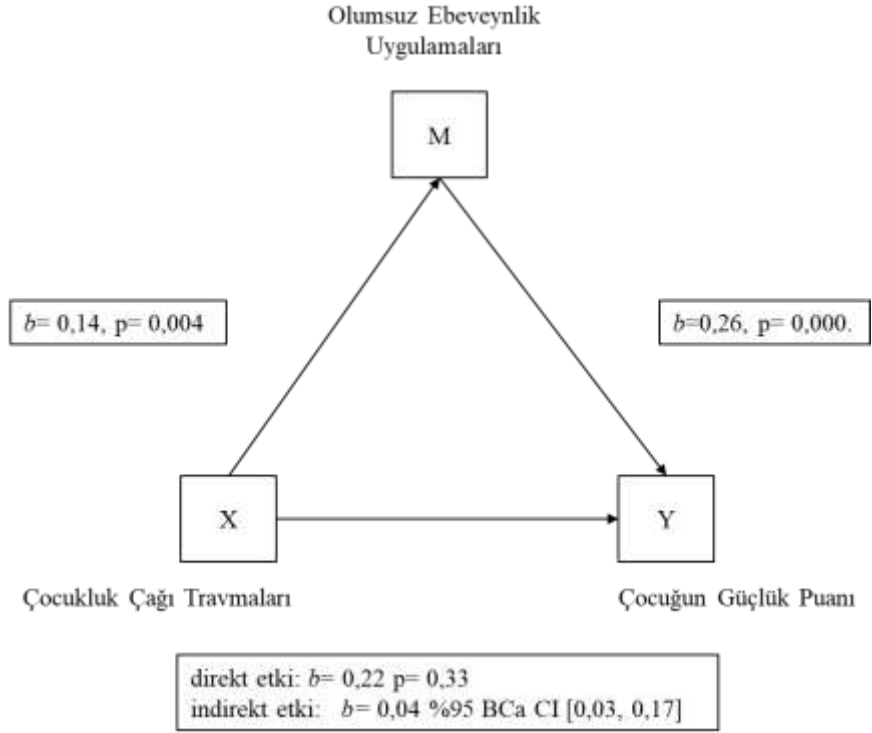
a yolu: Çocukluk çağı travmaları olumsuz ebeveynlik uygulamalarını anlamlı bir şekilde yordamaktadır ($b=0,14$, $t=2,93$ $p<,01$). Çocukluk çağı travmaları olumsuz ebeveynlik uygulamalarındaki varyansın %0,04'ünü açıklamaktadır ($R^2 = 0,037$).

c' yolu (direkt etki): Çocukluk çağı travmaları çocuğun güçlük puanını anlamlı bir şekilde yordamamaktadır ($b=0,02$, $t=0,96$ $p=0,33$).

b yolu: Olumsuz ebeveynlik uygulamaları çocuğun güçlük puanını anlamlı bir şekilde yordamaktadır ($b=0,26$, $t=8,57$ $p<,001$). R^2 değerine bakıldığında olumsuz ebeveynlik uygulamalarının çocuğun güçlük puanındaki varyansın %27'sini açıkladığı sonucuna ulaşılmaktadır.

Total etki: Olumsuz ebeveynlik uygulamaları modelde olmadığında çocukluk çağı travmaları çocuğun güçlük puanını anlamlı bir şekilde yordamaktadır ($b=0,06$, $t=2,31$ $p<,05$).

İndirekt etki: Çocukluk çağı travmaları ile çocuğun güçlük puanı arasındaki ilişkide olumsuz ebeveynlik uygulamaları aracı rol oynamaktadır ($b= 0,04$ %95 BCa CI [0,01, 0,07]). Tam standardize indirekt etkiye bakıldığında ($b= 0,10$ %95 BCa CI [0,03, 0,17]) olumsuz ebeveynlik uygulamalarının bu ilişkide tam aracı rol oynadığını söylemek mümkündür.

Şekil 5. Çocukluk çağı travmaları ile çocuğun güçlük puanı arasında olumsuz ebeveynlik uygulamalarının aracı rolü.

5. TARTIŞMA

Bu çalışma ile çocukluk çağı travma yaşantılarının kuşaklararası döngüsünün duygu düzenleme güçlükleri, ebeveynin zihinselleştirmesi, ebeveynlik stilleri ve çocuk davranışı (dikkat eksikliği ve hiperaktivite, davranış sorunları, duygusal sorunlar ve akran sorunları ve sosyal davranış) açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda ebeveynin çocukluk çağı travmatik yaşantıları ile çocuğun yaşadığı güçlükler (dikkat eksikliği ve hiperaktivite, davranış sorunları, duygusal sorunlar ve akran sorunları) arasındaki ilişkide duygu düzenleme güçlükleri, zihinselleştirme kavramları ve olumlu ve olumsuz ebeveynlik uygulamalarının rolü incelenmiştir. Analizlerin sonuçları alanyazındaki diğer araştırmalar ışığında aşağıdaki başlıklar altında tartışılacaktır.

5.1. Değişkenlerin Korelasyon Analizi Sonuçlarının Tartışılması

Araştırmanın sonuçları çocukluk çağı travmatik yaşantıları, duygu düzenleme güçlükleri, zihinselleştirme, ebeveynlik stilleri ve çocuğun güçlük puanının birbiriyle anlamlı bir ilişki içinde olduğunu göstermektedir. Araştırmanın bulgularına göre çocukluk çağı travmatik yaşantıları duygu düzenlemede güçlükler ile pozitif yönde, zihinselleştirme öncesi düzeyi ile pozitif yönde, zihinsel durumların keskinliği ile negatif yönde, olumsuz ebeveynlik stili ile pozitif yönde, çocuğun güçlük puanı ile pozitif yönde anlamlı ilişkiye sahiptir. Çocukluk çağı travmatik yaşantıları ile olumlu ebeveynlik stili arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Buna göre çocukluk çağı travmatik yaşantıları arttıkça duygu düzenlemede güçlükler, zihinselleştirme sürecinde işlevsizlik ve olumsuz ebeveynlik uygulamaları artmakta ve ebeveynin zihinsel durumların opaklığını tanıma yeteneği olan zihinsel durumların keskinliği azalmaktadır. Bulgular alanyazın ile desteklenmektedir (Briggs ve diğerleri, 2014; Burns ve diğerleri., 2010; Greene, Haisley, Wallace ve Ford, 2020; Wang, 2022).

Analiz sonuçlarına göre, duygu düzenlemede güçlükler zihinselleştirme boyutlarından zihinselleştirme öncesi düzeyi ile pozitif yönde, ebeveynlik stillerinden olumlu ebeveynlik puanı ile negatif yönde, olumsuz ebeveynlik puanı ile pozitif yönde, çocuğun güçlük puanı

ile pozitif yönde anlamlı bir ilişkiye sahiptir. Duygu düzenlemede güçlükler ile zihinsel durumların keskinliği arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Başka bir deyişle, duygu düzenlemede güçlükler arttıkça zihinselleştirme sürecinde işlevsizlikler, olumsuz ebeveynlik uygulamaları ve çocuğun yaşadığı güçlükler artmakta, olumlu ebeveynlik uygulamaları ise azalmaktadır. Bulgular alanyazın ile tutarlıdır (Buckholdt, Parr ve Jobe-Shields, 2014; Rutherford ve diğerleri, 2015; Schultheis ve diğerleri, 2019).

Zihinselleştirme öncesi puanı ile olumsuz ebeveynlik puanı arasında pozitif yönde, zihinselleştirme öncesi puanı ile olumlu ebeveynlik arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Zihinsel durumların keskinliği ile ebeveynlik stillerinden yalnızca olumlu ebeveynlik stili ile pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Zihinselleştirme öncesi puanı ile çocuğun güçlük puanı arasında pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki bulunurken, zihinsel durumların keskinliği ile çocuğun güçlük puanı arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Başka bir deyişle ebeveynin zihinselleştirme işlevsizliği arttıkça olumlu ebeveynlik uygulamaları azalmakta ve olumsuz ebeveynlik uygulamaları artmaktadır. Bulgular alanyazındaki diğer çalışmaların bulguları tarafından desteklenmektedir (Camoirano, 2017; Smaling ve diğerleri, 2016).

Ebeveynlik stilleri ile çocuğun güçlük puanı açısından bulgulara bakıldığında, olumsuz ebeveynlik puanı çocuğun güçlük puanı ile pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki, olumlu ebeveynlik puanı çocuğun güçlük puanı ile negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki göstermiştir. Bulgular alanyazındaki çalışmalar ile tutarlıdır (Hunt, 2013; Jabeen, 2013; Sangawi, Adams ve Reissland, 2015). Bulguların arasındaki ilişkilere dair detaylı tartışmaya regresyon ve aracılık analizi kısmında yer verilmiştir.

5.2. Değişkenlerin Sosyodemografik Özellikler Açısından Farklaşmasına Dair Sonuçların Tartışılması

Araştırmanın değişkenlerinin cinsiyet, eğitim düzeyi, sosyoekonomik düzey ve tedavi gerektiren bir ruhsal sorun olup olmaması açısından farklılaşıp farklılaşmadığının tespit edilmesi için MANOVA analizleri yürütülmüştür.

Analizler sonucunda, eğitim düzeyi açısından duygu düzenlemede güçlükler, zihinselleştirme öncesi, olumlu ve olumsuz ebeveynlik değişkenlerinin farklılaştığı bulunmuştur. Genel olarak daha düşük eğitim düzeyi grubundakiler (ilkokul, ortaokul ve

lise) daha yüksek düzeydeki eğitim grubundakilere (ön lisans / lisans, yüksek lisans ve doktora) göre ortalama olarak daha yüksek düzeyde duygu düzenlemede güçlükler, zihinselleştirme problemleri, olumsuz ebeveynlik uygulamaları ve daha az olumlu ebeveynlik uygulamaları bildirmişlerdir. Bulgular alanyazın tarafından desteklenmektedir (Churchill ve Clarke, 2010; Davis-Kean ve Sexton, 2013; Dermott ve Pomati, 2016).

Sosyoekonomik düzey açısından çocukluk çağı travmatik yaşantıları, duygu düzenlemede güçlükler, zihinselleştirme öncesi düzeyi ve olumlu ebeveynlik uygulamaları değişkenlerinin farklılaştığı bulunmuştur. Geliri giderine göre daha az olan kişiler, geliri giderine eşit ya da geliri giderinden fazla olan kişilere göre çocukluk çağı travmatik yaşantıları, duygu düzenlemede güçlükler ve zihinselleştirme öncesi ölçümlerinde daha yüksek puanlar; olumlu ebeveynlik uygulamalarına ilişkin ölçümlerde daha düşük puanlar almışlardır. Başka bir deyişle, düşük sosyoekonomik düzeydeki kişilerin çocukluk çağı travmatik yaşantılarının diğer düzeylere göre daha fazla olduğu, duygu düzenlemede daha çok güçlük yaşadıkları, zihinselleştirme sürecinde zorlandıkları ve olumlu ebeveynlik uygulamalarına daha az başvurdukları görülmektedir. Bulgular alanyazın tarafından desteklenmektedir. Yoksulluğun çocuğun gelişimi açısından önemli bir risk faktörü olduğu bilinmektedir, kaynaklara ulaşmakta güçlük çocuğun hem fiziksel hem de psikolojik gelişimini olumsuz yönde etkilemektedir (Chaudry ve Wimer, 2016; Hopkins ve Sriprakash, 2016). Sosyoekonomik düzeyin çocukluk çağı travma yaşantısı için bir risk faktörü olduğu alanyazındaki çalışmalar ile ortaya konulmuştur (Sidebotham ve Heron, 2006). Çocukluk çağı travmatik yaşantılarının orta yetişkinlik döneminde düşük gelir ile ilişkili olduğunu gösteren araştırmalar mevcuttur (Jaffee ve diğerleri, 2018; Zheng, Fang, Shangguan ve Fang, 2021). Yapılan bir araştırma çocukken düşük gelire sahip bir aile ortamında olan yetişkinlerin beynin duygu düzenleme ile de ilişkili olan ventrolateral ve dorsolateral prefrontal korteks bölgesinin aktivitesinde azalma ve amigdala aktivasyonunu bastırmada güçlük çektiklerini ortaya koymuştur (P. Kim ve diğerleri, 2013). Zihinselleştirme becerisi açısından bakıldığında, yapılan bir araştırmada zihinselleştirmede güçlükler yaşayan kişilerin daha düşük iş bulma becerisine sahip oldukları bulunmuştur (Bly, Wright ve Tuber, 2012). Kişilerin çocukluk döneminde düşük gelire sahip olmaları zihinselleştirme becerilerinin gelişmesi açısından risk faktörü olabileceği gibi, yetişkinlikte de zihinselleştirme güçlükleri iş bulmalarını zorlaştırıyor gibi görünmektedir. Araştırmamızda, düşük sosyoekonomik düzeydeki kişilerin daha az olumlu ebeveynlik uygulamaları bildirdiği görülmektedir; yoksulluk stresi altında olan ebeveynlerin daha çok ihmal ve

istismar davranışı sergilediklerine yönelik bulgular mevcuttur (Briere ve Jordan, 2009; Cooper, 2021; Coulton, Crampton, Irwin, Spilsbury ve Korbin, 2007).

Tedavi gerektiren bir ruhsal sorun olup olmaması açısından çocukluk çağı travmatik yaşantıları ve duygu düzenlemede güçlükler değişkenlerinin farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Tedavi gerektiren ruhsal soruna sahip olanlar olmayanlara göre çocukluk çağı travmatik yaşantıları ve duygu düzenlemede güçlükler açısından anlamlı şekilde daha yüksek puanlar almışlardır. Bulgular alanyazın tarafından desteklenmektedir, çocukluk çağı travmatik yaşantıları ve duygu düzenlemede güçlükler sıklıkla çeşitli psikopatolojilerle ele alınan ve psikopatolojiler için risk faktörü olduğu bilinen kavramlardır (Alpay, Aydın ve Bellur, 2017; Cole ve Hall, 2008; Kong ve Bernstein, 2009; McLaughlin ve diğerleri, 2011).

Analizler, araştırmanın değişkenlerinin medeni durum açısından farklılaşmadığını ve cinsiyet açısından sadece olumlu ebeveynlik değişkeninin farklılaştığını göstermektedir.

Cinsiyet açısından bulgular incelenirken, cinsiyetlerin dengeli bir şekilde dağılmaması (%90 kadın, %10 erkek) göz önünde bulundurulmalıdır. Alanyazındaki çalışmalar ihmal ve istismar türüne göre cinsiyetler açısından farklılaşma olsa da (araştırmalar cinsel istismarın kızlarda erkek çocuklarına göre 2 ile 3 kat daha fazla yaygın olduğunu göstermektedir) travmatik deneyime sahip olma, yaygınlık ve psikolojik sağlığa etkileri açısından fark olmadığını göstermektedir (Gallo, Munhoz, Loret de Mola ve Murray, 2018; Gwadz, Nish, Leonard ve Strauss, 2007). Araştırmanın bulgularının toplam travma puanı üzerinden olduğu göz önünde bulundurulduğunda sonuçlar alanyazın ile tutarlıdır. Duygu düzenlemede güçlükler açısından alanyazın cinsiyet farklılıklarına işaret etmektedir (Bender, Reinholdt-Dunne, Esbjörn ve Pons, 2012; McRae, Ochsner, Mauss, Gabrieli ve Gross, 2008). Araştırmamızın bulgularının desteklenmemesi cinsiyet dağılımı ile ilgili olabileceği düşünülmüştür. Zihinselleştirme açısından alanyazındaki bulgular çelişkilidir, bazı çalışmalarda anneler babalara göre daha iyi zihinselleştirme becerilerine işaret eden puanlar alırken, bazı çalışmalarda fark bulunmamıştır (Pajulove diğerleri, 2018; Ruiz, Witting, Ahnert ve Piskernik, 2020). Ebeveynlik uygulamalarında ebeveynin cinsiyetini ele alan çalışmalar kısıtlıdır. İlgili araştırmalar ebeveynlik uygulamaları açısından cinsiyetlerin farklılaştığını göstermektedir. Ulaşılan kısıtlı sayıdaki çalışmaların (Dalton, Frick-Horbury, ve Kitzmann, 2006; Stephens, 2009) bulguları çocukların anne- babalarını değerlendirmelerinden oluşurken, çalışmamızda öz- bildirim anketi aracılığıyla ebeveynler kendilerini değerlendirmişlerdir. Bireylerin kendi ebeveynlik stillerini değerlendirirken yanlı olabileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Bulgular annelerin çocukları ile daha fazla

vakit geçirdiklerini, babaların çocuklarla ilişkilerinde daha çok oyun arkadaşı olduklarını ve çocuklarına karşı duygularını daha az ifade ettiklerini göstermektedir. Araştırmamızın bulguları olumlu ebeveynlik açısından cinsiyetlerin farklılaştığını, olumsuz ebeveynlik açısından farklılaşmadığını göstermektedir. Bulgular alanyazındaki çalışmalar ile kısmen tutarlıdır. Bulguların çelişkili kalan kısmının bu alandaki bulguları karşılaştırmak için kısıtlı sayıda çalışma olması, ölçmedeki farklılıklar, ebeveynlik ve cinsiyet rolleri kavramlarının kültürden etkilenen kavramlar olması ve ülkemizde bu bağlamda çalışmaya ulaşılmaması ve çalışmamızdaki cinsiyet dağılımının dengesiz olması ile ilişkili olabileceği düşünülmüştür.

Medeni durum açısından, çocukluk çağı travmaları ele alındığında çalışmalar çocukluk çağı travma yaşantılarına sahip olan kişilerin boşanma açısından risk altında olabileceğini göstermektedir (Whisman, 2006). Örneklemin medeni durum (%95 evli, %3 bekar %2 dul) hem de çocukluk çağı travma açısından dağılımının (%37 çocukluk çağı travması olan %67 çocukluk çağı travması olmayan) bu çelişkili durumla ilişkili olabileceği düşünülmüştür. Duygu düzenleme güçlüklerinin medeni duruma göre farklılaşmaması alanyazındaki benzer çalışmalar ile tutarlıdır (Min, Yu, Lee, ve Chae, 2013). Zihinselleştirme açısından medeni durum bağlamında bulguların karşılaştırılabileceği çalışmaya ulaşılamamıştır. Ebeveynlik stilleri açısından bulgular alanyazın ile tutarlıdır, ebeveynlik stilleri medeni durum açısından farklılaşmamaktadır (Ashiono ve Mwoma, 2015; Gutman ve Garland, 2009)

5.3. Değişkenlerin İhmal ve İstismar Türüne Göre Farklılaşmasına Dair Sonuçların Tartışılması

Araştırmanın değişkenlerinin ihmal ve istismar geçmişine, ihmal ve istismarın alt türlerine ve birden fazla sayıda istismara maruz kalmaya (çoklu travma) göre farklılaşp farklılaşmadığını tespit etmek amacıyla MANOVA analizleri yapılmıştır. Analiz sonuçları, çocukluk çağı travma geçmişi olan ve olmayanların duygu düzenlemede güçlükler, zihinselleştirme öncesi ve zihinsel durumların keskinliği puanları, olumlu ve olumsuz ebeveynlik puanları açısından farklılaştığını, çocuğun güçlük puanı açısından farklılaşmadığını göstermektedir. Bulgular, çocukluk çağı travmatik yaşantısı olanların olmayanlara göre duygu düzenleme ve zihinselleştirme süreçlerinde daha fazla güçlük çektiğini, ebeveynlik açısından ise daha az olumlu ebeveynlik uygulamalarına ve daha fazla

olumsuz ebeveynlik uygulamalarına başvurduğunu göstermektedir. Bulgular alanyazın tarafından desteklenmektedir (Briggs ve diğeri, 2014; Burns ve diğeri., 2010; Greene, Haisley, Wallace ve Ford, 2020; Wang, 2022).

Duygusal olarak ihmal edilen ve edilmeyenler tüm değişkenler açısından farklılaşmıştır. Bulgular duygusal olarak ihmal edilen kişilerin edilmeyen kişilere göre daha fazla duygu düzenlemede ve zihinselleştirmede güçlük bildirdiklerini, daha az olumlu ebeveynlik ve daha fazla olumsuz ebeveynlik uygulamalarına başvurduklarını göstermektedir. Ek olarak, ebeveynin duygusal olarak ihmal edilip edilmemesi çocuğun yaşadığı güçlükler açısından da fark yaratıyor gibi görünmektedir, başka bir deyişle duygusal olarak ihmal edilen ebeveynlerin çocukları dikkat eksikliği ve aşırı hareketlilik, davranışsal ve duygusal sorunlar ve akran sorunları gibi alanlarda daha fazla güçlük çekmektedir. Fiziksel olarak istismar edilip edilmeme durumunda da duygusal ihmalle benzer sonuçlara ulaşılmış; gruplar tüm değişkenler açısından birbirinden farklılaşmıştır. Bulgular alanyazın tarafından desteklenmektedir (Chamberlain ve diğeri, 2019; Evinç, 2018; Edwards ve diğeri, 2017; Messman-Moore ve Bhuptani, 2017).

Fiziksel ihmal edilen ve edilmeyenler duygu düzenlemede güçlükler ve olumlu ebeveynlik değişkenleri açısından birbirinden farklılaşmaktadır. Fiziksel olarak ihmal edilenler daha fazla duygu düzenlemede güçlükler ve daha az olumlu ebeveynlik uygulamaları bildirmişlerdir. Bulgular alanyazın ile tutarlıdır (J. Kim, 2009; Norman ve diğeri, 2012)

Cinsel istismar edilen ve edilmeyenler duygu düzenlemede güçlükler açısından birbirinden farklılaşmaktadır. Cinsel istismarın yıkıcı etkilerine ilişkin alanyazındaki araştırmalar göz önünde bulundurulduğunda cinsel istismarın tüm değişkenler içinde sadece duygu düzenleme açısından farklılaşması dikkat çekicidir. Bu durumun travma sonrası büyüme ile ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Cinsel istismara maruz kalmanın negatif çıktıları (duygusal ve bilişsel gelişim süreçlerini olumsuz yönde etkilemesi, TSSB başta olmak üzere birçok psikiyatrik rahatsızlık için risk faktörü olması gibi) birçok araştırmanın bulguları ile desteklense de cinsel istismara uğrayan her bireyin bu negatif çıktıları deneyimlememesi ve aksine travmadan iyileşme sürecinden büyüyerek çıkması araştırmaların odak noktasını oluşturmaya başlamıştır (McElheran ve diğeri, 2012). Tedeschi ve Calhoun (2004) travma sonrası büyüme ile ilgili psikolojik sağlamlık, yeni yaşam olanaklarının keşfi, daha anlamlı kişilerarası ilişkiler kurmak ve maneviyatın

gelişmesi şeklinde alanlar tanımlamışlardır. Tüm bu alanlarda gelişmelerin koruyucu faktör olarak rol oynayabileceği düşünülmüştür.

Duygusal istismar edilen ve edilmeyenler duygu düzenlemede güçlükler, zihinsel durumların keskinliği, olumsuz ebeveynlik puanı ve çocuğun güçlük puanı açısından birbirinden farklılaşmaktadır. Duygusal olarak istismar edilenlerin edilmeyenlere göre daha fazla duygu düzenlemede güçlükler yaşadığı, zihinselleştirme sürecinde daha keskin yargılara sahip olup müdahaleci bir tutum içinde oldukları, daha fazla olumsuz ebeveynlik uygulamalarına sahip olduklarını söylemek mümkündür. Tüm bunlara ek olarak, ebeveynin duygusal olarak istismar edilip edilmemesi çocuğun güçlük puanını farklılaştırmaktadır, başka bir deyişle duygusal olarak istismar edilen ebeveynlerin çocukları daha fazla güçlük yaşıyor gibi görünmektedir. Bulgular alanyazın tarafından desteklenmektedir (Christ ve diğerleri, 2019; Yates, 2007).

Son olarak birden çok istismar türüne maruz kalanlar ve kalmayanlar duygu düzenlemede güçlükler, zihinsel durumların keskinliği ve olumlu ve olumsuz ebeveynlik puanları açısından birbirinden farklılaşmaktadır. Birden fazla istismar türüne maruz kalanların kalmayanlara göre daha fazla duygu düzenlemede güçlükler, zihinselleştirme sürecinde daha müdahaleci bir tutum, daha fazla olumsuz ebeveynlik uygulamaları ve daha az olumlu ebeveynlik uygulamaları bildirdiği görülmektedir. Araştırmamızın bulguları ilgili alanyazındaki çalışmaları destekler niteliktedir. Birden çok istismar türüne maruz kalma, başka bir deyişle çoklu travma yaşantısına sahip olmanın travmanın yıkıcı etkilerini arttıran bir risk faktörü olduğu birçok araştırmada bulunmuştur (Briere, Kaltman ve Green, 2008; Huang, Schwandt, Ramchandani, George ve Heilig, 2012; Suliman ve diğerleri, 2009).

Çocukluk çağı travmatik yaşantısına maruz kalmanın yanı sıra hangi tür travmaya maruz kalındığı da kişinin hangi yönlerden etkileneceğini belirliyor gibi gözükmektedir. Örneğin, duygusal ihmale ve fiziksel istismara uğramak tüm değişkenlerde olumsuz yönde bir farklılaşmaya yol açarken, cinsel istismara ilişkin gruplar sadece duygu düzenleme güçlükleri açısından farklılaşmaktadır. Kuşaklararası döngü açısından ise duygusal ihmal, fiziksel istismar ve duygusal istismar alt türleri çocuğun güçlüğü açısından fark yaratıyor gibi görünmektedir.

5.4. Çocuğun Güçlük Seviyesini Yordayan Değişkenlerin Belirlenmesi: Regresyon Analizi Sonuçlarının Tartışılması

Çocuğun güçlük seviyesini yordayan değişkenlerin belirlenmesi için yapılan hiyerarşik regresyon analizi sonuçlarına göre, çocukluk çağı travmatik yaşantıları, duygu düzenlemede güçlükler, zihinselleştirme öncesi puanları, zihinsel durumların keskinliği ve olumlu ve olumsuz ebeveynlik puanları çocuğun güçlük seviyesindeki varyansın %42'sini açıklamaktadır.

Regresyon analizinin ilk adımına bakıldığında, çocukluk çağı travma yaşantıları çocuğun güçlük puanını anlamlı bir şekilde yordamaktadır. İlgili alanyazın incelendiğinde ebeveynin bağlanma tarzı, duygu düzenleme güçlükleri ve ebeveynlik stili gibi birçok değişken çocuğun yaşadığı güçlükler ile ele alınmıştır ancak ebeveynin çocukluk çağı travma yaşantılarını ele alınan kısıtlı sayıda araştırmaya ulaşılmıştır. Araştırmaların bulguları bu çalışma kapsamında elde edilen bulgular ile tutarlıdır (Briggs ve diğerleri, 2014; Sauvé ve diğerleri, 2022; Stepleton ve diğerleri, 2018; Wang, 2022). Araştırmalar çocuklukta ihmal ve istismara uğrayan ebeveynlerin çocuklarının çeşitli içselleştirme ve dışsallaştırma bozuklukları için risk altında olduğunu göstermektedir. Çocukluk çağı travma yaşantılarının çocuğun güçlük puanını anlamlı bir şekilde yordamasına rağmen varyansın %0,2 gibi düşük bir yüzdesini açıklaması dikkat çekicidir. Araştırmanın temel sorularından biri olan ebeveynin kendi çocukluk çağı travmalarını bir sonraki kuşakta çocuğun güçlüğü olarak ortaya çıkıp çıkmayacağı sorusu açısından, ebeveynin travma yaşantısının tek başına bir döngüyü sürdürmeye yeterli olmadığı düşünülmüştür. Travmanın kuşaklararası döngüsünde rol oynayan birtakım koruyucu faktörlerin bir sonraki kuşağa aktarımı engelleyebileceği düşünülmüştür. Bu döngüde rol oynayabileceği düşünülen değişkenlerle aracılık analizi yürütülmüştür, analizin sonuçları ilgili kısımda detaylı bir şekilde tartışılmıştır.

Analizin ikinci aşamasında duygu düzenlemede güçlükler değişkeni dahil edilmiştir. Duygu düzenlemede güçlükler puanının çocuğun güçlük puanını anlamlı bir şekilde yordadığı ve duygu düzenleme güçlüklerinin dahil edilmesiyle çocuğun güçlük puanındaki varyansın %20'sinin açıklandığı görülmüştür. Korelasyon analizi sonuçlarına da bakıldığında, duygu düzenlemede güçlükler ile çocuğun güçlük puanı arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki görülmektedir. Başka bir deyişle, duygu düzenlemede güçlük

yaşayan ebeveynlerin çocukları duygu düzenlemede güçlük yaşamayan ebeveynlerin çocuklarına göre daha yüksek düzeyde dikkat eksikliği ve aşırı hareketlilik, davranış sorunları, duygusal sorunlar, ve akran sorunları yaşıyor gibi görünmektedir. Bulgular alanyazındaki diğer araştırmaların sonuçları ile tutarlıdır (Buckholdt ve diğerleri, 2014; Carrère ve Bowie, 2012; Han ve diğerleri, 2016; Han ve Shaffer, 2013; Oddo ve diğerleri, 2020; Sarıtaş ve Gençöz, 2011). Araştırmaların bulguları ebeveynlerin duygu düzenlemede güçlükleri ile çocuklarının içselleştirme ve dışsallaştırma sorunları arasındaki pozitif yönde ilişkiye işaret etmektedir. Ebeveynin duygu düzenleme gücü ile çocuğun yaşadığı sorunlar arasındaki ilişkiye çocuğun duygu düzenleme becerilerine sıklıkla atıfta bulunmaktadır. Duygu düzenleme güçlüklerinin çeşitli psikopatolojilerle ilişkisi birçok araştırma bulgusu tarafından gösterilmiştir (Cole ve Hall, 2008; Keenan, 2000; McLaughlin ve diğerleri, 2011). Ebeveynin duygu düzenleme stratejilerini sosyal öğrenme yoluyla öğrenen çocukların duygu düzenlemede işlevsel olmayan stratejilere başvurmaları olasıdır. İşlevsel olmayan duygu düzenleme stratejileri (örneğin, saldırganlık, duyguların tanıma ve ifade etmekte zorluk gibi) birçok içselleştirme ve dışsallaştırma sorununun belirtilerini oluşturmaktadır.

Duygu düzenlemede güçlüklerin dahil edilmesiyle varyansın %0,2'den %20'ye yükselmesi kritik bir bulgudur. Ebeveynlerin çocukluk çağı travmatik yaşantılarına nazaran duygu düzenlemede yaşadıkları güçlüklerin çocuğun yaşadığı güçlükleri daha iyi yordadığı görülmektedir. Araştırmamızın korelasyon analizi sonuçlarına göre çocukluk çağı travmatik yaşantıları ile duygu düzenlemede güçlükler pozitif yönde anlamlı düzeyde bir ilişkiye sahiptir, bulgular alanyazın ile tutarlıdır (Burns ve diğerleri, 2010; Dereboy, Demirkapi, Şakiroğlu ve Öztürk, 2018; Lavi ve diğerleri, 2019; Messman-Moore ve Bhuptani, 2017; Weiss, Tull, Lavender ve Gratz, 2013). Duygu düzenleme becerilerinin yaşamın oldukça erken dönemlerinde şekillendiği göz önünde bulundurulursa, bu dönemlerde ebeveynin ve uyarıların yokluğu başka bir deyişle çocuğun ihmal edilmesi ve fiziksel, cinsel ya da duygusal istismar gibi başa çıkması güç duygular ortaya çıkaran travmatik yaşantıların çocuğun işlevsel duygu düzenleme becerileri ve stratejileri geliştirmesine engel olabileceği düşünülmüştür. Çocukluk çağı travma yaşantılarının tek başına çocuğun güçlük puanını düşük düzeyde açıklaması ancak duygu düzenlemede güçlüklerin dahil edilmesiyle açıklanan varyansın artması, kuşaklararası aktarım sürecinin anlaşılması açısından kritik bir bulgudur. Çocukluk çağı travma yaşantısı olan yetişkinlerden duygu düzenlemede daha çok güçlük deneyimleyen yetişkinlerin deneyimlemeyen yetişkinlere göre travmayı bir sonraki

kuşağa aktarma riskleri daha yüksek gibi görünmektedir. Ebeveynin duygu düzenleme becerisi koruyucu bir faktör olarak rol oynuyor gibi görünmektedir.

Regresyon analizinin üçüncü aşamasına zihinselleştirme değişkenine ait olan zihinselleştirme öncesi ve zihinsel durumların keskinliği puanları dahil edilmiştir. Zihinselleştirme öncesi ve zihinsel durumların keskinliği puanlarından zihinselleştirme öncesi puanı çocuğun güçlük puanını anlamlı bir şekilde yordamaktadır, zihinselleştirme puanlarının dahil edilmesiyle açıklanan toplam varyans %39'a yükselmektedir. Araştırmanın korelasyon analizi sonuçlarına bakıldığında da regresyon analizine benzer şekilde, zihinsel durumların keskinliği ile çocuğun güçlük puanı arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır, zihinselleştirme öncesi puanı ile çocuğun güçlük puanı arasında pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Zihinselleştirme öncesi kavramı ile ebeveynlerin bebeklerinin zihinsel durumlarına karşı duyarsızlığı, bebeklerinin zihinsel durumlarını tanımlamada güçlükleri ya da zihinsel durumlarına yönelik kötü niyetli atıfları kastedilmektedir (Fonagy ve diğerleri, 1991). Yani ebeveynin zihinselleştirmede yaşadığı güçlük arttıkça çocuklarının davranışsal, duygusal ve sosyal alanda yaşadığı güçlük artmaktadır. Bulgular alanyazındaki araştırmaların sonuçları ile tutarlıdır (Camoirano, 2017; Esbjörn ve diğerleri, 2013; Stacks ve diğerleri, 2014). Toplamda 47 çalışmanın dahil edildiği bir derleme çalışmasının sonuçlarına göre, düşük düzeyde zihinselleştirme kapasitesine sahip ebeveynlerin çocukları duygu düzenlemede güçlükler, içselleştirme ve dışsallaştırma sorunları yaşıyor olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Camoirano, 2017). Zihinselleştirmede güçlük yaşayan ebeveynlerin daha sık olarak çocuklarıyla duygusal iletişimi bozmaya meyilli oldukları, bebeklerinin korku ve sıkıntılarını düzenlemede güçlük çektikleri ve bu nedenle onlara bir güvenlik hissi sağlayamadıkları bu ilişkiyi açıklayan varsayımlardan biridir. Zihinselleştirme sürecinde sıkıntı yaşayan ebeveynlerin çocuklarının acı verici duygusal deneyimlerini tolere edemedikleri ve anlamlandıramadıkları ve bu nedenle çocuklarının sıkıntılarını düzenlemelerine yardımcı olamadıkları düşünülmektedir (Grienberger ve diğerleri, 2005).

Ebeveynin zihinselleştirme kapasitesinin çocukluk çağı travmalarından etkilendiği düşünülmektedir. Araştırmanın bulguları ebeveynin çocukluk çağı travmatik yaşantılarıyla zihinselleştirme öncesi düzeyi arasında pozitif yönde ve zihinsel durumların keskinliği ile negatif yönde anlamlı ilişki olduğuna işaret etmektedir. Alanyazında ebeveynin zihinselleştirmesi ve çocukluk çağı travmatik yaşantıları arasındaki ilişkiyi ele alan kısıtlı sayıda çalışmaya ulaşılmıştır (Wang, 2022). Ulaşılan çalışmanın bulguları çalışmamızın

bulguları ile tutarlılık göstermektedir, ebeveynin çocukluk çağı travmatik yaşantıları ile zihinselleştirme öncesi düzeyi pozitif yönde ilişkilidir. Zihinselleştirme çocuğun ihtiyaç ve isteklerini anlamada önemli bir beceridir, zihinselleştirme öncesi düzeyi zihinselleştirme becerisinde işlevsizliğe işaret eder. Başka bir deyişle, çocukluk çağı travmatik yaşantısına sahip olan ebeveynler zihinselleştirme sürecinde zorluk yaşamaktadır. Wang'ın (2022) araştırmasında zihinsel durumların keskinliği ile anlamlı bir ilişki bulunmamışken, çalışmamızda negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişkiye ulaşılmıştır. Her iki çalışmada da kullanılan ölçüm aracı aynıdır, ilgili ölçüm aracının zihinsel durumların keskinliği alt puanından hem düşük hem de yüksek puan almak işlevsel olmayan bir zihinselleştirme becerisine işaret etmektedir. Yani ebeveynin düşük düzeyde keskin zihinselleştirme yapması da yüksek düzeyde keskin zihinselleştirme yapması da sağlıklı bir zihinselleşmeye işaret etmemektedir. Yazar bulgularının bu açıdan dikkatli bir şekilde okunmasını önermektedir (Wang, 2022). Bulguların çelişmesinin ölçüm aracındaki bu kısıtlılıktan kaynaklanabileceği düşünülmüştür. Kısıtlı sayıda bulgu olması ve bulguların çelişmesi alanyazında bu bağlamda daha çok araştırmaya ihtiyaç duyulduğuna işaret etmektedir.

Zihinselleştirme kapasitesi de duygu düzenlemede güçlükler gibi yaklaşık %20'lik bir varyans artışına neden olmuştur. Korelasyon analizi sonuçlarına da bakıldığında duygu düzenlemede güçlükler zihinselleştirme öncesi düzeyi ile pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişkiye sahiptir. Bununla birlikte duygu düzenlemede güçlükler zihinselleştirme boyutlarından zihinsel durumların keskinliği ile anlamlı bir ilişkiye sahip değildir. Schultheis ve arkadaşlarının (2019) yaptıkları araştırmanın bulguları çalışmamız ile tutarlıdır, ilgili alt boyutlarda benzer sonuçlara ulaşmışlardır. Araştırmalar duygu düzenleme stratejilerinden bastırma mekanizmasını kullanan ebeveynlerin zihinselleştirme becerisinde güçlük çekebileceklerine dikkat çekmektedir (Edwards ve diğerleri, 2017; Schultheis ve diğerleri, 2019). Bastırma stratejisinin, ebeveynin kendi duygularını bastırmasının yanı sıra çocuğun zihinsel durumuna karşı duyarsız olması ve onun zihinsel durumunu tanımlamada güçlük çekmesi, yani başka bir deyişle zihinselleştirme öncesi düzeyinin yüksek olmasıyla ilişkili olabileceği düşünülmüştür. Analiz sonuçlarına bakıldığında zihinselleştirme kapasitesinin duygu düzenlemede güçlükler gibi çocukluk çağı travma yaşantılarının aktarımında aracı bir rol oynayabileceği düşünülmüştür.

Regresyon analizine dördüncü adımda olumlu ve olumsuz ebeveynlik puanları dahil edildiğinde olumsuz ebeveynlik puanının çocuğun güçlük puanını anlamlı bir şekilde yordadığı ve toplam varyansın %42'ye yükseldiği görülmektedir.

Ebeveynlik stilleri ile çocuğun güçlük puanı açısından korelasyon bulgularına bakıldığında, olumsuz ebeveynlik puanı ile çocuğun güçlük puanı arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki, olumlu ebeveynlik puanı ile çocuğun güçlük puanı arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Başka bir deyişle, ebeveynin olumsuz ebeveynlik uygulamaları arttıkça çocuğun çeşitli alanlarda yaşadığı güçlük artmakta, olumlu ebeveynlik uygulamaları arttıkça çocuğun güçlük puanı azalmaktadır. Bulgular alanyazındaki çalışmaların sonuçları ile tutarlıdır (Hunt, 2013; Jabeen, 2013; Mak, Yin, Li, Cheung ve Oon, 2020; Pinquart ve Kauser, 2018). 12 farklı ülkeden araştırmaların dahil edildiği bir derleme çalışmasının sonuçları ebeveynlik stillerinin çocuğun davranış problemlerine etki ettiğini göstermektedir (Sangawi ve diğerleri, 2015). Fiziksel disiplin, sert ebeveynlik uygulamaları, agresif iletişim gibi olumsuz ebeveynlik uygulamaları çocuğun davranış problemlerini arttırıyor gibi görünmektedir. Başka bir çalışmada otoriter ebeveynlik uygulamalarının çocuğun dikkat eksikliği ve hiperaktivite belirtilerini arttırdığı bulunmuştur (Hunt, 2013). Çocuğun dünyaya geldiği ilk yıllarda bakım vereni / ebeveyni ile kurduğu ilişkinin hayatının tüm gelişimsel dönemlerine etki ettiği uzun zamandır bilinen bir durumdur. Bu ilişkilene sürecindeki olumsuz uygulamalar çocuğun davranışsal, duygusal ve sosyal alandaki gelişimine olumsuz yönde etki etmektedir.

Olumlu ve olumsuz ebeveynlik stillerinin analize dahil edilmesiyle çocuğun güçlük puanını açıklayan varyansta %39'dan %42'ye yaklaşık %3'lük bir artış olmuştur. Varyanstaki artışın görece küçük olmasında ebeveynlik stilleri ile duygu düzenlemede güçlükler ve zihinselleştirme kapasitesinin ilişkisinin etkili olduğu düşünülmüştür.

Duygu düzenlemede güçlükler ile ebeveynlik stillerinden olumlu ebeveynlik puanı arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki, olumsuz ebeveynlik puanı ile pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Alanyazındaki çalışmalar ebeveynlik stillerinin çocuğun duygu düzenleme güçlükleri ile ilişkisini sıklıkla ele almış, ebeveynin duygu düzenleme becerileri ile ebeveynlik stilleri arasındaki ilişkiye odaklanan kısıtlı sayıda çalışmaya ulaşılmıştır (B. R. Kim, Teti ve Cole, 2012; Rutherford ve diğerleri, 2015; Shaw ve Starr, 2019). Bulgular alanyazındaki sonuçlar ile tutarlıdır. Ebeveynin duygu düzenleme güçlükleri tutarsız ve sert disiplin gibi davranışları içeren otoriter ebeveynlik tarzı (Shaw ve Starr, 2019) ile ilişkili bulunmuştur. Yapılan bir araştırmanın sonuçları

duygu düzenlemede güçlük çeken annelerin çocukları ile olan ilişkilerinde duygusal olarak daha az erişebilir oldukları ve çocuklarını yatıştırma ve sakinleştirmede güçlük çektiklerini göstermektedir (B. R. Kim ve diğerleri, 2012). Kendi duygularını düzenlemede yaşadıkları güçlüklerin çocuklarının duygularını fark etme ve tanıma sürecinde zorluk yaşatabileceği düşünülmüştür. Duygu düzenlerken çeşitli işlevsel olmayan başa çıkma stratejileri de olumsuz ebeveynlik uygulamalarını yanında getirebilir, örneğin, öfke duygusunu düzenlemek için kavga eden bir ebeveynin çocuğa karşı sert, eleştirel tutumu olumsuz ebeveynlik uygulamasına bir örnek olarak verilebilir.

Zihinselleştirme ile ebeveynlik stilleri açısından bulgulara bakıldığında zihinselleştirme öncesi puanı ile olumsuz ebeveynlik puanı arasında pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki, zihinselleştirme öncesi puanı ile olumlu ebeveynlik puanı arasında negatif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bulgular alanyazındaki araştırmalar ile tutarlıdır (Camoirano, 2017; Ensink, Normandin, Plamondon, Berthelot ve Fonagy, 2016; Smaling ve diğerleri, 2016). Zihinselleştirme çocuğun ihtiyaç ve isteklerini anlamada önemli bir beceridir, zihinselleştirme öncesi düzeyi zihinselleştirme becerisinde işlevsizliğe işaret eder. Çocuğun duygu, düşünce, ihtiyaç ve isteklerini anlamada güçlük çeken ebeveynlerin bu ihtiyaç ve istekleri karşılamada yetersiz kalabileceği, bazı durumlarda bu yetersizliğin ihmale kadar varabileceği düşünülmektedir (Byrne ve diğerleri, 2019). Çocuğun ihtiyaçlarının görülmemesi de olumsuz ebeveynlik uygulamaları kapsamında ele alınabilir. Zihinselleştirme alt boyutlarından zihinsel durumların keskinliği ile ebeveynlik stillerinden yalnızca olumlu ebeveynlik stili arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Zihinsel durumların keskinliği kavramı ile ebeveynin çocuğun ne düşündüğü, ne hissettiği, davranışlarının nedenini kesin olarak bilmesi kastedilmektedir. Bu alt puan zihinselleştirme kapasitesinde işlevsizliğe işaret etmektedir. Olumlu ebeveynlik puanı ile pozitif yönde ilişkili olması dikkat çekicidir. Araştırmanın bulgularının öz bildirim ölçeklerine dayanıyor olması bu yönde bir ilişkinin çıkmasında rol oynuyor olabilir. Çocuklarının zihinsel durumlarını kesin olarak bildiğini düşünen ebeveynler olumlu ebeveynlik uygulamaları ile ilgili sorularda da çocukların ihtiyaçlarına tam yanıt verdikleri şeklinde kendilerini ifade etmiş olabileceği düşünülmüştür.

Kişinin çocukluk çağı travmalarının da ebeveynlik stillerini etkilediği bilinmektedir. Araştırmamızın bulgularına göre, çocukluk çağı travmatik yaşantıları olumsuz ebeveynlik stili ile pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişkiye sahipken, olumlu ebeveynlik stili ile arasında anlamlı bir ilişki yoktur. Bulgular alanyazın ile tutarlıdır (Alexander ve diğerleri,

2000; Chamberlain ve diğeri, 2019; Greene ve diğeri, 2020; Montgomery ve diğeri, 2019). Olumsuz ebeveynlik uygulamaları ile çocukluk çağı travma yaşantılarının anlamlı ilişkisi çalışmanın temel amaçlarından biri olan çocukluk çağı travmalarının kuşaklararası aktarımının anlaşılması açısından kritik bir bulgudur. Araştırmalar ebeveynin çocukluk çağı travmaları ile ebeveynlik stili arasındaki ilişkiyi açıklarken bağlanma kuramına, sosyal öğrenme ve aile sistemleri gibi birçok kurama atıfta bulunmaktadır (Chamberlain ve diğeri, 2019). Bağlanma kuramı açısından bakıldığında, çocukluğunda travmatik deneyim yaşayan ebeveynlerin işlevsel olmayan bağlanma stilleri geliştirdikleri ve kendi ebeveynlik deneyimlerinde çocukla olan ilişkilerinde işlevsel olmayan bağlanma stillerini sürdürdükleri ve bu durumun da olumsuz ebeveynlik stili içerisinde yer alan davranışlara yol açabileceği düşünülmektedir. Sosyal öğrenme kuramı bakış açısından ise kendi ebeveynlerinin travmatize edici ebeveynlik davranışlarını (ihmal ve istismar etmek) gören bireylerin ebeveynlik olarak bu stili model alma yoluyla öğrendiği ve kendi ebeveynlik stillerini bu şekilde geliştirdikleri düşünülmektedir. Çocukluk çağı travmatik yaşantıları ve olumlu ebeveynlik stili arasındaki ilişkiyi ele alan çalışmaların bulguları çelişkilidir. Kimi çalışmalar çocukluk çağı travmatik yaşantıları ile olumlu ebeveynlik uygulamaları arasında negatif yönde bir ilişki bulurken (Cohen, Hien, ve Batchelder, 2008; Seltmann ve Wright, 2013) kimi çalışmalarda böyle bir ilişkiye rastlanmamış ve çocukluk çağı travmatik yaşantısı olan ebeveynler travma yaşantısı olmayan ebeveynlerden olumlu ebeveynlik uygulamaları açısından farklılaşmamıştır (Ruscio, 2001; Testa, Hoffman ve Livingston, 2011). Araştırmacılar bulgulardaki bu çelişkili durumu örneklem farklılıklarına ve araştırmaların spesifik bir çocukluk çağı travma yaşantısına odaklanıp (örneğin, sadece cinsel istismar gibi) diğer ihmal ve istismar durumlarını kontrol etmemelerine bağlamaktadır (Greene ve diğeri, 2020).

Regresyon analizi bulguları göz önünde bulundurulduğunda çocukluk çağı travma yaşantılarının bir sonraki kuşaktaki görünümü olan çocuğun güçlük düzeyi ile ilişkisinde ebeveynin duygu düzenlemede güçlüklerinin, zihinselleştirme kapasitesinin ve olumsuz ebeveynlik uygulamalarının aracı rol oynayabileceği düşünülmüştür. Bu sebeple ilgili değişkenlerin aracı rol oynayıp oynamadığını tespit etmek için aracılık analizleri yürütülmüştür, sonuçlar bir sonraki kısımda tartışılmıştır.

5.5. Çocukluk Çağı Travmaları ile Çocuğun Güçlük Puanı Arasında Duygu Düzenleme Güçlüklerinin, Zihinselleştirme Öncesi Düzeyinin ve Olumsuz Ebeveynlik Uygulamalarının Aracı Rolünün İncelenmesi: Aracılık Analizlerinin Sonuçlarının Tartışılması

Çocukluk çağı travmalarının kuşaklararası döngüsünün anlaşılmasında ebeveynin çocukluk çağı travmatik yaşantılarının çocuğun güçlük puanı ile ilişkisinde duygu düzenleme güçlüklerinin, ebeveynin zihinselleştirme öncesi düzeyinin ve ebeveynin olumsuz ebeveynlik uygulamalarının aracı rolünün araştırılması için aracılık analizi (mediation) yapılmıştır. Aracılık analizi sonuçlarına göre, ebeveynin çocukluk çağı travma yaşantıları ile çocuklarının güçlük puanları ilişkisinde, duygu düzenlemede güçlükler, zihinselleştirme öncesi düzeyi ve olumsuz ebeveynlik uygulamaları tam aracı rol oynamaktadır. Aracılık analizinin bulguları alanyazında ulaşılan kısıtlı sayıda çalışmanın bulguları ile tutarlıdır (Wang, 2022).

Aracılık analizi sonuçlarında, ebeveynin çocukluk çağı travmatik yaşantılarının çocuğun güçlük puanını anlamlı düzeyde yordadığı ancak açıkladığı varyans oranının çok düşük olduğu dikkat çekmektedir. Bu sonuç, ebeveynin çocukluk çağı travmalarının tek başına bir sonraki kuşağın güçlüğünü açıklamada yetersiz kaldığını ve arada rol oynayan başka değişkenlerin olabileceğini göstermektedir. Araştırmamızın temel sorularından biri de ebeveynin duygu düzenlemede güçlükler, zihinselleştirme kapasitesinin ve olumsuz ebeveynlik uygulamalarının ilgili değişkenler olup olmadığıdır ve bulgular üç değişkenin de bu ilişkideki tam aracılık rolüne işaret etmektedir. Bireyin çocukluk çağı travmatik yaşantısına sahip olması tek başına travmanın aktarımını sağlamaya yeterli değil gibi görünmektedir. Başka bir deyişle, çocukluk çağı travmatik yaşantısına sahip bir ebeveyn duygu düzenlemede ve zihinselleştirmede güçlük yaşadığında, olumsuz ebeveynlik uygulamalarına başvurduğunda travmanın aktarımı riski artmaktadır.

Analiz sonuçları çocukluk çağı travma yaşantılarının bir sonraki kuşağa aktarılabilirdiğini ancak bu aktarımın şart olmadığını, duygu düzenleme becerileri, zihinselleştirme kapasitesi ve olumlu ebeveynlik uygulamaları gibi çeşitli koruyucu faktörlerin mevcut olduğunu göstermektedir. Sonuçlar travma döngüsünün kırılması açısından umut verici olduğu gibi ebeveynin çocukluk çağı travma yaşantılarının bir sonraki kuşağın güçlüğünü anlamlı bir şekilde yordasa da varyansın çok küçük bir kısmını (% 0,02)

açıklıyor olması döngü hakkında soru işaretlerini beraberinde getirmektedir. Çalışılan örneklem ve ülkemiz kapsamında yeterli çalışmanın bulunmaması göz önünde bulundurulduğunda döngünün varlığına ilişkin bulgular temkinli bir şekilde ele alınmalıdır. Ebeveynin duygu düzenleme becerileri ve zihinselleştirme kapasitesi geliştirildiğinde, olumlu ebeveynlik uygulamaları desteklendiğinde travmatik yaşantının bir sonraki kuşağa aktarımının sekteye uğrayacağı düşünülmüştür. Ebeveynlere yönelik koruyucu ve müdahale çalışmalarında ilgili değişkenler açısından ebeveyni destekleyici uygulamalara yer verilmesinin önemli olacağı sonucuna varılmıştır.

5.6. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma çocukluk çağı travma yaşantılarını ele alan kısıtlı sayıda çalışmalardan biri olması ve döngünün anlaşılmasına sağladığı katkılar açısından özgün bir çalışma olmasına karşın bazı sınırlılıkları içermektedir.

Araştırmanın en önemli sınırlılıklarından birisi verilerin öz bildirim envanterleriyle toplanmış olmasıdır. Travmatik yaşantıların utanç ve suçluluk gibi duyguları uyandırabileceği göz önünde bulundurulduğunda kişilerin bildirmesi güç durumlardır. Travmatik yaşantıların yanı sıra katılımcıların kendi ebeveynlik uygulamaları ve çocuklarının güçlük puanlarını değerlendirirken sosyal beğenirlik kaygısıyla yanlı cevaplar verebileceği düşünülmüştür. Öz bildirim envanterlerinde bildirim gücü ve yanlılık dışında en önemli sınırlılıklardan biri de soruların rastgele yanıtlanmasıdır. Araştırmamız kapsamında rastgele cevaplamaların tespit edilmesi amacıyla kontrol soruları kullanılmış ve rastgele cevaplar tespit edilerek ilgili veriler analizlere dahil edilmemiştir. Veri toplama aşaması pandemi döneminde gerçekleştirilmiş ve yaklaşık 4 ay sürmüştür. Bu süreçte pandeminin seyrinin değişmesinin, vakaların ve ölümlerin azalmasının sosyolojik bağlamda değişikliklere yol açabileceği düşünülmüştür, bu değişikliklerin sonuçlar üzerindeki olası etkileri bulguları yorumlarken göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

Kuşaklararası döngüyü araştıran bu çalışma kapsamında sadece bir kuşaktan veri toplanmıştır. Ebeveynlerin kendisini değerlendirmesi yerine çocukların ebeveynlerini değerlendirmesi ve çocukların güçlüklerinin araştırmacı tarafından objektif bir ölçüm amacıyla değerlendirilmesi daha sağlıklı sonuçlara ulaşılmasını sağlayacaktır. Ancak pandemi şartları sebebiyle veriler online olacak şekilde ve tek kuşaktan toplanabilmiştir.

Ayrıca araştırmaya dahil edilen ebeveynlerin çocuklarının geniş yaş aralığı (4-17) çocuklardan ebeveynlere dair veri toplanması açısından da sınırlılığa neden olmaktadır, gorece daha küçük yaştaki çocukların bir ölçüm aracı ile ebeveynlerini değerlendirmeleri okuma yazma bilmemeleri ve bilişsel açıdan gelişimleri düşünüldüğünde pek mümkün gibi görünmemektedir.

Çalışmanın veri toplama sürecinde kullanılan Ebeveyn İçsel Düşünme İşlevselliği lğinin ülkemizde geçerlik ve güvenirlik çalışmaları 12- 36 aylık çocukların anneleri gibi kısıtlı bir grupta yürütülmüştür (Karabulut ve diğerleri, 2016). Orijinal lği geliştiren yazarlar tarafından kullanımı nerilen Türkçe eviri versiyonu kullanılmıştır. lğin “zihinselleştirme öncesi” alt boyutu için çalışmamız kapsamında hesaplanan Cronbach alfa katsayısı 0,69 olarak hesaplanmıştır, değer kabul edilebilir 0,70 değeri ve üstü için sınırdadır (Cronbach, 1951). lğin kullanıldığı araştırmalarda benzer katsayılar hesaplanmış olması ve ilgili alt boyuta analizlerde yer verilmesi (Schultheis ve diğerleri, 2019) ve çalışmamız açısından sağlayacağı verilerin önemi göz önünde bulundurulduğunda ilgili alt boyutun analizlere dahil edilmesine karar verilmiştir. Ebeveyn İçsel Düşünme İşlevselliği lğinin “ilgi ve merak” alt boyutunun çalışmamız kapsamında hesaplanan Cronbach alfa katsayısının düşük olması nedeniyle “ilgi ve merak” alt boyutu analiz edilmemiştir. Zihinselleştirme sürecinin daha net anlaşılması açısından olumlu özelliklere işaret eden alt boyutun dahil edilmemesi önemli bir eksiklik oluşturmaktadır. Bulgular değerlendirilirken bu durumun göz önünde bulundurulması önerilmektedir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışma ile çocukluk çağı travma yaşantılarının kuşaklararası döngüsünün duygu düzenleme güçlükleri, ebeveynin zihinselleştirmesi, ebeveynlik stilleri ve çocuk davranışı açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç kapsamında ebeveynin çocukluk çağı travması ile çocuğun yaşadığı güçlükler (davranış ve duygusal sorunları, akran sorunları, aşırı hareketlilik ve dikkat eksikliği gibi) arasındaki ilişkide ebeveynin duygu düzenlemede güçlükleri, zihinselleştirme kapasitesi ve olumsuz ebeveynlik uygulamalarının aracı rolü araştırılmıştır. Ülkemizde travma yaşantılarının kuşaklararası döngüsünü inceleyen çalışmalara ulaşılsa da, çocukluk çağı travmalarının döngüsüne odaklanan ve bir sonraki kuşaktaki çıktılarını ele alan bir çalışmaya rastlanmamış olması araştırmanın alanyazına katkısı açısından önemlidir.

Korelasyon analizi sonuçları, çocukluk çağı travmatik yaşantıları, duygu düzenleme güçlükleri, zihinselleştirme, ebeveynlik stilleri ve çocuğun güçlük puanının birbiriyle anlamlı bir ilişki içinde olduğunu göstermektedir. Regresyon analizi, çocukluk çağı travmatik yaşantıları, duygu düzenlemede güçlükler, zihinselleştirme öncesi puanları, zihinsel durumların keskinliği ve olumlu ve olumsuz ebeveynlik puanları değişkenlerinin çocuğun güçlük seviyesindeki varyansın %42'sini açıkladığını göstermektedir. Aracılık analizi sonuçlarına göre, ebeveynin çocukluk çağı travma yaşantıları ile çocuklarının güçlük puanları ilişkisinde, duygu düzenlemede güçlükler, zihinselleştirme öncesi düzeyi ve olumsuz ebeveynlik uygulamaları tam aracı rol oynamaktadır.

Çocukluk çağı travmatik yaşantısı olan bireylerin duygu düzenleme ve zihinselleştirme süreçlerindeki güçlükler yaşadıkları ve travma yaşantısına sahip olmanın olumsuz ebeveynlik stiline sahip olmak açısından risk faktörü olduğu görülmektedir. Yapılan regresyon ve aracılık analizleri çocukluk çağı travmatik yaşantısına sahip olmanın tek başına kuşaklararası döngüyü sürdürmek için yeterli olmadığını göstermektedir, çocukluk çağı travmatik yaşantıları bir sonraki kuşaktaki çocuğun güçlüğüne çok az bir kısmını açıklamaktadır. Çocukluk çağı travmatik yaşantıları ile sonraki kuşağın güçlükleri arasındaki döngüde duygu düzenlemede ve zihinselleştirmede güçlükler yaşama ve olumsuz ebeveynlik uygulamaları sürdürücü gibi görünmektedir. Bulgular, travmanın kuşaklararası döngüsünün kırılması açısından umut vericidir. Başka bir deyişle, çocukluk çağı travma

yaşantılarına sahip bireyler duygu dzenleme, zihinselleştirme ve ebeveynlik uygulamaları açısından desteklendiğinde dngünün kırılabilceği dűřünülmektedir. Bu bağlamda, travma yaşantıları olan kişilerin sağaltım sűrecinde ilgili değişkenler açısından desteklenmesinin öneminin anlaşılması araştırmanın alandaki uygulamalara önemli katkılarından biridir.

Araştırmanın sınırlılıkları göz nűnde bulundurulduğunda gelecek araştırmalarda öz bildirim envanterlerinin dışında ya da ek olarak araştırmacının gözleminin, objektif değerlendirme araçlarının ve nitel veri toplama yollarına başvurulması önerilmektedir. Alanyazındaki diğer araştırmalarından farklı olarak kuşaklararası dngünün anneler dışında babalar űzerinden ele alınması da aktarımda cinsiyet farklılıklarının anlaşılması açısından önem taşımaktadır.

KAYNAKLAR

- Abravanel, B. T., & Sinha, R. (2015). Emotion dysregulation mediates the relationship between lifetime cumulative adversity and depressive symptomatology. *Journal of Psychiatric Research, 61*, 89–96. <https://doi.org/10.1016/j.jpsychires.2014.11.012>
- Achenbach, T. M., & Edelbrock, C. S. (1978). The classification of child psychopathology: A review and analysis of empirical efforts. *Psychological Bulletin, Vol. 85*, pp. 1275–1301. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.85.6.1275>
- Ainsworth, M. S. (1979). Infant-mother attachment. *American Psychologist, 34*(10), 932–937. <https://doi.org/10.1037//0003-066x.34.10.932>
- Aktaş, F. (2019). *Madde kullanım geçmişi olan erkeklerde emosyonel şemalar ve bilişsel duygu düzenleme stratejilerinin çocukluk çağı travmaları ile ilişkisi: Bir kontrollü çalışma*. Yüksek Lisans Tezi. Işık Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Alexander, P. C., Teti, L., & Anderson, C. L. (2000). Childhood sexual abuse history and role reversal in parenting. *Child Abuse and Neglect, 24*(6), 829–838. [https://doi.org/10.1016/S0145-2134\(00\)00142-3](https://doi.org/10.1016/S0145-2134(00)00142-3)
- Alpay, E. H., Aydın, A., & Bellur, Z. (2017). Çocukluk çağı travmalarının depresyon ve travma sonrası stres belirtileri ile ilişkisinde duygu düzenleme güçlüklerinin aracı rolü. *Klinik Psikiyatri Dergisi, 20*(3), 218–226. <https://doi.org/10.5505/kpd.2017.98852>
- American Psychiatric Association. (2013). *DSM 5 diagnostic and statistical manual of mental disorders*. Washington DC: American Psychiatric Publishing.
- Anthony, L. G., Anthony, B. J., Glanville, D. N., Naiman, D. Q., Waanders, C., & Shaffer, S. (2005). The relationships between parenting stress, parenting behaviour and preschoolers' social competence and behaviour problems in the classroom. *Infant and Child Development, 14*(6), 133–154. <https://doi.org/10.1002/icd>

- Arikan, G., & Kumru, A. (2021). Patterns of associations between maternal symptoms and child problem behaviors: The mediating role of mentalization, negative intentionality, and unsupportive emotion socialization. *Child Psychiatry and Human Development*, 52(4), 640–653. <https://doi.org/10.1007/s10578-020-01046-w>
- Ashiono, B. L., & Mwoma, T. B. (2015). Does Marital Status Influence the Parenting Styles Employed by Parents? *Journal of Education and Practice*, 6(10), 69–75.
- Bacon, H., & Richardson, S. (2001). Attachment theory and child abuse: An overview of the literature for practitioners. *Child Abuse Review*, 10(6), 377–397. <https://doi.org/10.1002/car.718>
- Bailey, H. N., DeOliveira, C. A., Wolfe, V. V., Evans, E. M., & Hartwick, C. (2012). The impact of childhood maltreatment history on parenting: A comparison of maltreatment types and assessment methods. *Child Abuse and Neglect*, 36(3), 236–246. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2011.11.005>
- Balcı, L. (2016). *Deprem Travmasının kuşaklar arası aktarımının ortaokul öğrencileri üzerinden incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Bandura, A. (1977). Social learning: Theory. In *Prentice-Hall : Englewood cliffs*.
- Bariola, E., Hughes, E. K., & Gullone, E. (2012). Relationships between parent and child emotion regulation strategy use: A brief report. *Journal of Child and Family Studies*, 21(3), 443–448.
- Bartlett, J. D., Kotake, C., Fauth, R., & Easterbrooks, M. A. (2017). Intergenerational transmission of child abuse and neglect: Do maltreatment type, perpetrator, and substantiation status matter? *Child Abuse and Neglect*, 63, 84–94. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2016.11.021>
- Baumrind, D. (1967). Child care practices anteceding three patterns of preschool behaviour. *Genetic Psychology Monographs*, 75(1), 43–88.
- Baumrind, D. (1971). Current patterns of parental authority. *Developmental Psychology*, 4(1 PART 2), 1–103. <https://doi.org/10.1037/h0030372>
- Baumrind, D. (1991). The influence of parenting style on adolescent competence and substance use. *The Journal of Early Adolescence*, 11(1), 56–95. <https://doi.org/10.1177/02724316911111004>

- Beckerman, M., van Berkel, S. R., Mesman, J., & Alink, L. R. A. (2017). The role of negative parental attributions in the associations between daily stressors, maltreatment history, and harsh and abusive discipline. *Child Abuse and Neglect*, *64*, 109–116. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2016.12.015>
- Belsky, J., Youngblade, L., & Pensky, E. (1989) Childrearing history, marital quality, and maternal affect: Intergenerational transmission in a low-risk sample. *Development and Psychopathology*, *1*(4), 291-304.
- Bender, P. K., Reinholdt-Dunne, M. L., Esbjørn, B. H., & Pons, F. (2012). Emotion dysregulation and anxiety in children and adolescents: Gender differences. *Personality and Individual Differences*, *53*(3), 284–288. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2012.03.027>
- Berliner, L. (2011). Child Sexual Abuse. In J. E. B. Myers (Ed.), *The APSAC Handbook on Child Maltreatment* (3rd ed., pp. 215–231). SAGE.
- Berthelot, N., Lemieux, R., Garon-Bissonnette, J., & Muzik, M. (2020). Prenatal attachment, parental confidence, and mental health in expecting parents: the role of childhood trauma. *Journal of Midwifery and Women's Health*, *65*(1), 85–95. <https://doi.org/10.1111/jmwh.13034>
- Berthelot, N., Lemieux, R., Garon-Bissonnette, J., Lacharité, C., & Muzik, M. (2019). The protective role of mentalizing: Reflective functioning as a mediator between child maltreatment, psychopathology and parental attitude in expecting parents. *Child Abuse and Neglect*, *95*(June). <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2019.104065>
- Berzenski, S. R. (2019). Distinct emotion regulation skills explain psychopathology and problems in social relationships following childhood emotional abuse and neglect. *Development and Psychopathology*, *31*(2), 483–496. <https://doi.org/10.1017/S0954579418000020>
- Berzenski, S. R., & Yates, T. M. (2010). A developmental process analysis of the contribution of childhood emotional abuse to relationship violence. *Journal of Aggression, Maltreatment and Trauma*, *19*(2), 180–203. <https://doi.org/10.1080/10926770903539474>

- Besharov, D. J. (1981). Toward better research on child abuse and neglect: Making definitional issues an explicit methodological concern. *Child Abuse and Neglect*, 5, 383–290.
- Beyazıt, U., & Bütün Ayhan, A.. (2019). An assessment of fathers' child abuse potential in terms of their history of being maltreated by their fathers. *Akdeniz İnsani Bilimler Dergisi*, 9(1), 49-56.
- Bly, E. M., Wright, A. J., & Tuber, S. B. (2012). Unemployed and poor in New York: The impact of mentalization and Axis II psychopathology on job outcome. *Bulletin of the Menninger Clinic*, 76(2), 101–129. <https://doi.org/10.1521/bumc.2012.76.2.101>
- Borelli, J. L., Hong, K., Rasmussen, H. F., & Smiley, P. A. (2017). Reflective functioning, physiological reactivity, and overcontrol in mothers: Links with school-aged children's reflective functioning. *Developmental Psychology*, 53(9), 1680–1693. <https://doi.org/10.1037/dev0000371>
- Bosquet Enlow, M., Englund, M. M., & Egeland, B. (2018). Maternal childhood maltreatment history and child mental health: Mechanisms in intergenerational effects. *Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology*, 47(sup1), S47–S62. <https://doi.org/10.1080/15374416.2016.1144189>
- Bridgett, D. J., Burt, N. M., Edwards, E. S., & Deater-deckard, K. (2015). Supplemental material for intergenerational transmission of self-regulation: A multidisciplinary review and integrative conceptual framework. *Psychological Bulletin*, 141(3), 602–654. <https://doi.org/10.1037/a0038662.supp>
- Briere, J., & Jordan, C. E. (2009). Childhood Maltreatment , Intervening Variables , and Adult Psychological Difficulties in Women: An overview. *Trauma, Violence & Abuse* 10(4), 375–388. <https://doi.org/10.1177/1524838009339757>
- Briere, J., Kaltman, S., & Green, B. L. (2008). Accumulated childhood trauma and symptom complexity. *Journal Of Traumatic Stress*, 21(2), 223–226. <https://doi.org/10.1002/jts>
- Briggs, R. D., Silver, E. J., Krug, L. M., Mason, Z. S., Schrag, R. D. A., Chinitz, S., & Racine, A. D. (2014). Healthy steps as a moderator: The impact of maternal trauma on child social-emotional development. *Clinical Practice in Pediatric Psychology*, 2(2), 166–175. <https://doi.org/10.1037/cpp0000060>

- Buchanan, A. (1998). Intergenerational Child Maltreatment. *International Handbook of Multigenerational Legacies of Trauma*, 535–552. https://doi.org/10.1007/978-1-4757-5567-1_32
- Buckholdt, K. E., Parra, G. R., & Jobe-Shields, L. (2014). Intergenerational transmission of emotion dysregulation through parental invalidation of emotions: Implications for adolescent internalizing and externalizing behaviors. *Journal of Child and Family Studies*, 23(2), 324–332. <https://doi.org/10.1007/s10826-013-9768-4>
- Burns, E. E., Jackson, J. L., & Harding, H. G. (2010). Child maltreatment, emotion regulation, and posttraumatic stress: The impact of emotional abuse. *Journal of Aggression, Maltreatment and Trauma*, 19(8), 801–819. <https://doi.org/10.1080/10926771.2010.522947>
- Byrne, G., Slead, M., Midgley, N., Fearon, P., Mein, C., Bateman, A., & Fonagy, P. (2019). Lighthouse Parenting Programme: Description and pilot evaluation of mentalization-based treatment to address child maltreatment. *Clinical Child Psychology and Psychiatry*, 24(4), 680–693. <https://doi.org/10.1177/1359104518807741>
- Camoirano, A. (2017). Mentalizing makes parenting work: A review about parental reflective functioning and clinical interventions to improve it. *Frontiers in Psychology*, 8(JAN), 1–12. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2017.00014>
- Carrère, S., & Bowie, B. H. (2012). Like Parent, like child: Parent and child emotion Dysregulation. *Archives of Psychiatric Nursing*, 26(3), e23–e30. <https://doi.org/10.1016/j.apnu.2011.12.008>
- Caspi, A., McCray, J., Moffitt, T. E., Mill, J., Martin, J., Craig, I. W., ... Poulton, R. (2002). Role of genotype in the cycle of violence in maltreated children. *Science*, 297(5582), 851–854. <https://doi.org/10.1126/science.1072290>
- Cassidy, J. (1994). Emotion regulation: Influences of attachment relationships. *Monographs of the society for research in child development*, 59(2-3), 228-249.
- Chamberlain, C., Gee, G., Harfield, S., Campbell, S., Brennan, S., Clark, Y., ... Dyal, D. (2019). Parenting after a history of childhood maltreatment: A scoping review and map of evidence in the perinatal period. *PLoS ONE*, 14(3), 1–41. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0213460>

- Chaudry, A., & Wimer, C. (2016). Poverty is not just an indicator: The relationship between income, poverty, and child well-being. *Academic Pediatrics, 16*(3), S23–S29. <https://doi.org/10.1016/j.acap.2015.12.010>
- Child Welfare Information Gateway. (2016). *Intergenerational Patterns of Child Maltreatment: What the Evidence Shows*. <https://www.childwelfare.gov/danalinmıstr>.
- Christ, C., De Waal, M. M., Dekker, J. J. M., van Kuijk, I., Van Schaik, D. J. F., Kikkert, M. J., ... Messman-Moore, T. L. (2019). Linking childhood emotional abuse and depressive symptoms: The role of emotion dysregulation and interpersonal problems. *PLoS ONE, 14*(2), 1–18. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0211882>
- Christoffersen, M. N., Armour, C., Lasgaard, M., Andersen, T. E., & Elklit, A. (2013). The prevalence of four types of childhood maltreatment in Denmark. *Clinical Practice & Epidemiology in Mental Health, 9*(1), 149–156. <https://doi.org/10.2174/1745017901309010149>
- Churchill, H., & Clarke, K. (2010). Investing in parenting education: A critical review of policy and provision in England. *Social Policy and Society, 9*(1), 39–53. <https://doi.org/10.1017/s1474746409990182>
- Claussen, A. H., & Crittenden, P. M. (1991). Physical and psychological maltreatment: Relations among types of maltreatment. *Child Abuse and Neglect, 15*(1–2), 5–18. [https://doi.org/10.1016/0145-2134\(91\)90085-R](https://doi.org/10.1016/0145-2134(91)90085-R)
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences* (2nd ed.). New York: Lawrence Erlbaum Associates.
- Cohen, L. R., Hien, D. A., & Batchelder, S. (2008). The impact of cumulative maternal trauma and diagnosis on parenting behavior. *Child Maltreatment, 13*(1), 27–38. <https://doi.org/10.1177/1077559507310045>
- Cole, P. M., & Hall, S. E. (2008). Emotion dysregulation as a risk factor for psychopathology. In T. P. Beauchaine & S. P. Hinshaw (Eds.), *Child and Adolescent Psychopathology*. John Wiley & Sons.

- Cooke, J. E., Racine, N., Plamondon, A., Tough, S., & Madigan, S. (2019). Maternal adverse childhood experiences, attachment style, and mental health: Pathways of transmission to child behavior problems. *Child Abuse and Neglect*, *93*, 27–37. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2019.04.011>
- Cooper, K. (2021). Are poor parents poor parents? The relationship between poverty and parenting among mothers in the UK. *Sociology*, *55*(2), 349–383. <https://doi.org/10.1177/0038038520939397>
- Coulton, C. J., Crampton, D. S., Irwin, M., Spilsbury, J. C., & Korbin, J. E. (2007). How neighborhoods influence child maltreatment : A review of the literature and alternative pathways. *Child Abuse and Neglect*. *31*, 1117–1142. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2007.03.023>
- Cronbach, L. J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. *Psychometrika*, *16*(3), 297–334. <https://doi.org/10.1007/BF02310555>
- Curran, E., Adamson, G., Rosato, M., De Cock, P., & Leavey, G. (2018). Profiles of childhood trauma and psychopathology: US National Epidemiologic Survey. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, *53*(11), 1207–1219. <https://doi.org/10.1007/s00127-018-1525-y>
- Cüre Acar, S. (2020). *Ebeveynlik tutumunun psikolojik belirtilere etkisinde zihinselleştirmenin, dayanıklılığın ve çocukluk çağı deneyimlerinin rolü: nesiller arası bir çalışma*. Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Davis-Kean, P. E., & Sexton, H. R. (2013). How does parents' education level influence parenting and children's achievement? *Parents' Education and Achievement*, *53*(9), 1689–1699.
- Dekel, R., & Goldblatt, H. (2008). Is There intergenerational transmission of trauma the case of combat veterans children. *American Journal of Orthopsychiatry*, *78*(3), 281–289.
- Dereboy, Ç., Demirkapı, E. Ş., Şakiroğlu, M., & Öztürk, C. Ş. (2018). Çocukluk çağı travmalarının, kimlik gelişimi, duygu düzenleme güçlüğü ve psikopatoloji ile ilişkisi. *Türk Psikiyatri Dergisi*, *29*(4), 147–156. <https://doi.org/10.5080/u20463>

- Dermott, E., & Pomati, M. (2016). 'Good' parenting practices: How important are poverty, education and time pressure? *Sociology*, *50*(1), 125–142. <https://doi.org/10.1177/0038038514560260>
- Dixon, L., Browne, K., & Hamilton-Giachritsis, C. (2005). Risk factors of parents abused as children: A mediational analysis of the intergenerational continuity of child maltreatment (Part I). *Journal of Child Psychology and Psychiatry and Allied Disciplines*, *46*(1), 47–57. <https://doi.org/10.1111/j.1469-7610.2004.00339.x>
- Dixon, L., Browne, K., & Hamilton-Giachritsis, C. (2009). Patterns of risk and protective factors in the intergenerational cycle of maltreatment. *Journal of Family Violence*, *24*(2), 111–122. <https://doi.org/10.1007/s10896-008-9215-2>
- Dodge, K. A. (1991). Emotion and social information processing. In J. Garber & K. A. Dodge (Eds.), *The Development of Emotion Regulation and Dysregulation*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Dollberg, D. G., Hanetz Gamliel, K., & Levy, S. (2021). Mediating and moderating links between coparenting, parental mentalization, parents' anxiety, and children's behavior problems. *Journal of Family Psychology*, *35*(3), 324–334. <https://doi.org/10.1037/fam0000728>
- Douglas, A. R. (2000). Reported anxieties concerning intimate parenting in women sexually abused as children. *Child Abuse and Neglect*, *24*(3), 425–434. [https://doi.org/10.1016/S0145-2134\(99\)00154-4](https://doi.org/10.1016/S0145-2134(99)00154-4)
- Duprey, E. B., Handley, E. D., Russotti, J., Manly, J. T., & Cicchetti, D. (2022). A longitudinal examination of child maltreatment dimensions, emotion regulation, and comorbid psychopathology. *Research on Child and Adolescent Psychopathology*, (0123456789). <https://doi.org/10.1007/s10802-022-00913-5>
- Easton, S. D., & Kong, J. (2017). Mental health indicators fifty years later: A population-based study of men with histories of child sexual abuse. *Child Abuse and Neglect*, *63*, 273–283. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2016.09.011>
- Edwards, E. S., Holzman, J. B., Burt, N. M., Rutherford, H. J. V., Mayes, L. C., & Bridgett, D. J. (2017). Maternal emotion regulation strategies, internalizing problems and infant negative affect. *Journal of Applied Developmental Psychology*, *48*, 59–68. <https://doi.org/10.1016/j.appdev.2016.12.001>

- Egeland, B. (2009). Taking stock: Childhood emotional maltreatment and developmental psychopathology. *Child Abuse and Neglect*, 33(1), 22–26. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2008.12.004>
- Egeland, B., Jacobvitz, D., & Sroufe, L. A. (1988). *Breaking the Cycle of Abuse*. 59(4), 1080–1088.
- Ekman, P., & Davidson, R. J. (Eds.). (1994). *The Nature of Emotion: Fundamental Questions*. Oxford University Press.
- Enav, Y., Erhard-Weiss, D., Kopelman, M., Samson, A. C., Mehta, S., Gross, J. J., & Hardan, A. Y. (2019). A non randomized mentalization intervention for parents of children with autism. *Autism Research*, 12(7), 1077–1086. <https://doi.org/10.1002/aur.2108>
- Ensink, K., Normandin, L., Plamondon, A., Berthelot, N., & Fonagy, P. (2016). Intergenerational pathways from reflective functioning to infant attachment through parenting. *Canadian Journal of Behavioural Science / Revue Canadienne Des Sciences Du Comportement*, 48(1), 9–18. <https://doi.org/10.1037/cbs0000030>
- Ertem, I. O., Leventhal, J. M., & Dobbs, S. (2000). Intergenerational continuity of child physical abuse: How good is the evidence? *Lancet*, 356(9232), 814–819. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(00\)02656-8](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(00)02656-8)
- Esbjørn, B. H., Pedersen, S. H., Daniel, S. I. F., Hald, H. H., Holm, J. M., & Steele, H. (2013). Anxiety levels in clinically referred children and their parents: Examining the unique influence of self-reported attachment styles and interview-based reflective functioning in mothers and fathers. *British Journal of Clinical Psychology*, 52(4), 394–407. <https://doi.org/10.1111/bjc.12024>
- Evinç, Ş. G. (2018). Risk etkenleri ve psikolojik sonuçları açısından çocuğun fiziksel istismarı. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 27(5), 365–369.
- Evinç, Ş. G., & Foto-Ozdemir, D. (2014). Risk and consequences of child abuse in attention deficit hyperactivity disorder. *Psikiyatride Guncel Yaklasimler - Current Approaches in Psychiatry*, 7(2), 1. <https://doi.org/10.5455/cap.20140724030523>
- Field, A. (2013). *Discovering Statistics Using IBM SPSS Statistics* (4th ed.). London: SAGE Publications.

- Fonagy, P., & Bateman, A. (2019). *Handbook of Mentalizing in Mental Health Practice, 2nd Ed.* America Psychiatry Pub Inc.
- Fonagy, P., & Bateman, A. W. (2016). Adversity, attachment, and mentalizing. *Comprehensive Psychiatry*, *64*, 59–66. <https://doi.org/10.1016/j.comppsy.2015.11.006>
- Fonagy, P., & Luyten, P. (2009). A developmental, mentalization-based approach to the understanding and treatment of borderline personality disorder. *Development and Psychopathology*, *21*(4), 1355–1381. <https://doi.org/10.1017/S0954579409990198>
- Fonagy, P., György, G., Jurist, L. E., & Target, M. (2002). *Affect Regulation, Mentalization, and the Development of the Self*. New York: Other Press.
- Fonagy, P., Steele, M., Steele, H., Moran, G. S., & Higgitt, A. C. (1991). The capacity for understanding mental states: The reflective self in parent and child and its significance for security of attachment. *Infant Mental Health Journal*, *12*(3), 201–218. <https://doi.org/10.1002/1097-0355>
- Font, S. A., & Maguire-Jack, K. (2020). The scope, nature, and causes of child abuse and neglect. *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, *692*(1), 26–49. <https://doi.org/10.1177/0002716220969642>
- Fontes, L. A., & Plummer, C. (2010). Cultural issues in disclosures of child sexual abuse. *Journal of Child Sexual Abuse*, *19*(5), 491–518. <https://doi.org/10.1080/10538712.2010.512520>
- Fu, H., Feng, T., Qin, J., Wang, T., Wu, X., Cai, Y., ... Yang, T. (2018). Reported prevalence of childhood maltreatment among Chinese college students: A systematic review and meta-analysis. *PLoS ONE*, *13*(10), 1–15. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0205808>
- Gallo, E. A. G., Munhoz, T. N., Loret de Mola, C., & Murray, J. (2018). Gender differences in the effects of childhood maltreatment on adult depression and anxiety: A systematic review and meta-analysis. *Child Abuse and Neglect*, *79*(1), 107–114. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2018.01.003>
- Galyer, K. T., & Evans, I. M. (2001). Pretend play and the development of emotion regulation in preschool children. *Early Child Development and Care*, *166*(1), 93–108. <https://doi.org/10.1080/0300443011660108>

- Gershby, N., & Gray, S. A. O. (2020). Parental emotion regulation and mentalization in families of children with ADHD. *Journal of Attention Disorders*, 24(14), 2084–2099. <https://doi.org/10.1177/1087054718762486>
- Glaser, D. (2002). Emotional abuse and neglect (psychological maltreatment): A conceptual framework. *Child Abuse and Neglect*, 26(6–7), 697–714. [https://doi.org/10.1016/S0145-2134\(02\)00342-3](https://doi.org/10.1016/S0145-2134(02)00342-3)
- Goagoses, N., Bolz, T., Eilts, J., Schipper, N., Schütz, J., Rademacher, A., ... Koglin, U. (2022). Parenting dimensions/styles and emotion dysregulation in childhood and adolescence: a systematic review and Meta-analysis. *Current Psychology*, (0123456789). <https://doi.org/10.1007/s12144-022-03037-7>
- Goodman, R. (1997). The strengths and difficulties questionnaire: A research note. *Journal of Child Psychology and Psychiatry and Allied Disciplines*, 38(5), 581–586. <https://doi.org/10.1111/j.1469-7610.1997.tb01545.x>
- Gottman, J. M., Katz, L. F., & Hooven, C. (1996). Parental meta-emotion philosophy and the emotional life of families: Theoretical models and preliminary data. *Journal of Family Psychology*, 10(3), 243
- Gratz, K. L., & Roemer, L. (2004). Multidimensional assessment of emotion regulation and dysregulation: development, factor structure, and initial validation of the difficulties in emotion regulation scale. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment*, 26(1), 41–54. <https://doi.org/10.1023/B:JOBA.0000007455.08539.94>
- Greene, C. A., Haisley, L., Wallace, C., & Ford, J. D. (2020). Intergenerational effects of childhood maltreatment: A systematic review of the parenting practices of adult survivors of childhood abuse, neglect, and violence. *Clinical Psychology Review*, 80(September 2019), 101891. <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2020.101891>
- Grienenberger, J., Kelly, K., & Slade, A. (2005). Maternal reflective functioning, mother-infant affective communication, and infant attachment: Exploring the link between mental states and observed caregiving behavior in the intergenerational transmission of attachment. *Attachment and Human Development*, 7(3), 299–311. <https://doi.org/10.1080/14616730500245963>
- Gross, J. J. (1998). The emerging field of emotion regulation: An integrative review. *Review of General Psychology*, 2(3), 271–299. <https://doi.org/10.1037/1089-2680.2.3.271>

- Gross, J. J. (Ed.). (2007). *Handbook of emotion regulation*. The Guilford Press: New York.
- Gruhn, M. A., & Compas, B. E. (2020). Effects of maltreatment on coping and emotion regulation in childhood and adolescence: A meta-analytic review. *Child Abuse and Neglect*, *103*(August 2019). <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2020.104446>
- Gutman, L. M., & Garland, R. (2009). *Nurturing parenting capability: the early years Leslie*. London: Centre for Research on the Wider Benefits of Learning Institute of Education.
- Gwadz, M. V., Nish, D., Leonard, N. R., & Strauss, S. M. (2007). Gender differences in traumatic events and rates of post-traumatic stress disorder among homeless youth. *Journal of Adolescence*, *30*(1), 117–129. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2006.01.004>
- Ha, C., Sharp, C., & Goodyer, I. (2011). The role of child and parental mentalizing for the development of conduct problems over time. *European Child and Adolescent Psychiatry*, *20*(6), 291–300. <https://doi.org/10.1007/s00787-011-0174-4>
- Halfon, S., & Besiroglu, B. (2020). Parental reflective function and children's attachment-based mental state talk as predictors of outcome in psychodynamic child psychotherapy. *Psychotherapy*, (October). <https://doi.org/10.1037/pst0000347>
- Han, Z. R., & Shaffer, A. (2013). The relation of parental emotion dysregulation to children's psychopathology symptoms: The moderating role of child emotion dysregulation. *Nature*, *44*, 591–601.
- Han, Z. R., Lei, X., Qian, J., Li, P., Wang, H., & Zhang, X. (2016). Parent and child psychopathological symptoms: the mediating role of parental emotion dysregulation. *Child and Adolescent Mental Health*, *21*(3), 161–168. <https://doi.org/10.1111/camh.12169>
- Hoeboer, C., de Roos, C., van Son, G. E., Spinhoven, P., & Elzinga, B. (2021). The effect of parental emotional abuse on the severity and treatment of PTSD symptoms in children and adolescents. *Child Abuse and Neglect*, *111*(August 2020), 104775. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2020.104775>
- Hofmann, S. G., Sawyer, A. T., Fang, A., & Asnaani, A. (2012). Emotion dysregulation model of mood and anxiety disorders. *Depression and Anxiety*, *29*(5), 409–416. <https://doi.org/10.1002/da.21888>

- Holodynski, M., & Friedlmeier, W. (2006). *Development of Emotions and Emotion Regulation*.
- Hong, F., Tarullo, A. R., Mercurio, A. E., Liu, S., Cai, Q., & Malley-Morrison, K. (2018). Childhood maltreatment and perceived stress in young adults: The role of emotion regulation strategies, self-efficacy, and resilience. *Child abuse & neglect*, *86*, 136-146.
- Hopkins, L., & Sriprakash, A. (2016). *The "Poor Child " The cultural politics of education, development and childhood*. New York: Routledge.
- Honor, G. (2014). Child neglect: Assessment and intervention. *Journal of Pediatric Health Care*, *28*(2), 186–192. <https://doi.org/10.1016/j.pedhc.2013.10.002>
- Huang, M. C., Schwandt, M. L., Ramchandani, V. A., George, D. T., & Heilig, M. (2012). Impact of multiple types of childhood trauma exposure on risk of psychiatric comorbidity among alcoholic inpatients. *Alcoholism: Clinical and Experimental Research*, *36*(6), 1099–1107. <https://doi.org/10.1111/j.1530-0277.2011.01695.x>
- Humphreys, K. L., LeMoult, J., Wear, J. G., Piersiak, H. A., Lee, A., & Gotlib, I. H. (2020). Child maltreatment and depression: A meta-analysis of studies using the Childhood Trauma Questionnaire. *Child Abuse and Neglect*, *102*(October 2019), 104361. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2020.104361>
- Hunt, J. C. (2013). *Association between different parenting styles and child behavior*. Master's Thesis. Philadelphia College Of Osteopathic Medicine. Retrieved from http://digitalcommons.pcom.edu/psychology_dissertations
- İlhan İyi, T., & Çoban, A. E. (2019). Ebeveynlerin duygu sosyalleştirme stratejileri ile çocukların davranış problemleri arasındaki ilişki / Relationship between Parental Emotion Socialization Strategies and Children's Behavior Problems. *Başkent University Journal of Education*, *2019*(2), 155–166.
- Jabeen, F. (2013). Parenting styles as predictors of emotion regulation among adolescents. *Pakistan Journal of ...*, *28*(1), 85–105.
- Jaffee, S. R., Ambler, A., Merrick, M., Goldman-Mellor, S., Odgers, C. L., Fisher, H. L., ... Arseneault, L. (2018). Childhood maltreatment predicts poor economic and educational outcomes in the transition to adulthood. *American Journal of Public Health*, *108*(9), 1142–1147. <https://doi.org/10.2105/AJPH.2018.304587>

- Kahya, Y. (2021). Bağlanmanın nesiller arası aktarımını açıklayan güncel yaklaşımlar: Ebeveyn mentalizasyon kapasitesi. *Klinik Psikoloji Dergisi*, 5(2), 66–78.
- Kaplan, S. J. (2002). Child and adolescent psychiatry: A comprehensive textbook (M. Lewis, Ed.). Lippincott Williams & Wilkins Publishers. <https://doi.org/10.1176/appi.ajp.161.1.180-a>
- Kaplan, S., Pelcowitz, D., & Labruna, V. (1999). Child and adolescent abuse and neglect research: a review of the past 10 years. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 38(10), 1–13.
- Karabulut, D., Ilhan, A., Kumru, A., & Arıkan, G. (2016). *Erken Çocukluk Döneminde Ebeveyn İçsel Düşünme İşlevselliği Ölçeği'nin Türk Örnekleminde Görülen Sosyometrik Yapısı*. (Poster Bildirisi) 52. Ulusal Psikiyatri Kongresi, Antalya, Turkey.
- Kartawidjaja, J. (2020). Grieving for the 'ghost' of an unknown sibling: An interpretative phenomenological analysis of the transmission of trauma across generations. *Orphanet Journal of Rare Diseases*, 21(1), 1–9.
- Keenan, K. (2000). Emotion Dysregulation as a Risk Factor for Child Psychopathology. *Clinical Psychology: Science and Practice*, 7(4), 418–434. <https://doi.org/10.1093/clipsy.7.4.418>
- Kellermann, N. P. F. (2001). Transmission of Holocaust trauma - An integrative view. *Psychiatry*, 64(3), 256–267. <https://doi.org/10.1521/psyc.64.3.256.18464>
- Kerig, P. K., Ludlow, A., & Wenar, C. (2012). *Developmental Psychopathology* (6th ed.). McGraw - Hill Higher Education.
- Kim, B. R., Teti, D. M., & Cole, P. M. (2012). Mothers' affect dysregulation, depressive symptoms, and emotional availability during mother-infant interaction. *Infant Mental Health Journal*, 33(5), 469–476. <https://doi.org/10.1002/imhj.21326>
- Kim, H. K., Pears, K. C., Capaldi, D. M., & Owen, L. D. (2009). Emotion dysregulation in the intergenerational transmission of romantic relationship conflict. *Journal of Family Psychology*, 23(4), 585–595. <https://doi.org/10.1037/a0015935>
- Kim, J. (2009). Type-specific intergenerational transmission of neglectful and physically abusive parenting behaviors among young parents. *Children and Youth Services Review*, 31(7), 761–767. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2009.02.002>

- Kim, P., Evans, G. W., Angstadt, M., Ho, S. S., Sripada, C. S., & Swain, J. E. (2013). Effects of childhood poverty and chronic stress on emotion regulatory brain function in adulthood. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, *110*(46), 18442-18447 <https://doi.org/10.1073/pnas.1308240110>
- Kimber, M., McTavish, J. R., Couturier, J., Boven, A., Gill, S., Dimitropoulos, G., & MacMillan, H. L. (2017). Consequences of child emotional abuse, emotional neglect and exposure to intimate partner violence for eating disorders: A systematic critical review. *BMC Psychology*, *5*(1), 1–18. <https://doi.org/10.1186/s40359-017-0202-3>
- Koç, S. (2019). *Üniversite öğrencilerinde depresyonun çocukluk çağı travmaları, bağlanma ve üstbiliş çerçevesinde incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi., Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul
- Kolko, D. J., Moser, J. T., & Weldy, S. R. (1988). Behavioral/emotional indicators of sexual abuse in child psychiatric inpatients: A controlled comparison with physical abuse. *Child Abuse and Neglect*, *12*(4), 529–541. [https://doi.org/10.1016/0145-2134\(88\)90070-1](https://doi.org/10.1016/0145-2134(88)90070-1)
- Kong, S., & Bernstein, K. (2009). Childhood trauma as a predictor of eating psychopathology and its mediating variables in patients with eating disorders. *Journal of Clinical Nursing*, *18*(13), 1897–1907. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2702.2008.02740.x>
- Koole, S. (2009). The psychology of emotion regulation: An integrative review. *Cognition and Emotion*, *23*(1), 4–41. <https://doi.org/10.1080/02699930802619031>
- Korbin, J. E. (1980). The cultural context of child abuse and neglect. *Child Abuse and Neglect*, *4*(1), 3–13. [https://doi.org/10.1016/0145-2134\(80\)90028-9](https://doi.org/10.1016/0145-2134(80)90028-9)
- Krug, E. G., Dahlberg, L. L., Mercy, J. A., Zwi, A. B., & Lozano, R. (2002). *World report on violence and health*. <https://doi.org/10.1007/bf03405037>
- Kumari, V. (2020). Emotional abuse and neglect: Time to focus on prevention and mental health consequences. *British Journal of Psychiatry*, *217*(5), 597–599. <https://doi.org/10.1192/bjp.2020.154>
- Kuppens, S., & Ceulemans, E. (2019). Parenting styles: A closer look at a well-known concept. *Journal of Child and Family Studies*, *28*(1), 168–181. <https://doi.org/10.1007/s10826-018-1242-x>

- Lavi, I., Katz, L. F., Ozer, E. J., & Gross, J. J. (2019). Emotion reactivity and regulation in maltreated children: A meta-Analysis. *Child Development, 90*(5), 1503–1524. <https://doi.org/10.1111/cdev.13272>
- Legano, L., McHugh, M. T., & Palusci, V. J. (2009). Child Abuse and Neglect. *Current Problems in Pediatric and Adolescent Health Care, 39*(2), 31.e1-31.e26. <https://doi.org/10.1016/j.cppeds.2008.11.001>
- Li, E. T., Carracher, E., & Bird, T. (2020). Linking childhood emotional abuse and adult depressive symptoms: The role of mentalizing incapacity. *Child Abuse and Neglect, 99*(July 2019), 104253. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2019.104253>
- Lieberman, M. D. (2007). Social cognitive neuroscience: A review of core processes. *Annual Review of Psychology, 58*, 259–289. <https://doi.org/10.1146/annurev.psych.58.110405.085654>
- Livingston, R. (1987). Sexually and physically abused children. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry, 26*(3), 413–415. <https://doi.org/10.1097/00004583-198705000-00023>
- Luyten, P., & Fonagy, P. (2015). The neurobiology of mentalizing. *Personality Disorders: Theory, Research, and Treatment, 6*(4), 366–379. <https://doi.org/10.1037/per0000117>
- Luyten, P., Nijssens, L., Fonagy, P., & Mayes, L. C. (2017). Parental reflective functioning: theory, research, and clinical applications. *Psychoanalytic Study of the Child, 70*(1), 174–199. <https://doi.org/10.1080/00797308.2016.1277901>
- Lüdemann, J., Rabung, S., & Andreas, S. (2021). Systematic review on mentalization as key factor in psychotherapy. *International Journal of Environment Research And Public Health*.
- Mak, M. C. K., Yin, L., Li, M., Cheung, R. Y. hin, & Oon, P. T. (2020). The relation between parenting stress and child behavior problems: Negative parenting styles as mediator. *Journal of Child and Family Studies, 29*(11), 2993–3003. <https://doi.org/10.1007/s10826-020-01785-3>
- Manzeske, D. P., & Stright, A. D. (2009). Parenting styles and emotion regulation: The role of behavioral and psychological control during young adulthood. *Journal of Adult Development, 16*(4), 223–229. <https://doi.org/10.1007/s10804-009-9068-9>

- Mauss, I. B., McCarter, L., Levenson, R. W., Wilhelm, F. H., & Gross, J. J. (2005). The tie that binds? Coherence among emotion experience, behavior, and physiology. *Emotion, 5*(2), 175–190. <https://doi.org/10.1037/1528-3542.5.2.175>
- Mayers, A. (2013). *Introduction to Statistics and SPSS in Psychology*. Harlow: Pearson Education Limited.
- McDonnell, C. G., & Valentino, K. (2016). Intergenerational effects of childhood trauma: evaluating pathways among maternal ACEs, perinatal depressive symptoms, and infant outcomes. *Child Maltreatment, 21*(4), 317–326. <https://doi.org/10.1177/1077559516659556>
- McElheran, M., Briscoe-Smith, A., Khaylis, A., Westrup, D., Hayward, C., & Gore-Felton, C. (2012). A conceptual model of post-traumatic growth among children and adolescents in the aftermath of sexual abuse. *Counselling Psychology Quarterly, 25*(1), 73–82. <https://doi.org/10.1080/09515070.2012.665225>
- McLaughlin, K. A., Hatzenbuehler, M. L., Mennin, D. S., & Nolen-Hoeksema, S. (2011). Emotion dysregulation and adolescent psychopathology: A prospective study. *Behaviour Research and Therapy, 49*(9), 544–554. <https://doi.org/10.1016/j.brat.2011.06.003>
- McLean, L. M., & Gallop, R. (2003). Implications of childhood sexual abuse for adult borderline personality disorder and complex posttraumatic stress disorder. *American Journal of Psychiatry, 160*(2), 369–371. <https://doi.org/10.1176/appi.ajp.160.2.369>
- McRae, K., & Gross, J. J. (2020). Supplemental material for emotion regulation. *Emotion, 20*(1), 1–9. <https://doi.org/10.1037/emo0000703.supp>
- McRae, K., Ochsner, K. N., Mauss, I. B., Gabrieli, J. J. D., & Gross, J. J. (2008). Gender differences in emotion regulation: An fMRI study of cognitive reappraisal. *Group Processes and Intergroup Relations, 11*(2), 143–162. <https://doi.org/10.1177/1368430207088035>
- Medley, A., & Sachs-Ericsson, N. (2009). Predictors of parental physical abuse: The contribution of internalizing and externalizing disorders and childhood experiences of abuse. *Journal of Affective Disorders, 113*(3), 244–254. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2008.05.020>

- Messman-Moore, T. L., & Bhuptani, P. H. (2017). A review of the long-term impact of child maltreatment on posttraumatic stress disorder and its comorbidities: An emotion dysregulation perspective. *Clinical Psychology: Science and Practice*, 24(2), 154–169. <https://doi.org/10.1111/cpsp.12193>
- Miller-Lewis, L. R., Baghurst, P. A., Sawyer, M. G., Prior, M. R., Clark, J. J., Arney, F. M., & Carbone, J. A. (2006). Early childhood externalising behaviour problems: Child, parenting, and family-related predictors over time. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 34(6), 891–906. <https://doi.org/10.1007/s10802-006-9071-6>
- Milner, J. S., Thomsen, C. J., Crouch, J. L., Rabenhorst, M. M., Martens, P. M., Dyslin, C. W., ... Merrill, L. L. (2010). Do trauma symptoms mediate the relationship between childhood physical abuse and adult child abuse risk? *Child Abuse and Neglect*, 34(5), 332–344. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2009.09.017>
- Min, J. A., Yu, J. J., Lee, C. U., & Chae, J. H. (2013). Cognitive emotion regulation strategies contributing to resilience in patients with depression and/or anxiety disorders. *Comprehensive Psychiatry*, 54(8), 1190–1197. <https://doi.org/10.1016/j.comppsy.2013.05.008>
- Misheva, V., Webbink, D., & Martin, N. G. (2017). The effect of child maltreatment on illegal and problematic behaviour: new evidence on the ‘cycle of violence’ using twins data. *Journal of Population Economics*, 30(4), 1035–1067. <https://doi.org/10.1007/s00148-017-0642-3>
- Molnar, B. E., Buka, S. L., & Kessler, R. C. (2001). Child sexual abuse and subsequent psychopathology: results from the National Comorbidity Survey. *American journal of public health*, 91(5), 753.
- Montgomery, E., Just-Østergaard, E., & Jervelund, S. S. (2019). Transmitting trauma: a systematic review of the risk of child abuse perpetrated by parents exposed to traumatic events. *International Journal of Public Health*, 64(2), 241–251. <https://doi.org/10.1007/s00038-018-1185-4>
- Monticelli, M., Zeppa, P., Mammi, M., Penner, F., Melcarne, A., Zenga, F., & Garbossa, D. (2021). Where we mentalize : Main cortical areas involved in mentalization. *Frontiers in Neurology*, 12(August), 1–7. <https://doi.org/10.3389/fneur.2021.712532>

- Newcomb, M. D., & Locke, T. F. (2001). Intergenerational cycle of maltreatment: a popular concept obscured by methodological limitations. In *Child Abuse & Neglect* (Vol. 25).
- Norman, R. E., Byambaa, M., De, R., Butchart, A., Scott, J., & Vos, T. (2012). The Long-term health consequences of child physical abuse, emotional abuse, and neglect: A systematic review and meta-analysis. *PLoS Medicine*, 9(11). <https://doi.org/10.1371/journal.pmed.1001349>
- O'Mahen, H. A., Karl, A., Moberly, N., & Fedock, G. (2015). The association between childhood maltreatment and emotion regulation: Two different mechanisms contributing to depression? *Journal of Affective Disorders*, 174, 287–295. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2014.11.028>
- Oddo, L. E., Miller, N. V., Felton, J. W., Cassidy, J., Lejuez, C. W., & Chronis-Tuscano, A. (2020). Maternal emotion dysregulation predicts emotion socialization practices and adolescent emotion lability: Conditional effects of youth ADHD symptoms. *Journal of Abnormal Child Psychology*. <https://doi.org/10.1007/s10802-020-00686-9>
- Oliver, J. E. (1985). *Successive Generations of Child Maltreatment: Social and Medical Disorders in the Parents* (pp. 484–490). pp. 484–490.
- Oliver, J. E., & Cox, J. (1973). A family kindred with ill-used children : The burden on the community. *The British Journal of Psychiatry*, 123(572), 81–90.
- Ordway, M. R., Sadler, L. S., Dixon, J., & Slade, A. (2014). Parental reflective functioning: Analysis and promotion of the concept for paediatric nursing. *Journal of Clinical Nursing*, 23(23–24), 3490–3500. <https://doi.org/10.1111/jocn.12600>
- Oymak Yenilmez, D., Atagün, M. İ., Keleş Altun, İ., Tunç, S., Uzgel, M., Altınbaş, K., Cesur, G. ve Oral, E. T. (2019). Bipolar bozukluk ve yineleyici depresif bozuklukta çocukluk çağı travmaları ve duygu düzenleme güçlükleri ile bilişsel süreçler arasındaki ilişki. *Türk Psikiyatri Dergisi*. 30.
- Örsel, S., Karadağ, H., Kahiloğullari, A. K., ve Aktaş, E. A. (2011). Psikiyatri hastalarında çocukluk çağı travmalarının sıklığı ve psikopatoloji ile ilişkisi. *Anatolian Journal of Psychiatry/Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 12(2).
- Özgür, N. (2019). *Bulgaristan göçmeni yetişkinlerde travmanın kuşaklar arası aktarımı ile benlik saygısı arasındaki ilişkide sosyal desteğin rolü*. Yüksek Lisans Tezi. Işık Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.

- Pajulo, M., Tolvanen, M., Pyykkönen, N., Karlsson, L., Mayes, L., & Karlsson, H. (2018). Exploring parental mentalization in postnatal phase with a self-report questionnaire (PRFQ): Factor structure, gender differences and association with sociodemographic factors. The Finn Brain Birth Cohort Study. *Psychiatry Research*, *262*(August 2017), 431–439. <https://doi.org/10.1016/j.psychres.2017.09.020>
- Paras, M. L., Murad, M. H., Chen, L. P., Goranson, E. N., Sattler, A. L., Colbenson, K. M., ... Zirakzadeh, A. (2009). Sexual abuse and lifetime diagnosis of somatic disorders. *Jama*, *302*(5), 550. <https://doi.org/10.1001/jama.2009.1091>
- Parent, J., & Forehand, R. (2017). The Multidimensional Assessment Of Parenting Scale (MAPS): development and psychometric properties. *Journal of Child and Family Studies*, *26*(8), 2136–2151. <https://doi.org/10.1007/s10826-017-0741-5>
- Petersen, R., Brakoulias, V., & Langdon, R. (2016). An experimental investigation of mentalization ability in borderline personality disorder. *Comprehensive Psychiatry*, *64*, 12–21. <https://doi.org/10.1016/j.comppsy.2015.10.004>
- Pinquart, M., & Kauser, R. (2018). Do the associations of parenting styles with behavior problems and academic achievement vary by culture? Results from a meta-analysis. *Cultural Diversity & Ethnic Minority Psychology*, *24*(1), 75–100. <https://doi.org/10.1037/cdp0000149>
- Powers, A., Cross, D., Fani, N., & Bradley, B. (2015). PTSD, emotion dysregulation, and dissociative symptoms in a highly traumatized sample. *Journal of Psychiatric Research*, *61*, 174–179. <https://doi.org/10.1016/j.jpsychires.2014.12.011>
- Rees, C. (2008). The influence of emotional neglect on development. *Paediatrics and Child Health*, *18*(12), 527–534. <https://doi.org/10.1016/j.paed.2008.09.003>
- Ringwalt, C. L., Browne, D. C., Rosenbloom, L. B., Evans, G. A., & Kotch, J. B. (1989). Predicting adult approval of corporal punishment from childhood parenting experiences. *Journal of Family Violence*, *4*(4), 339–351.
- Ruiz, N., Witting, A., Ahnert, L., & Piskernik, B. (2020). Reflective functioning in fathers with young children born preterm and at term. *Attachment and Human Development*, *22*(1), 32–45. <https://doi.org/10.1080/14616734.2019.1589059>

- Ruscio, A. M. (2001). Predicting the child-rearing practices of mothers sexually abused in childhood. *Child Abuse and Neglect*, 25(3), 369–387. [https://doi.org/10.1016/S0145-2134\(00\)00252-0](https://doi.org/10.1016/S0145-2134(00)00252-0)
- Rutherford, H. J. V., Wallace, N. S., Laurent, H. K., & Mayes, L. C. (2015). Emotion regulation in parenthood. *Developmental Review*, 36, 1–14. <https://doi.org/10.1016/j.dr.2014.12.008>
- Sangawi, H. S., Adams, J., & Reissland, N. (2015). The effects of parenting styles on behavioral problems in primary school children: A Cross-cultural review. *Asian Social Science*, 11(22), 171–186. <https://doi.org/10.5539/ass.v11n22p171>
- Sanjeevi, J., Houlihan, D., Bergstrom, K. A., Langley, M. M., & Judkins, J. (2018). A review of child sexual abuse: Impact, risk, and resilience in the context of culture. *Journal of Child Sexual Abuse*, 27(6), 622–641. <https://doi.org/10.1080/10538712.2018.1486934>
- Sarıtaş, D., & Gençöz, T. (2011). Ergenlerin duygu düzenleme güçlüklerinin, annelerinin duygu düzenleme güçlükleri ve çocuk yetiştirme davranışları ile ilişkisi. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 18(2), 117–126.
- Saunders, B. E., & Adams, Z. W. (2014). Epidemiology of traumatic experiences in childhood. *Child and Adolescent Psychiatric Clinics of North America*, 23(2), 167–184. <https://doi.org/10.1016/j.chc.2013.12.003>
- Sauvé, M., Cyr, C., St-Laurent, D., Amédée, L. M., Dubois-Comtois, K., Tarabulsky, G. M., ... Moss, E. (2022). Transmission of parental childhood trauma to child behavior problems: Parental Hostile/Helpless state of mind as a moderator. *Child Abuse and Neglect*, (July), 1–11. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2020.104885>
- Schaefer, E. S. (1959). A circumplex model for maternal behavior. *Journal of Abnormal and Social Psychology*, 59(2), 226–235. <https://doi.org/10.1037/h0041114>
- Schaefer, E. S. (1965). A configurational analysis of children's reports of parent behavior. *Journal of Consulting Psychology*, 29(6), 552–557. <https://doi.org/10.1037/h0022702>
- Schultheis, A. M., Mayes, L. C., & Rutherford, H. J. V. (2019). Associations between emotion regulation and parental reflective functioning. *Journal of Child and Family Studies*, 28(4), 1094–1104. <https://doi.org/10.1007/s10826-018-01326-z>

- Seltmann, L. A., & Wright, M. O. D. (2013). Perceived parenting competencies following childhood sexual abuse: A moderated mediation analysis. *Journal of Family Violence*, 28(6), 611–621. <https://doi.org/10.1007/s10896-013-9522-0>
- Shaw, Z. A., & Starr, L. R. (2019). Intergenerational transmission of emotion dysregulation: the role of authoritarian parenting style and family chronic stress. *Journal of Child and Family Studies*, 28(12), 3508–3518. <https://doi.org/10.1007/s10826-019-01534-1>
- Sidebotham, P., & Heron, J. (2006). Child maltreatment in the “children of the nineties”: A cohort study of risk factors. *Child Abuse and Neglect*, 30(5), 497–522. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2005.11.005>
- Simons, R. L., Whitbeck, L. B., Conger, R. D., & Wu, C.-I. (1991). Intergenerational transmission of harsh parenting. *Developmental Psychology*, 27(1), 159–171.
- Slade, A., Grienenberger, J., Bernbach, E., Levy, D., & Locker, A. (2005). Maternal reflective functioning, attachment, and the transmission gap: A preliminary study. *Attachment and Human Development*, 7(3), 283–298. <https://doi.org/10.1080/14616730500245880>
- Smaling, H. J. A., Huijbregts, S. C. J., Suurland, J., van der Heijden, K. B., Mesman, J., van Goozen, S. H. M., & Swaab, H. (2016). Prenatal reflective functioning and accumulated risk as predictors of maternal interactive behavior during free play, the still-face paradigm, and two teaching tasks. *Infancy*, 21(6), 766–784. <https://doi.org/10.1111/infa.12137>
- Smetana, J. G. (2017). Current research on parenting styles, dimensions, and beliefs. *Current Opinion in Psychology*, 15, 19–25. <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2017.02.012>
- Sofuoğlu, Z., Oral, R., Aydın, F., Cankardeş, S., Kandemirci, B., Koç, F., ... Akşit, S. (2014). Epidemiological study of negative childhood experiences in three provinces of Turkey. *Turk Pediatri Arsivi*, 49(1), 47–56. <https://doi.org/10.5152/tpa.2014.838>
- Stacks, A. M., Muzik, M., Wong, K., Beeghly, M., Huth-Bocks, A., Irwin, J. L., & Rosenblum, K. L. (2014). Maternal reflective functioning among mothers with childhood maltreatment histories: links to sensitive parenting and infant attachment security. *Attachment & Human Development*, 16(5), 515–533. <https://doi.org/10.1080/14616734.2014.935452>

- Su, Y., D'Arcy, C., & Meng, X. (2022). Intergenerational effect of maternal childhood maltreatment on next generation's vulnerability to psychopathology: A systematic review with meta-analysis. *Trauma, Violence, and Abuse, 23*(1), 152–162. <https://doi.org/10.1177/1524838020933870>
- Suliman, S., Mkabile, S. G., Fincham, D. S., Ahmed, R., Stein, D. J., & Seedat, S. (2009). Cumulative effect of multiple trauma on symptoms of posttraumatic stress disorder, anxiety, and depression in adolescents. *Comprehensive Psychiatry, 50*(2), 121–127. <https://doi.org/10.1016/j.comppsy.2008.06.006>
- Sümer, N., Gündoğdu Aktürk, E., & Helvacı, E. (2010). Anne-Baba tutum ve davranışlarının psikolojik etkileri : Türkiye ' de yapılan çalışmalara toplu bakış. *Türk Psikoloji Yazıları, 13*(25), 42–59.
- Şahin Demirkapı, E. (2013). *Çocukluk çağı travmalarının duygu düzenleme ve kimlik gelişimine etkisi ve bunların psikopatolojiler ile ilişkisi* çocukluk çağı travmalarının duygu düzenleme ve kimlik gelişimine etkisi ve bunların psikopatolojiler ile ilişkisi. Yüksek Lisans Tezi. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Aydın.
- Şentürk, D. (2018). Attachment security and the level of maternal reflective functioning capacity among children with behavioral problems. *Pakistan Research Journal of Management Sciences, 7*(5), 1–2.
- Taillieu, T. L., Brownridge, D. A., Sareen, J., & Afifi, T. O. (2016). Childhood emotional maltreatment and mental disorders: Results from a nationally representative adult sample from the United States. *Child Abuse and Neglect, 59*, 1–12. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2016.07.005>
- Taner, Y., & Gökler, B. (2004). Çocuk istismarı ve ihmali psikiyatrik yönleri. *Hacettepe Tıp Dergisi, 35*, 82–86.
- Tedeschi, R. G., & Calhoun, L. G. (2004). Posttraumatic growth : Conceptual foundations and empirical evidence. *Psychological Inquiry, 7965*(792960661), 15. 1-18. <https://doi.org/10.1207/s15327965pli1501>
- Teicher, M. H., Dumont, N. L., Ito, Y., Vaituzis, C., Giedd, J. N., & Andersen, S. L. (2004). Childhood neglect is associated with reduced corpus callosum area. *Biological Psychiatry, 56*(2), 80–85. <https://doi.org/10.1016/j.biopsych.2004.03.016>

- Testa, M., Hoffman, J. H., & Livingston, J. A. (2011). Intergenerational transmission of sexual victimization vulnerability as mediated via parenting. *Child Abuse and Neglect*, 35(5), 363–371. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2011.01.010>
- Thompson, R. A. (1991). Emotional regulation and emotional development. In *Educational Psychology Review* (Vol. 3). <https://doi.org/10.1007/BF01319934>
- Thompson, R. A., & Goodman, M. (2010). Development of emotion regulation. In A. M. Kring & D. M. Sloan (Eds.), *Emotion regulation and psychopathology: A transdiagnostic approach to etiology and treatment*. The Guilford Press.
- Thornberry, T. P., & Henry, K. L. (2013). Intergenerational continuity in maltreatment. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 41(4), 555–569. <https://doi.org/10.1007/s10802-012-9697-5>
- Thornberry, T. P., Knight, K. E., & Lovegrove, P. J. (2012). Does maltreatment beget maltreatment? A systematic review of the intergenerational literature. *Trauma, Violence, and Abuse*, 13(3), 135–152. <https://doi.org/10.1177/1524838012447697>
- Tıraşçı, Y., & Gören, S. (2007). Çocuk İstismarı ve İhmali. *Dicle Tıp Dergisi*, 34(1), 70–74. <https://doi.org/10.4328/derman.4080>
- Tian, T., Li, J., Zhang, G., Wang, J., Liu, D., Wan, C., ... & Zhu, W. (2021). Effects of childhood trauma experience and BDNF Val66Met polymorphism on brain plasticity relate to emotion regulation. *Behavioural brain research*, 398, 112949.
- United Nations. (1989). *The Convention on the Rights of the Child*. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9515.1989.tb00500.x>
- Ustuner Top, F., & Cam, H. H. (2021). Childhood maltreatment among university students in Turkey: prevalence, demographic factors, and health-related quality of life consequences. *Psychology, Health and Medicine*, 26(5), 543–554. <https://doi.org/10.1080/13548506.2020.1768274>
- Van Wert, M., Anreiter, I., Fallon, B. A., & Sokolowski, M. B. (2019). Intergenerational transmission of child abuse and neglect: A transdisciplinary analysis. *Gender and the Genome*, 3, 247028971982610. <https://doi.org/10.1177/2470289719826101>
- Wang, X. (2022). Intergenerational effects of childhood maltreatment: The roles of parents' emotion regulation and mentalization. *Child Abuse and Neglect*. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2021.104940>

- Weiss, N. H., Nelson, R. J., Contractor, A. A., & Sullivan, T. P. (2019). Emotion dysregulation and posttraumatic stress disorder: a test of the incremental role of difficulties regulating positive emotions. *Anxiety, Stress and Coping*, *32*(4), 443–456. <https://doi.org/10.1080/10615806.2019.1618842>
- Weiss, N. H., Tull, M. T., Lavender, J., & Gratz, K. L. (2013). Role of emotion dysregulation in the relationship between childhood abuse and probable PTSD in a sample of substance abusers. *Child Abuse and Neglect*, *37*(11), 944–954. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2013.03.014>
- Wen, Y. J., Li, X. Bin, Zhao, X. X., Wang, X. Q., Hou, W. P., Bo, Q. J., ... Wang, C. Y. (2019). The effect of left-behind phenomenon and physical neglect on behavioral problems of children. *Child Abuse and Neglect*, *88*(5), 144–151. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2018.11.007>
- Whisman, M. A. (2006). Childhood trauma and marital outcomes in adulthood. *Personal Relationships*, *13*(4), 375–386. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6811.2006.00124.x>
- World Health Organization. (2006). *Preventing Maltreatment: Child a guide to taking action and generating evidence*. Retrieved from <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/43499/92?sequence=1>
- Yates, T. M. (2007). The developmental consequences of child emotional abuse: A neurodevelopmental perspective. *Journal of Emotional Abuse*, *7*(2), 9–34. https://doi.org/10.1300/J135v07n02_02
- Yu, H. jie, Zheng, M., Liu, X. xiang, Liu, M. wei, Chen, Q. tong, Zhang, M. zhe, ... He, Q. qiang. (2021). The association of child neglect with lifestyles, depression, and self-esteem: Cross-lagged analyses in Chinese primary schoolchildren. *Behaviour Research and Therapy*, *146*(July 2020), 103950. <https://doi.org/10.1016/j.brat.2021.103950>
- Zanarini, M. C., Yong, L., Frankenburg, F. R., Hennen, J., Reich, D. B., Marino, M. F., & Vujanovic, A. A. (2002). Severity of reported childhood sexual abuse and its relationship to severity of borderline psychopathology and psychosocial impairment among borderline inpatients. *Journal of Nervous and Mental Disease*, *190*(6), 381–387. <https://doi.org/10.1097/00005053-200206000-00006>

- Zeegers, M. A. J., Colonnesi, C., Stams, G.-J. J. M., & Meins, E. (2017). Mind matters: A three-level meta-analysis on parental mentalization and sensitivity as predictors of infant–parent attachment. *Psychological Bulletin*, *143*(12), 1245.
- Zheng, X., Fang, Z., Shangguan, S., & Fang, X. (2021). Associations between childhood maltreatment and educational, health and economic outcomes among middle-aged Chinese: The moderating role of relative poverty. *Child Abuse and Neglect*, (September 2020), 105162. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2021.105162>
- Zuravin, S., McMillen, C., DePanfilis, D., & Risley- Curtiss, C. (1996). The intergenerational cycle of child maltreatment: Continuity versus discontinuity. *Journal of Interpersonal Violence*, *11*(3), 315–334.

EKLER

Ek 1. Sosyodemografik Bilgi Formu

Demografik Bilgi Formu

Aşağıda sizinle ilgili bazı bilgileri edinmeye yönelik maddeler bulunmaktadır. Her madde için size uygun bilgiyi içeren şıkkı işaretleyiniz.

1. Cinsiyetiniz:

2. Yaşınız:

3. Eğitim Durumunuz:

- Okur yazar
- İlkokul mezunu
- Ortaokul mezunu
- Lise mezunu
- Ön lisans/lisans mezunu
- Yüksek lisans mezunu
- Doktora mezunu

4. Sosyoekonomik durumunuzu nasıl tanımlarsınız?

- Gelirim giderimle eşit
- Gelirim giderimden fazla
- Gelirim giderimden az

5. Mesleğiniz:

6. Çalışma durumunuz?

- İşsiz
- Serbest
- Memur
- Okuyor

7. Medeni Durumunuz?

- Bekar
Evli
Dul

8. Son 6 aydır yaşadığınız yer?

- Köy
İlçe
Şehir
Büyükşehir

9. Geçmişinizde ya da şu anda tedavi almanızı gerektiren bir ruhsal sorunuz var mı?

- Evet (tanısını belirtiniz)
Hayır

11. Psikiyatrik ilaç kullanıyor musunuz?

- Evet (belirtiniz).....
Hayır

12. Kaç çocuk sahibisiniz?

.....

13. Bu araştırma kapsamında 4-17 yaşları arasında olan çocuğunuzla ilgili soruları da yanıtlamanız beklenmektedir. Eğer bu yaş aralığında birden fazla çocuğa sahipseniz en çok etkileşimde bulunduğunuz çocuğunuzu göz önünde bulundurmanızı rica ederiz. Aşağıdaki soruları çocuğunuz için cevaplayınız.

a) Çocuğunuzun doğum tarihini gün / ay / yıl olarak yazınız.

.....

b) Çocuğunuzun cinsiyetini belirtiniz.

- Kız
Erkek

c)Çocuğunuza sahip olduğunuzda kaç yaşındaydınız?

.....

d)Eğer birden fazla çocuk sahibiyseniz, form için değerlendireceğiniz çocuğunuz kaçınıcı çocuğunuz? (İlk, ikinci, üçüncü gibi)

.....

e) Değerlendirmesini yaptığınız çocuk öz çocuğunuz mu?

Evet

Hayır

f) Çocuğunuz ile birlikte mi yaşıyorsunuz?

Evet

Hayır

g) Çocuğunuzun eğitim durumunu işaretleyiniz.

Kreş

Anaokulu

İlkokul (devam ediyor)

İlkokul (mezun)

Ortaokul (devam ediyor)

Ortaokul (mezun)

Lise (devam ediyor)

Lise (mezun)

Ek 2. Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği

Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği

Bu sorular **çocukluğunuzda ve ilk gençliğinizde (20 yaşından önce)** başınıza gelmiş olabilecek bazı olaylar hakkındadır. Her bir soru için sizin durumunuza uyan rakamı işaretleyiniz. Sorulardan bazıları özel yaşamınızla ilgilidir; lütfen elinizden geldiğince gerçeğe uygun yanıt veriniz. Yanıtlarınız gizli tutulacaktır.

1. Hiç Bir Zaman 2. Nadiren 3. Kimi zaman 4. Sık olarak 5. Çok sık

Çocukluğumda ya da ilk gençliğimde...

	Hiçbir Zaman	Nadiren	Kimi Zaman	Sık Olarak	Çok Sık
1. Evde yeterli yemek olmadığından aç kalırdım.	1	2	3	4	5
2. Benim bakımı ve güvenliği üstlenen birinin olduğunu biliyordum.	1	2	3	4	5
3. Ailedekiler bana “salak”, “beceriksiz” ya da “tipsiz” gibi sıfatlarla seslenirlerdi.	1	2	3	4	5
4. Anne ve babam ailelerine bakamayacak kadar sıklıkla sarhoş olur ya da uyuşturucu alırlardı.	1	2	3	4	5
5. Ailemde önemli ve özel biri olduğum duygusunu hissetmeme yardımcı olan biri vardı.	1	2	3	4	5
6. Yırtık, sökük ya da kirli giysiler içerisinde dolaşmak zorunda kalırdım.	1	2	3	4	5
7. Sevdiğimi hissediyordum.	1	2	3	4	5
8. Anne ve babamın benim doğmuş olmamı istemediklerini düşünüyordum.	1	2	3	4	5
9. Ailemden birisi bana öyle kötü vurmuştu ki doktora ya da hastaneye gitmem gerekmişti.	1	2	3	4	5
10. Ailemde başka türlü olmasını istediğim bir şey yoktu.	1	2	3	4	5
11. Ailedekiler bana o kadar şiddetle vuruyorlardı ki vücudumda morartı ya da sıyrıklar oluyordu.	1	2	3	4	5
12. Kayış, sopa, kordon ya da başka sert bir cisimle vurularak cezalandırılıyordum.	1	2	3	4	5
13. Ailedekiler birbirlerine ilgi gösterirlerdi.	1	2	3	4	5
14. Ailedekiler bana kırıcı ya da saldırganca sözler söylerlerdi.	1	2	3	4	5
15. Bu soruda 2. şıkkı işaretleyiniz.*	1	2	3	4	5
16. Vücutça kötüye kullanılmış olduğuma (dövülme, itilip kakılma vb.) inanıyorum.	1	2	3	4	5
17. Çocukluğum mükemmeldi.	1	2	3	4	5
18. Bana o kadar kötü vuruluyor ya da dövülüyordum ki öğretmen, komşu ya da bir doktorun bunu fark ettiği oluyordu.	1	2	3	4	5

	Hiçbir Zaman	Nadiren	Kimi Zaman	Sık Olarak	Çok Sık
19.Ailemde birisi benden nefret ederdi.	1	2	3	4	5
20.Ailemdelikler kendilerini birbirlerine yakın hissederlerdi.	1	2	3	4	5
21.Birisi bana cinsel amaçla dokundu ya da kendisine dokunmamı istedi.	1	2	3	4	5
22.Kendisi ile cinsel temas kurmadığım takdirde beni yaralamakla ya da benim hakkımda yalanlar söylemekle tehdit eden birisi vardı.	1	2	3	4	5
23.Benim ailem dünyanın en iyisiydi.	1	2	3	4	5
24.Birisi beni cinsel şeyler yapmaya ya da cinsel şeylere bakmaya zorladı.	1	2	3	4	5
25.Birisi bana cinsel tacizde bulundu.	1	2	3	4	5
26.Duygusal bakımdan kötüye kullanılmış olduğuma (hakaret, aşağılama vb.) inanıyorum.	1	2	3	4	5
27.İhtiyacım olduğunda beni doktora götürecektir birisi vardı.	1	2	3	4	5
28.Cinsel bakımdan kötüye kullanılmış olduğuma inanıyorum.	1	2	3	4	5
29.Ailem benim için bir güç ve destek kaynağı idi.	1	2	3	4	5

Ek 3. Duygu Düzenlemede Güçlükler Ölçeği

Duygu Düzenlemede Güçlükler Ölçeği

Aşağıdaki cümlelerin size ne sıklıkla uyduğunu altlarında belirtilen 5 dereceli ölçek üzerinde değerlendiriniz. Her bir cümlenin altındaki 5 noktalı ölçekten, size uygunluk yüzdesini de dikkate alarak yalnızca bir tek seçeneği işaretleyiniz.

1. Hiçbir zaman 2. Bazen 3. Ara sıra 4. Sık sık 5. Her zaman

	Hiçbir Zaman	Bazen	Ara Sıra	Sık Sık	Her Zaman
1. Ne hissettiğim konusunda netimdir.	1	2	3	4	5
2. Ne hissettiğimi dikkate alırım.	1	2	3	4	5
3. Duygularım bana dayanılmaz ve kontrolsüz gelir.	1	2	3	4	5
4. Ne hissettiğim konusunda hiçbir fikrim yoktur.	1	2	3	4	5
5. Duygularıma bir anlam vermekte zorlanırım.	1	2	3	4	5
6. Ne hissettiğime dikkat ederim.	1	2	3	4	5
7. Ne hissettiğimi tam olarak bilirim.	1	2	3	4	5
8. Ne hissettiğimi önemserim.	1	2	3	4	5
9. Ne hissettiğim konusunda karmaşa yaşarım.	1	2	3	4	5
10. Olumsuz duyguların hayatımda yeri yoktur.	1	2	3	4	5
11. Kendimi kötü hissettiğimde, böyle hissettiğim için kendime kızarım.	1	2	3	4	5
12. Kendimi kötü hissettiğim için utanırım.	1	2	3	4	5
13. Bu soruda 3. şıkkı işaretleyiniz.	1	2	3	4	5
14. Kendimi kötü hissettiğimde işlerimi yapmakta zorlanırım.	1	2	3	4	5
15. Kendimi kötü hissettiğimde kontrolden çıkarım.	1	2	3	4	5
16. Kendimi kötü hissettiğimde uzun süre böyle kalacağıma inanırım.	1	2	3	4	5
17. Kendimi kötü hissetmenin yoğun depresif duyguyla sonuçlanacağına inanırım.	1	2	3	4	5
18. Kendimi kötü hissettiğimde duygularımın yerinde ve önemli olduğuna inanırım.	1	2	3	4	5
19. Kendimi kötü hissederken başka şeylere odaklanmakta zorlanırım.	1	2	3	4	5
20. Kendimi kötü hissettiğimde, kendimi kontrolden çıkmış hissedirim.	1	2	3	4	5
21. Kendimi kötü hissettiğimde, halen işlerimi sürdürebilirim.	1	2	3	4	5
22. Kendimi kötü hissettiğimde, bu duygumdan dolayı kendimden utanırım.	1	2	3	4	5
23. Kendimi kötü hissettiğimde eninde sonunda kendimi daha iyi hissetmenin bir yolunu bulacağımı bilirim.	1	2	3	4	5
24. Kendimi kötü hissettiğimde zayıf birisi olduğum duygusuna kapılırım.	1	2	3	4	5

	Hiçbir Zaman	Bazen	Ara Sıra	Sık Sık	Her Zaman
25. Kendimi kötü hissettiğimde de davranışlarım kontrolüm altındadır.	1	2	3	4	5
26. Kendimi kötü hissettiğim için suçluluk duyarım.	1	2	3	4	5
27. Kendimi kötü hissettiğimde konsantre olmakta zorlanırım.	1	2	3	4	5
28. Kendimi kötü hissettiğimde davranışlarımı kontrol etmekte zorlanırım.	1	2	3	4	5
29. Kendimi kötü hissettiğimde daha iyi hissetmem için yapacağım hiçbir şey olmadığına inanırım.	1	2	3	4	5
30. Kendimi kötü hissettiğimde böyle hissettiğim için kendimden rahatsız olurum.	1	2	3	4	5
31. Kendimi kötü hissettiğimde kendimle ilgili olarak çok fazla endişelenmeye başlarım.	1	2	3	4	5
32. Kendimi kötü hissettiğimde kendimi bu duyguya bırakmaktan başka çıkar yol olmadığına inanırım.	1	2	3	4	5
33. Kendimi kötü hissettiğimde davranışlarım üzerindeki kontrolümü kaybederim.	1	2	3	4	5
34. Kendimi kötü hissettiğimde başka bir şey düşünmekte zorlanırım.	1	2	3	4	5
35. Kendimi kötü hissettiğimde bu duygumun gerçekte ne olduğunu anlamak için zaman ayırırım.	1	2	3	4	5
36. Kendimi kötü hissettiğimde kendimi daha iyi hissetmem uzun zaman alır.	1	2	3	4	5
37. Kendimi kötü hissettiğimde duygularım dayanılmaz olur.	1	2	3	4	5

Ek 4. Ebeveyn İçsel Düşünme İşlevselliği Ölçeği

Ebeveyn İçsel Düşünme İşlevselliği Ölçeği

Aşağıda siz ve çocuğunuz hakkında birtakım ifadeler yer almaktadır. Her maddeyi lütfen dikkatle okuyunuz ve her maddeye ne derecede katılıp katılmadığınızı belirtiniz. Cevaplarınızı maddelerin yanındaki sayıları seçerek gösteriniz. Belirtilen ifadeye **tamamen katılıyorsanız 7; hiç katılmıyorsanız 1; ne katılıyor ne katılmıyorsanız ya da kararsızsanız 4** rakamını işaretleyiniz.

1. __ Çocuğumun beni sevdiğinden yalnızca o bana gülümsediği zaman emin olurum.
2. __ Çocuğumun ne istediğini her zaman bilirim.
3. __ Çocuğumun duygu ve davranışlarının altındaki sebepleri anlamak isterim.
4. __ Çocuğum yabancıların yanında beni mahcup etmek için ağlar.
5. __ Çocuğumun aklından geçenleri tamamiyle okuyabilirim.
6. __ Çocuğumun ne düşündüğünü ve hissettiğini çok merak ederim.
7. __ Çocuğumun evcilik, doktorculuk ve benzeri oyunlarına aktif bir şekilde katılmakta zorlanırım.
8. __ Çocuğumun ne yapacağını her zaman tahmin edebilirim.
9. __ Çocuğumun nasıl hissettiğini genellikle merak ederim.
10. __ Çocuğum bazen yapmak istediğim şeyden beni alıkoymak için hasta olur.
11. __ Çocuğumun yaptıklarını bazen yanlış anlayabiliyorum.
12. __ Olaylara çocuğumun gözünden bakmaya çalışırım.
13. __ Çocuğum mızızlandığı zaman bunu beni kızdırmak için yapar.
14. __ Çocuğuma neyi neden yaptığını her zaman bilirim.
15. __ Çocuğumun neden yaramazlık yaptığını anlamaya çalışırım.
16. __ **Bu soruya 4 puan veriniz.***
17. __ Çoğu zaman, çocuğumun davranışları çaba göstersem de anlamayacak kadar karmaşıktır.
18. __ Çocuğumun davranışlarının sebebini her zaman bilirim.

19. __ Çocuğumun ne hissettiğini tahmin etmeye çalışmanın bir içe yaramadığına inanıyorum.

Ek 5. Çok Boyutlu Ebeveynlik Stillerini Değerlendirme Ölçeği

Çok Boyutlu Ebeveynlik Stillerini Değerlendirme Ölçeği – Örnek Sorular

Açıklama: Ebeveynler çocuklarını yetiştirmeye çalışırken farklı davranışlar sergilerler. Lütfen her ifadeyi okuyun ve son iki ay içinde yukarıda ismi belirtilen çocuğunuza yönelik ebeveynlik tutumunuzu ne kadar iyi ifade ettiğini değerlendirin.	Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Çoğu zaman	Her zaman
Çocuğumu yanlış davranışı için cezalandırmamın beni sevmemesine sebep olmasından korkarım.	1	2	3	4	5
Çocuğuma verdiğim ceza o anki ruh halime bağlıdır.	1	2	3	4	5
Çocuğumla birlikte sıcak ve samimi zamanlar geçiririm.	1	2	3	4	5
Çocuğumun fikirlerini ifade etmesini cesaretlendirerek onun düşüncelerine saygı gösteririm.	1	2	3	4	5
Çocuğumun cezadan erken kurtulmasına izin veririm (örneğin cezasının süresi bitmeden kaldırmak gibi).	1	2	3	4	5
Çocuğum yanlış bir şey yaptığında ona elimle vururum.	1	2	3	4	5
Herhangi bir etkinlik değişikliğinden önce çocuğumu uyarırım (örneğin sabah evden çıkmadan beş dakika önce çıkacağımızla ilgili onu ikaz etmek gibi).	1	2	3	4	5
Çocuğum ev işlerinde yardım ettiğinde bundan hoşlandığımı ona söylerim.	1	2	3	4	5
Çocuğumun yanlış davranışını disipline ederken kendisine bununla ilgili kısa bir açıklama yaparım.	1	2	3	4	5

Ek 6. Güçler ve Güçlükler Anketi

GÜÇLER VE GÜÇLÜKLER ANKETİ (SDQ-Tur)

Her cümle için, Doğru Değil (1), Kısmen Doğru (2), Tamamen Doğru (3) kutularından birini işaretleyiniz. Kesinlikle emin olamasanız ya da size anlamsız görünse de elinizden geldiğince tüm cümleleri yanıtlamanız bize yardımcı olacaktır. Lütfen yanıtlarınızı çocuğunuzun son 6 ay içindeki davranışlarını göz önüne alarak veriniz.

	Doğru Değil	Kısmen Doğru	Kesinlikle Doğru
1. Diğer insanların duygularını önemser.	1	2	3
2. Huzursuz ve aşırı hareketlidir, uzun süre kıpırdamadan duramaz.	1	2	3
3. Sıkça baş ağrısı, karın ağrısı ve bulantı şikayetleri olur	1	2	3
4. Diğer çocuklarla kolayca paylaşır. (yiyeceğini, oyuncasını, kalemını vs.)	1	2	3
5. Sıkça öfke nöbetleri olur yada aşırı sinirlidir.	1	2	3
6. Daha çok tek başınadır, yalnız oynama eğilimindedir.	1	2	3
7. Genellikle söz dinler, büyüklerin isteklerini yapar.	1	2	3
8. Birçok kaygısı vardır. Sıkça endişeli görünür.	1	2	3
9. Eğer birisi incinmiş, morali bozulmuş ya da kendini kötü hissediyor ise ona yardımcı olur.	1	2	3
10. Sürekli elleri ayakları kıpır kıpırdır ya da oturduğu yerde kıpırdanıp durur.			
11. En az bir yakın arkadaşı vardır.	1	2	3
12. Sıkça diğer çocuklarla kavga eder ya da onlarla alay eder.	1	2	3
13. Sıkça mutsuz, kederli ya da ağlamaklıdır.	1	2	3
14. Genellikle diğer çocuklar tarafından sevilir.	1	2	3
15. Dikkati kolayca dağılır. Dikkatini toplamakta güçlük çeker.	1	2	3
16. Yeni ortamlarda gergin ya da huysuzdur. Kendine güvenini kolayca kaybeder.	1	2	3
17. Kendinden küçüklere iyi davranır.	1	2	3
18. Sıkça yalan söyler ya da hile yapar.	1	2	3
19. Diğer çocuklar ona takarlar ya da onunla alay ederler.	1	2	3
20. Sıkça başkalarına (anne baba, öğretmen, diğer çocuklar) yardım etmeye istekli olur.	1	2	3
21. Bir şeyi yapmadan önce düşünür.	1	2	3
22. Bu soruda 2. seçeneği işaretleyiniz.*			
23. Ev, okul ya da başka yerlerden çalar.	1	2	3
24. Büyüklerle çocuklardan daha iyi geçinir.	1	2	3
25. Pek çok korkusu var. Kolayca ürker.	1	2	3
26. Başladığı işi bitirir, dikkat süresi iyidir.	1	2	3

Ek 7. Etik Kurul Kararı

ADÜ Evrak Tarih ve Sayısı: 23.08.2021-64946

T.C.
AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürüğü
Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu

Sayı : E-21347915-050.04.04-64946
Konu : 2021/037 nolu Etik Kurul Başvurusu
Hk.

Sayın Doç. Dr. Cennet ŞAFAK ÖZTÜRK
Öğretim Üyesi

Sağlık Bilimleri Enstitüsü Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu'nun 13.08.2021 tarihinde yapılan 14 sayılı olağan toplantısında çalışmanıza onay verilmiş olup çalışmanızla ilgili alınan I nolu karar aşağıda sunulmuştur. Bilgilerinize sunarım.

KARAR: I

Protokol No: 2021/037

Sorumlu Yürütücü: Doç. Dr. Cennet ŞAFAK ÖZTÜRK

Sağlık Bilimleri Enstitüsü Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu'nca Öğretim Üyesi Doç. Dr. Cennet ŞAFAK ÖZTÜRK'ün "Çocukluk Çağı Travmalarının Kızaklararası Döngüsünün Duygu Düzenleme Becerileri, Ebeveyn Zihinselleştirmesi, Ebeveynlik Stilleri ve Çocuk Davranışları Açısından İncelenmesi" başlıklı araştırmasına 30.07.2021 tarihli Etik Kurul toplantısında verilen düzeltme sonrası yeniden yapılmış olduğu başvurusu 13.08.2021 tarihli Etik Kurul toplantısında, araştırmanın gerekeç, amaç, yaklaşım ve yöntemleri dikkate alınarak incelenmiş ve uygun bulunmuş olup, çalışmanın başvuru dosyasında belirtilen merkezde (kurum izinin alınması ve dosyaya konulmak üzere gelmesi şartıyla) gerçekleştirilmesinde etik ve bilimsel sakınca bulunmadığına oy birliğiyle karar verilmiştir.

Yine sorumlu araştırmacıya; taahhüt edilen çalışma bittikten sonra nihai raporun, BGOF (Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu-gönüllüler tarafından bizzat kendilerinin kendi adı- soyadını yazması ve imzalanmasının sağlanması ile adreslerinin eksiksiz olarak formlara yazılmasına dikkat edilmelidir.) ve Veri Toplama Formu/Anketlerin gönderilmesi gerektiğinin hatırlanmasına ve sorumlu yürütücülerinin bu hususa özen göstermesi gerektiğinin bir kez daha vurgulanmasına oy birliğiyle karar verilmiştir.

Prof. Dr. Turhan DOST
Kurul Başkanı

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu : BSMI.51940E.Pis Kodu : 52042 Belge Takip Adresi : <http://tdc.biyogov.tr/idd/tdc-5740tdcD=BSMI.51940E.Pis-64946>

Adres:Meftoz Kampüsü Enstitüler Binası E Blok AYDIN
Telefon:0256 214 47 45 Faks:0256 214 66 87
e-Posta:ugl@tdc.biyogov.tr Web:akademik.ada.edu.tr/enstitusaglik
Kap Adres:adnanmenderes@adnuni.edu.tr

Bilgi için: Orhan ERKAYIRAN
Unvanı: Raportör
Tel No: 2910

Bu belge 6070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 6. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Ek 8. Bilgilendirilmiş Onam Formu

Bilgilendirilmiş Onam Formu

Çocukluk Çağı Travmalarının Kuşaklararası Döngüsünün Duygu Düzenleme Becerileri, Ebeveyn Zihinselleştirmesi, Ebeveynlik Stilleri ve Çocuk Davranışları Açısından İncelenmesi adlı çalışma Doç. Dr. Cennet ŞAFAK ÖZTÜRK Psikolog Büşra KARADENİZ tarafından gerçekleştirilecektir. Araştırma 4 – 17 yaş arası çocuğa sahip yetişkin bireylerin duygusal tepkileri, çocuklarına yaklaşım şekilleri ile çocukluk çağı yaşantıları arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla planlanmıştır. Anketteki sorulara vereceğiniz cevaplar tamamen gizli kalacaktır. Bu araştırmaya katılmak gönüllülük esasına dayanmaktadır. Çalışmaya katılmamayı tercih edebilir veya anketi doldururken sonlandırabilirsiniz. Anket formunun üzerine adınızı ve soyadınızı yazmayınız. Bu anket ile toplanan bilgiler sadece bilimsel amaçlar için kullanılacaktır. Bu nedenle soruların tümüne doğru ve eksiksiz yanıt vermeniz büyük önem taşımaktadır.

Anket 161 sorudan oluşmaktadır. Anketi tamamlamak yaklaşık 20 dk. Zamanınızı alacaktır.

Bu araştırma ile ilgili sormak istediğiniz tüm soruları araştırma ekibinde yer alan Doç. Dr. Cennet Şafak Öztürk'e 05*****veya cennet.ozturk@adu.edu.tr , Psikolog Büşra Karadeniz'e 05***** veya busrakaradenizz@gmail.com uygulama sırasında veya sonrasında e-posta yoluyla veya telefonla (cep) sorabilirsiniz.

Ek 9. Ölçek İzinleri

Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeğinin Tezde Kullanım İzni

Gelen Kutusu X TEZ X

🔄 🗑️ 📧

Büşra Karadeniz

17 May 2021 Pzt 11:58 ☆

Sayın Şar, Ben psikolog Büşra Karadeniz. Hacettepe Üniversitesi Psikoloji bölümü 2016 mezunuyum. Şu anda Aydın Adnan Menderes Üniversitesi'nde Klinik ...

vsar@ku.edu.tr

📧 17 May 2021 Pzt 13:24 ☆ ↩️ ⋮

Alıcı: ben -

Kullanabilirsiniz, ekteki yeni versiyonu tercih edebilirsiniz.

Vedat Şar, MD
Professor and Chair, Department of Psychiatry
Koç University School of Medicine (www.ku.edu.tr) &
Koç University Hospital (www.kuh.ku.edu.tr), Istanbul, Turkey
ORCID ID: 0000-0002-5392-9644
https://www.researchgate.net/profile/Vedat_Sar
www.vedatsar.com

Duygu Düzenlemede Güçlükler Ölçeğinin Tezde Kullanım İzni

Gelen Kutusu X

🔄 🗑️ 📧

Büşra Karadeniz

10 May 2021 Pzt 12:01 ☆

Sayın Rugancı, Ben psikolog Büşra Karadeniz. Hacettepe Üniversitesi Psikoloji bölümü 2016 mezunuyum. Şu anda Aydın Adnan Menderes Üniversitesi'nde K...

Neslihan Rugancı <lokomotiv07@gmail.com>

14 May 2021 Cum 11:49 ☆ ↩️ ⋮

Alıcı: ben -

Merhaba,
ekte gerekli dökümanlar var. 10. maddeyi analize almıyoruz. kolaylıklar dilerim.

Güçler ve Güçlükler Anketinin (GGA) Tezde Kullanım Ricası

Gelen Kutusu X

🔄 🗑️ 📧

Büşra Karadeniz

20 Nis 2021 Pzt 08:00 ☆

Sayın Güvenir, Ben psikolog Büşra Karadeniz. Hacettepe Üniversitesi Psikoloji bölümü 2016 mezunuyum. Şu anda Aydın Adnan Menderes Üniversitesi'nde K...

Taner Güvenir <dr.tanerguvenir@hotmail.com>

27 Nis 2021 Sal 16:32 ☆ ↩️ ⋮

Alıcı: ben -

Sayın Karadeniz

Güçler ve Güçlükler Anketini (GGA/SDQ) bilimsel çalışmalarınızda kullanmanızdan mutluluk duyarım.

Ölçekte ilgili detaylı bilgiye ve ücretsiz formlara www.adoinfo.org adresinden ulaşabilirsiniz.

İyi çalışmalar

Çok Boyutlu Ebeveynlik Stillerini Değerlendirme Ölçeğinin Tezde Kullanım İzni

Gelen Kutusu X

🔄 🗑️ 📧

Büşra Karadeniz

15 May 2021 Cmt 17:39 ☆

Sayın Karababa, Ben psikolog Büşra Karadeniz. Hacettepe Üniversitesi Psikoloji bölümü 2016 mezunuyum. Şu anda Aydın Adnan Menderes Üniversitesi'nde ...

ALİ KARABABA <ali.karababa@sak.edu.tr>

📧 15 May 2021 Cmt 21:45 ☆ ↩️ ⋮

Alıcı: ben -

Merhaba Büşra, ölçek ektedir, alt boyutlarına ilişkin bilgiye uyarıtama çalışmasından ulaşabilirsin, sizden ricam ölçeğin orijinalliğinin korunması adına ölçek maddelerinin tamamının tezde paylaşılmaması, çalışmanızda kolaylıklar.

T.C.
AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

BİLİMSEL ETİK BEYANI

“Çocukluk Çağı Travmalarının Kuşaklararası Döngüsünün Duygu Düzenleme Becerileri, Ebeveyn Zihinselleştirmesi, Ebeveynlik Stilleri ve Çocuk Davranışları Açısından İncelenmesi” başlıklı Yüksek Lisans tezindeki bütün bilgileri etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada, bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yaptığımı bildiririm. İfade ettiklerimin aksi ortaya çıktığında ise her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ederim.

Büşra KARADENİZ SARISAKAL

... / ... / ...

ÖZGEÇMİŞ

Soyadı, Adı : KARADENİZ SARISAKAL, Büşra
Uyruk : T.C.
Doğum yeri ve tarihi : Ankara / 12.07.1994
Telefon : 0*****
E-posta : busrakaradenizz@gmail.com
Yabancı dil : İngilizce

EĞİTİM

Derece	Kurum	Mezuniyet tarihi
Lisans	Hacettepe Üniversitesi	03.06.2016

BURSLAR ve ÖDÜLLER

İŞ DENEYİMİ

Yıl	Yer/Kurum	Ünvan
2016-2018	İlk Günebakan Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi	Psikolog
2018-2019	Mülteci Destek Derneği	Psikolog
2022 -	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	Psikolog

AKADEMİK YAYINLAR

1. MAKALELER

2. PROJELER

3. BİLDİRİLER

A) Uluslararası Kongrelerde Yapılan Bildiriler

B) Ulusal Kongrelerde Yapılan Bildiriler